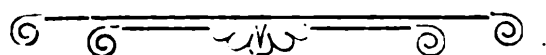

O b r á z k y
ze
SMÍŠENÉ OSADY.

I. —IV.

Katolíckému lidu na osadách smíšených

napsal

František Míma

1894—1895

Biskupská knihtiskárna v Hradci Králové. — Nákladem
politického Družstva tiskového.

*Věnováno
památce mé nezapomenutelné
zvěčnělé matky!*

•

*V Krouně na den sv. Františky Římské
" 9. dne měsíce března léta Spásy 1896.*

Úvod.

Tyto a následující obrázky nakreslil jsem dle skutečnosti, až na nepatrné výminky, na základě vlastní své zkušenosti z dob, kdy sám jsem po více nežli šest roků na osadě podobné žil a bojoval a trpěl i — se radoval.

Ležely dlouho v mysli mé, nežli jsem je přenesl na papír, a když se tak stalo, i potom zůstaly psány pouze — pro mne.

Konečně se mi jich sželelo, i posílám je tedy, aby šly tiskem tam, kam vlastně patří: našemu lidu katolickému, žijícímu na česko-moravské krabatině mezi nekatolíky.

Posílám je předně své milé bývalé kollatuře, na kterou, ač vzdálen, přece často a rád vzpomínám, protože tam zanechal jsem to, co nejceněnějšího a nejlepšího měl jsem na světě: srdce své milé matky, která tam u kostelíčka práchniví už na čtvrtý rok.

Posílám je konečně katolíkům všem na osadách smíšených proto, aby čtouce obrázky tyto, komu přijdou do rukou, varovali se toho, čeho nutně jako zla největšího má se chrániti katolík každý, chce-li zůstatí věren Ježíši Kristu, Matce Boží Blahoslavené a tím též obecné matce své, církvi svaté katolické: sňatků smíšených!

I.

Jak byl Lojzík přece oddán po. katolicku!

Stará Pošukalka běhala od čísla ku číslu s důležitou novinou.

Není možná!

I pro Pána!

No, tohle je krásné!

Tak si povídali katolíci.

A co se stalo? Ne mnoho a přece!

U Brázdů bude svatba!

A proto už tolik hluků?

Ba ne, stalo se něco jiného! Stalo se to, co často naplní zármutkem kněze na smíšené osadě: smíšený sňatek a kopulace »na druhé straně«, (totiž po straně evangelické)!

Ale slyšme jen Pošukalku, co ona o tom ví, a ona ví všechno, co se stane na dvě hodiny v okolí. —

To vám byla mela! Byli dříve na katolické faře, ona se mu podepsala, ohlášky vyšly u nás, a teď z čista jasna bude kopulace tam — ukázala k modlitebně!

Pošukalka totiž jest katolička.

Staří pláčí, ale co pak, s Lojzíkem není řeči!
Už byli u pana pastora, zítra je oddá!

Katolíci jsou roztrpčeni, aspoň ti katoličtější; druzí »také katolíci«, pohodili hlavou a řekli: ah, jest to konečně jedno! Nevídáno, takový pokřik pro nic za nic! Mohli je sezdati u nás, a bylo! — —

Ba mohli a chtěli, ale, kdo naposled nechtěl, to právě byli Brázdovi.

Byla to rodina ryze katolická, však jest stará již na pravdě Boží, a toho, co se potom stalo, velice jí bylo líto, pokud žila. Než, k věci! Pošukalka přece všeho nevěděla, proto já to povím za ní.

Opravdu, Lojzík Brázdův chtěl evangeličku. Byla sama ještě dost mírná, ale rodiče, zvláště otec, byl tvrdší nad kámen.

Dala smlouvu, čili, jak se říká u nás, podepsala se.

Byli ohlášení v katolickém kostele a na úřadě.

Že od úřadu dlouho nepřišly ohlášky a zatím nastal posvátný katolíkům čas svatopostní, měli se svatbou počkati až do provodní, čili bílé neděle po velikonocích.

Čekali tedy.

Ale sotva se u nás zapělo: »Vstať jest, allelujah«, hned v pondělí velikonoční přihnali se na faru.

Tenkráte byl na naší faře stařeček kněz, dej mu Pán Bůh slávu věčnou! Měl vždycky veliké starosti, když šlo o tu »míchaninu« — tak se říkávalo sňatkům smíšeným.

Vymlouval jim to, předkládal zákaz církve, ale nic naplat — Brázdovým se nezavděčil!

Chtěli i přes zákaz církve míti v úterý, druhý den, oddavky.

A my už máme napečino! To byl konec všech jejich důvodů!

Že při tom padlo se strany jejich nejedno nepěkné slovo, nemusím ani připomínati; jednak byli sami v ohni, jednak přidali něco druzí ze strany nevěstiny.

A neudělají nám to? hartusili na stařečka kněze.

Neudělám, nemohu! Za týden milerád!

Vyložil jim po kolikráte už zákaz církve, že od popeleční středy až do neděle bílé jest čas zapovězený a doložil: i já musím poslouchati církve, a vy, jako hodní katolíci jste také povinni poslouchati. Vy toho snad nebudete opravdu přes moc na mně žádati, vždyť vás znám jako hodné katolíky! Jsem stařec nad hrobem, nežádejte na mne toho, čeho nemohu a nesmím!

Rozvážnější z nich umkli, zastyděli se kněze stařečka, jenž na všecken jejich křik mírně a vlídně jim domlouval. Ale dlouho to netrvalo!

Tak tedy nám to neudělají?

Již jsem řekl, netrapte mne!

No — dobře! Neudělají to cni, udělá to jiný!

Půjdeme k našemu »pánovi«, on to jistě udělá! vykřikl kdosi »z druhé strany«.

Ano! Půjdeme do Strážova!

A šli.

Byl sice již večer, ale co víc? Ohlášky tam také neměli, ale co na tom? Dvojctihodný pán je ochotně přijal, slíbil kopulovati na druhý den.

Bylo to pozdvižení!

Ve Strážově se udělá brána, zahraje muzika, bude se stříleti, musí se to oslaviti, aby věděli Brázdovic katolíci, kterak si jich za to váží, že potupili svou Matku církev a šediny kněze, služebníka té církve. —

Hospody jako učarováním byly večer nabitý, a ovšem svatba Brázdova byla přetřásána.

Kdo měl radost, byli nekatolíci.

To má váš »páter« oplátku za Spačka — nevěsta jeho totiž se dala na katolicko — povídal posměšně Sláma, evandělík.

Jaká oplátka? »To si dělá každý sám na svůj vrub! opáčil Gregor, konvertita.

Bodejt by's ty nebyl při něm! odsekl Stehlík, když tě taky překřtil, haha! —

Aspoň mám teď jistotu, že jsem jednou opravdu pokřtěn, a ty jí nemáš! odbyl ho Gregor.

A tebe zas »odkřtil« váš »pán«, abys věděl! pokračoval proti Stehlíkovi Paseka — Stehlík byl totiž odpadlík. —

Odkřtil, neodkřtil! Já jsem poznal pravé světlo a —

A to ti posvítilo na grunt! prohodil Paseka.

Eh, povídejte si, co chcete! Já vím, co jsem udělal a dost!

To ti dávám za pravdu a troufám, že to ještě lépe zviš, co's udělal, ale já bych nechtěl v tvé kůži vězeti!

Nevídáno! Mne už ty báchoroky nezastraší! Jsem rád, že jsem z toho pryč! Ta zpověď —

Aha! To tě tlačí? Holenku, té neutečeš! A potom to bude ještě horší! —

Tyť mluvíš dnes jako panáček, Paseko!

Co pak ten! Ten ti sedne v kostele do své lavice, otočí všechny korouhvičky, jen aby viděl jejich panáčka a potom div ho nepohltní, očí s něho nestrhne, pokud není Amen!

To nikomu neškodí! Aspoň vím, že se musím chtít nechtít jednou zpovídati!

I, zpovídej se, co nám do tebe!

Ale ty taky, Stehlíku —

Já? V čistém evangelium nic o tom není!
Věřím a jsem čist! To se díváš, co?

Ba dívám a divím se, jak může někdo tak lehkomyšlně mluvit! Nejsem učený, abych něco vykládal, ale tolik si přece pamatuji ještě ze školy, že jest po smrti soud a na tom soudu samému Pánu Ježíši bude se, abych tak řekl, zpovídati každý, i ten, kdo se zpovídal na zemi i kdo se nezpovídal a nejen snad z toho, co věřil, nýbrž také z toho, co tady dělal. To bude životní zpověď po mém sprostém rozumu a k té přijde každý!

Inu, to jest jiná! Pánu Bohu co bych neřekl všechno? Ale kněží, lidem? —

Máš dobře! Jest to zpověď tam nahoře a jest to zpověď tady dole, kněží, lidem, ale jest v tom veliký rozdíl! —

Povídal jsem, Pánu Bohu se vyznám, ale —

Počkej jen! Neumím to tak dobře říci, ale snad to přece vyslovím. abys porozuměl: když se vyznáš na zemi, knězi, dostaneš rozhřešení čili odpuštění hříchův, ale tam nahoře Pán Bůh už nerozhřešuje, neodpouští, tam jen soudí! Tam, holenku, je už všemu konec: kam strom padne, povídá Písmo, tam ostane ležeti!

A, dej s tím pokoj! kdo pak se bude hádati o takové věci! vložil se do hovoru hostinský, evangelík. Ani to sem nepatří!

Že jest to proti vám, vid'! Kdyby to bylo proti nám, to by sem už patřilo, že?

Co jest proti nám! My máme taky zpověď!
Taky zpověď možná, ale zpověď ne!

A co by —

I, vždyť nemáte ani kněží!

Co že? A náš »pán« to není nic?

Inu, jest to váš pán, dvojctihodný pán —
No, tak! —

Ale není kněz!

Budeš nás urážeti! On jest posvěcená osoba!

Možná, ale já vím, že světit na kněze může
jen biskup —

Však že biskup!

Co, co? Máte vy už taky biskupy?

A co pak jest náš pan superimpendent? To
jest jako váš biskup, rozumíš!

Inu, rozumím! Povídáš přece: jako biskup
— ne? Ale opravdu biskup není, jen jako biskup?

Nedopaluj! Když jest jako biskup, jest biskup
a puntum!

Víš, já bych ti půjčil knížku —

Ó, jen si to nech! Máš ty co kloudného!

Tuze pěkná počkej a tam se o tom dočteš —

Nechci! Beztoho jest od toho Bryndy —

I, ne! Brynych, Brynych mu říkají!

Já myslil Brynda, náš »pán« to tak povídal,
ale tu mi nenos na oči, sic ji roztrhám!

Pán Bůh s námi! To tě strachu před knížkou!
Ani's jí neviděl, ani nečetl, a křičíš —

Už jsem řekl, nechci ji!

To je tak s vámi! když byste mohli vidět,
zavřete oči a křičíte: já nevidím! Ale otevřít oči
a vidět, toho nechcete, to jest to!

Nám svítí Hospodin!

A my jsme ve tmě, vid'! Já nevím, že vy
jiného neumíte!

Ale, ty, jak pak jest to přece s tou vaší zpo-
vědí — bez kněze? namítal Paseka.

Co ti budu povídat, když tomu nerozumíš!
Dej se k nám a zviš to!

Pěkně děkuji za poradu!

A bylo by to nějaké neštěstí pro tebe? Udělali to jinší, i z římských kněží, a byli studírovaní!

To jest právě to, co vás mnoho nectí! Vidíš, řekni mně upřímně, kdo pak se dá na vaši stranu k vůli víře, k vůli duši, a řeknu dál: k vůli tomu, aby bezpečněji byl spasen?

No, víš —

Počkej, já už mám sedmdesátku! Něco jsem viděl a slyšel a taky četl! A co jsem viděl? Tady jich jeden čas odpadlo mnoho k vám, však jest tamhle taky jeden — ukázal na Stehlíka — a proč to udělali? Pro duši? Pro víru? Stehlíku, pověz!

Dej mi svatý pokoj, ty kazateli!

Vidíš! Pro statek, pro zboží, pro peníze, a ještě pro něco jiného —

Povídám, že pro víru!

To ne! Po sprostou se to říká jinak, já to tak neřeknu, ale aspoň napovím! Myslím hlavně děvčata z naší strany — netrhej sebou! Chceš-li, budeme spolu počítati, která z nich to »nemusela« udělat!!

I, kdo by to počítal! Mohly si dáti pozor!

No, vidíš! A s těmi římskými kněžími —

Aha! Trefil jsem do živého!

Ach, ne! Tedy s těmi římskými, chtěl's to-
tiž říci katolickými kněžími, víš, s těmi se ani nechlub, ti vám teprvé dělají nečešť!

Tak? A vám snad češť?

Ani češť, ani nečešť! Zármutek třebas, ale toho nechme, jen mi pověz, proč k vám jdou ti ubozí?

Proč? Pro čisté evangelium, abys věděl!

Povídali, že mu hráli! Pro čisté evangelium povídáš? Ty, já ti to řeknu po česku: pro žen-

skou zástěru, tak jest to, milý brachu, ne jinak ! Že chtějí svobodně hřešit, jdou k vám, to jest to celé a to vám mnoho ke cti neslouží !

Pořád urážíš ! A vaši kněží jsou andělé snad ? —

Že jsou lidé, vím já tak dobře jako ty, a jejich chyby jsou také lidské chyby, a vaši »páni« chybují, myslím, taky, netroufáš ? Mohl bych ti ledacos povědít, ale víš to sám a —

Ani slova ! Naše »pány« mně tu do očí hanět nebudeš, to si zapovídám !

Sám jsi to chtěl, a nemáš ani, proč bys se durdil —

V tom začali u druhého stolu hlasitěji mluvit o smíšeném manželství tak, že oba umlkli a poslouchali, co se děje.

Byl tam jeden katolík, »učenější«, čítal totiž »Národní«, a soudil tam svým »osvíceným« rozumem zákony církevní.

To se mi u nás opravdu nelíbí, tahle vázanost, jakoby člověk nemohl býti dobrým katolíkem, když si vezme evangeličku a naopak ! K čemu ty dlouhé cavičky : smlouvy a Bůh ví co ještě ! A beze smlouvy ani jednoho nechť oddati v kostele, jakoby už ani člověkem nebyl ! To není spravedlivé a svobodomyslné ! Svět celý pokračuje, a naše Církev pořád na jednom místě ! —

Při tom se díval sebevědomě po ostatních jako vtělené moudro !

To jest jednou slovo, pane Švando, pochleboval hostinský, takových katolíků má býti ! —

Poslouchajte, sousede, něco mi napadlo ! ozval se Sádovský přes stůl. Jdu vám tuhle po návsi, a zrovna od pana starosty vyběhl Chmelík. Nevím, co měli spolu, ale činil zle a křičí : tohleto

nemá byti, tohle není spravedlivé, taková vázanost v obci!

Jářku: co pak, Václave, co pak tu tak vyvádíš?

A, co! Mám platit pokutu!

Pokutu?

Bodejt! Za husy! Aby to všickni tento! já — to jest správa obce?

A jak činil, tak činil!

Jářku, mlč, jest to po zákonu!

A co s tím tady?

Co s tím? Inu, jen tak — jako že Václavovi se nelíbil pořádek v obci, a někomu se zas nelíbí pořádek v církvi!

A to's musel až pro husy?

Víte, já pro nic, ale, no — co bych to neřekl, vždyť se přece říká: ty hloupá hu — dál to už přece neřeknu!

A lépe uděláte, vy hrubý klacku, kdo se vás prosil o poučení?

Pane sousede, nehněvejte se, ale kdo pak se vás tázal o poučení o takových věcech, kterým podle všeho mnoho nerozumíte! ohražoval se Sádovský.

S vámi cti nedojdu, a od vás se učit nebudu! odsekl Švanda.

.Vy se hněváte, pane sousede, ale já opakuji, že tomu, co jste povídal, za mák nerozumíte!

Člověče!

Prosím vás, dovolte! Povídáte, že může býti dobrým katolíkem ten, kdo uzavřel sňatek smíšený. Já však tvrdím, že takový ani dobrým katolíkem nebyl, sic by takového kroku neučinil! Nehlučte, já to dokážu! A že by potom ještě byl z pravidla dobrým katolíkem, o tom silně pochybuji.

Proto takový sňatek církev naše zapovídá ! A evangelická by je měla také zakazovati, kdyby —

Jaké kdyby ! evandělci.

Inu, kdyby byla ta pravá církev Kristova !

To byl rámus !

A vaše jest ta pravá ! křičeli jedni.

Budeme ho žalovati ! volali druzí.

Urazil sbor Páně ! hlomozili konečně jiní.

V té směsi hlav a hlasů zjednal si konečně slovo pan presbyter Víšek a vážně a káravě pronesl :

Taková slova by vůbec za našeho osvíceného století neměla ani slyšána býti ! My jsme pravá církev česko-bratrská, my máme velikého Husa a Komenského, my máme —

Inu, máte toho mnoho, pane přesbyteře, my katolíci zas ne, my jen jediného máme, Pána Ježíše, a ten nám postačí bez Husa i bez Komenského. —

Pan presbyter snad pochopil, že nemluvil moudře, proto umlknul, a Sádovský vykládal dále :

Povídám, že naše církev takový sňatek nechce. Ze to nechce, má jistě proč. Kdyby to katolíkům prospívalo na duši, proč by bránila ?

Nepřeje vám svobody — proto !

S tou vaší svobodou pořád nechod na světlo, sic jako máslo na slunci se rozhřeje a nezbude z ní ničeho ! Ta vaše svoboda ! Na jazyku ji máte pořád, ale jen tak dlouho, pokud se někdo nedá chytiti na lep, pak arci zví, jak ta svoboda vyhlíží ! Tuhle pan Švanda nemůže chápati, proč smlouva u nás ! Já se přiznám, já těm smlouvám mnoho nevěřím, a být po mém, zrušil bych je docela, ale že jsou jednou, nu, ať jsou, já v tom rozhodovati nebudu, ale řeknu jen tolik tuhle panu sousedovi : když se po naší straně žádá smlouva,

to není svobodomyslné, ale když ji chce taky pan pastor, to jest jiná, to už jest svobodomyslné! A co pak, když evandělík smlouvu dal a pak ji zruší — to jest taky svobodomyslné?

Neměl se vázati smlouvou! Proč se tak zahodil? řekl pan presbyter a slavnostně přednášel toto: jen kdo se nad sebou zapomněl, mohl se podepsati! My naproti tomu pravíme: (Kozák: Co jest pravda str. 138, 139) Kdo jest s to revers podepsati, potupil nás všechny, pohaněl naši církev, neplní povinnou věrnost, kterou byl Pánu přislíbil. Má-li kdo za to, že jeho dětem bude líp v náboženství katolickém, než-li v evandělickém, nechť se k tomuto náboženství přihlásí hned raději sám. My ho za úda církve nepočítáme více. A počítá-li se on sám přece, je suchou větví. Zanedbav povinností svých k církvi, nemá práva požadovati služebnosti církve. Kázání evanjelia ovšem dovolujeme mu poslouchati, protože to bychom ochotně dovolili i pohanům. Ale aby se účastnil svátostí, zejména svaté večeře Páně, toho jest takový nehoden a zůstává po tak dlouho, pokud nemá úmyslu hříchu své nevěrnosti napravit. A přece-li se tajně v některém cizím sboru účastní stolu Páně, činí tak svatokrádežně a jen tím rozmnožuje vinu svou! Evanjelictí farní úřadové odpírají ohlášky každému, kdo jako evanjelík podepsal revers. My se o takové pak už nestaráme. Máme je za odpadlíky!

Pan presbyter dořečnil a vážně před sebe pohlížel. Přítomní evandělíci dívali se na svého »staršího církve« s respektem.

Pane! ten mluví — jako »pán«! —

Pane Švando, ozval se zase Sádovský, poslouchal jste? Toto jest jinší nežli u nás, vidíte?

To jest svobodomyslné, co? Budte rád, že jste ještě katolík — tohle jest horší, než-li u nás! Dobře, že jste nám to, pane Víšku, tak gruntovně pověděl, ale, šlaka, tohle musím za tepla donést Slabýmu!

Proč pak ne! ale teď už, když se podepsal?

Právě proto! Ať ví, že ho nepočítáte za svého! Ten bude rád, no!

Netroufám!

I, bude! Věřte tomu! Ondyno huboval zle, co na něj přišlo platit! No, to ho potěším, to ho potěším!

Kdybys nemluvil!

Jak pak ne! Vždyť už nemusí teď platit —

Oho! kdo pak to povídá? Platit musí!

Tak! Povídal jste, že takové ke svým už nepočítáte, že se už o ně nestaráte, ba že je máte za odpadlíky — a »solár« platit to ano? To se o ně divně nestaráte!

Nepleť se do našich církevních záležitostí! odbýval ho pan presbyter, aby zakryl své rozpaky. Nač on ten Sádovský hned nepřijde! Aby se to dostalo tak mezi takové, co neradi platí? To by bylo! Že nemlčel!

Jak měl prve radost sám ze sebe, že tak znamenitě odříkával z páně Kozákovy knížky, co ten napsal o manželství, tak ho to nyní mrzelo. Ten Sádovský jest všeho schopen: aby to tak vvtroubil mezi lidmi! Šlakovitá věc! Někdy lépe mlčet nežli mluvit. Ale když jest totam tak psáno! Musí na poradu k »pánovi« jak to vlastně jest s takovými, a jak pak kdyby tedy nechtěli platit »solár«?

Sádovský, ferina, jakoby četl v duši páně presbyterově a věděl, proč se kormoutí, zasmál

se vesele a prohodil: No, nechme to! To já jen tak! Abyste věděl, radost jste mi udělal, jen co jest pravda, už tohle k vůli panu Švandovi, ať taky něco zví a nenaříká jen pořád na svou církev, že jest málo svobodomyslná!

Kdybyste dal už jednou pokoj! Vy předsvědčíte mne! To hned! vypnul se hrdě Švanda. U nás není svoboda, a dost!

Máte-li nepořádek a nevázanost za svobodu — to arci, to u nás není!

A proč pak se u nás nesezdá v kostele beze smlouvy, a tam ano? Kde jest svoboda? Tam jest, u nás není! To jest má řeč!

Tak se tam dejte —

Až budu chtít! Ale od vás se učití nebudu!

Pane sousede, já vím, proč vás mrzí i ta smlouva, i ta kopulace beze smlouvy, ale —

Mrzí, nemrzí! Co vy můžete povídat!

Inu, že jako pan syn —

Syna nechte na pokoji!

No, no, proto zle být nemusí!

Tak dejte pokoj!

Vždyť jsem nic neřekl! Že váš pan syn —

Zas už začínáte?

Božinku, co pak to nemohu říci? Čí se za to — stydíte?

Proč bych se styděl? Nevídáno!

Druzí nevěděli, proč se vlastně ti dva spolu melou, ani, co pan Švanda jest tolik nazlobený.

Co pak vy dnes jste pořád v sobě?

I nic! Tuhle pan Švanda se hněvá, že jsem chtěl prozradit, proč má na ty smlouvy na naší straně tolik s kopce!

Povězte to!

Inu tak tedy! Tuhle pan Švanda, vždyť víte, má pana syna učitelem —

Už! Já myslil, že ještě podučitelem?

Na tom nezáleží! A jeho pan syn si oblíbil — evanděličku!

Ale? A to jsme nevěděli!

Víc toho nevíte, holentkové! Tak tedy si oblíbil evanděličku, tam, co na škole učil — a letos měli už svatbu!

Podívejme se! A my o tom nic —

Proto on pan Švanda pořád jezdil! Já myslil, že má někde koně na mušce, a on zatím —

A nepochlubil se!

Budu to každému povídat! Má každý svého dost! odbýval je Švanda.

Povídejte dále! doráželi na Sadovskýho.

Měli tedy svatbu, ale — ne v katolickém kostele! Nevěsta se podepsat nechtěla, —

Ani mne s tím nezlobte! zakřikl jej Švanda.

Tak už mlčím, jen chci říci, že tuhle pan syn nebyl oddán před svým katolickým farářem —

Ale před naším byl!

Inu, byl, ale —

Žádné ale! farář jako farář! Náš to snad taky dovede!

A proč neoddával katolický?

Proč? V kostele to býti nemohlo —

Aha!

A v pokoji — to zas nechtěli oni!

To věřím! Kdo pak by to chtěl! To tak! V pokoji!

To jim sám chválím, že tomu faráři vytřeli zrak! Bude to asi nějaký jezovita —

Mlč, prosím tě! Náš by to také neudělal!

Což ten!

A žádný jiný! To jest řeč! a nerozumíte tomu! Že u nás nesezdají v kostele, když není smlouva? Však přece i tak jsou před farářem oddáni a —

Třeba pod komínem, ne? Pěkně děkuji za takovou kopulaci!

Víš, brachu, co? Mně by to bylo vždycky milejší i pod tím komínem, jen když bych byl po katolicku oddán před svým katolickým farářem, nežli abych ve vaší modlitebně od vašeho »pána« byl se vší slávou oddán a — nebyl před katolickou církví manželem! I pod komínem přijal bych svátost, ale u vás —

A my nemáme manželství? vyskočili všickni ryčně naproti Sádovskému.

Máte, ale rozumějte přece! U nás přijímám svátost, ale vy máte svátosti jen dvě, a mezi těmi manželství není! Kdo jest u vás oddán, vstoupil do manželství, ale nepřijal svátost stavu manželského. To jsem chtěl říci, nic víc! Proto půjdu třeba pod komín —

Sádovský! ozval se přísně pan presbyter, vy nás už dlouho urážíte, a jako »starší« našeho sboru Páně musím vám říci, že si zodpovíte na patřičném místě, že jste dnes tady potupil naši víru, víru, pro kterou krváceli naši otcové, pro kterou našeho svatého mučedníka Husa upálili římsští kněží! Vy jste zlehčil naše manželství, vy —

Pane presbytere, nerozčilujte se nadarmo! Já vaší víry netupil, já ani o vaší straně nemluvil, jen jsem řekl, jak v takovém případě před svou církví dopadá katolický křesťan, a to jest pravda! Jak smýšlíte o manželství vy a vaše strana, do

toho mně, katolíku, nic není, to jest vaše věc, ale do toho mně zase jest, když tu takové věci povídáte jako, že naši kněží upálili Husa! Jen si hlučte, jak chcete, mne tím nezaleknete, abych vám neřekl, že ten váš Hus není ani dost málo váš, leda že brojil proti církvi jako vaši leformáti, nebo jak se jim říká!

Náš jest mistr Jan Hus! Od něho máme my kalich, a vy ani toho nemáte, že vám ho vzali vaši kněží! Římaní jste a nic jiného, zhouba národa —

Za to jste vy církev národní! posmíval se Sádovský.

Ano, my jsme právě národní církev! řekl s hrdým sebevědomím pan presbyter, vždyť jsme potomci velikého Husa!

A německé peníze berete na školy a kostely — to jste mi čistí potomci Husa! Hubou, ale do Němec chodíte žebrať o peníze! Do Němec k nepřátelům našeho národa, našeho jazyka, tam vy posíláte poníženě suppliky v jazyku německém! Vy hrdí potomci hrdého Husa nestydíte se ani dost málo poníženě prosit o německou almužnu! Vy ubozí hrdinové! Mně, člověku, který prošel svět, takové budete povídati věci! Já měl již něco v rukou! Já měl i vašeho Hlasatele z roku 1849., (Hlasatel Česko-bratrský rok 1849 čís. 36., str. 183.) vydával ho váš pastor Košuth, a tam, dobře jsem si to zapamatoval, v čísle 39. stojí: „Jsou-li nábožnost a národnost sestry — a to jsou skutečně — tedy u nás Čechův a Moravanův (rozuměj evandělíků!) to nejsou, neboť naše národnost jest slovenská a naše církev německá, neboť základy její,

na kterých spočívá, jsou německé konfesse

My jsme Čechové a Moravani, tedy ze slovanského kmene, k čemu nám tedy německé konfesse, jako jest *augsburská a helvetská*? Čili nechceme potomky býti tak slovutných Otců? Čili se za ně stydíme cizím, německým peřím se ozdobujete jako odrodilci a nezdašní synové? Čili jest lépe pro nás býti přílepkem německým, nežli národem samostatným?« Pak mluví o Husovi: »náš první reformátor jest Hus Sám německý národ ctí toho velikého muže, jenom my Češi (rozuměj evandělíci) toho, jakby náleželo, nečiníme, anť jím opovrhujeme a německých reformátorů se přidržujeme«. A teď: „Ústy svými se s ním honosíme, ale skutky svými jej zapíráme . . . Nuže tedy, chceme-li býti opravdovými Čechy a Moravany, chceme-li býti samostatní a ne co ocásek neb přívěsek německý, držme se našeho vlastního . . . a tak dokážeme, ano jen tak, že se nechceme dále přiodívatí peřím cizím!“ Zatím dost, pane presbytere, národní církve! Tenkrát to psal Košuth proto, aby se evandělíci v Čechách a na Moravě zřekli německé víry augsburské a helvetské a přijali oboji, helveti i luteráni, víru společnou, českou, že budou jen tak národní! A uposlechlo se na obou stranách jeho volání? *Do dneška ne!* Helveti zůstali helvelvety, a dali si jméno reformovaní, a luteráni zůstali při víře augsburské. A tak až po dnes, pane presbytere, se vy v té národní církvi držíte německé víry, ale do světa hlásáte, jak jste národní!

Opravdu však jste podle Košuta posud jen ocásek neb přívěsek německý, a posud ještě se ozdobujete cizím, německým peřím jako *odrodilci* a *nezdární synové*. To napsal váš pastor! Husa máte pořád na jazyku, ale do Němec pošilhááte po měšcích s penězi německého spolku Gustava Adolfa, a ten vám dává almužny, ne že by vás tolik miloval, ale že tam za hranicemi mají laskominy na naši krásnou a bohatou Českou zem a naši krásnou svatováclavskou řeč! Svatému Václavu vy z vaší strany podnes vyčítáte, že platil poplatek německému císaři, jenže on to učinil z lásky k rodné zemi a aby ušetřil lidu, a vy sami jste placeni německými penězi proto, abyste v čas příhodný dali za to i zemi i jazyk! Vy hrdí potomci hrdého Husa — haha! Ale, abychom neztratili nič! Tedy od Husa máte vy svůj kalich! Nu, dobrá! Ale, víte, co mně sprostému člověku napadlo? Mám to říci?

Jen pověz, co už tobě napadne!

Když Pán Bůh dopustí, holenku, i motyka prý spustí! Napadlo mně jen to, že jako ten váš Hus, co není váš —

Zas už urážíš!

Tak tedy jest váš, pro mne! Ale když vám už dal kalich, že vám taky v tom kalichu měl nechat, co vy tam nemáte!

Zas nějakou urážku, ale opovaž se!

Žádnou urážku, svatou pravdu!

Ven s ní tedy! Co že nemáme v kalichu?

Ale potom nehlučte! Sami tomu chcete! Co prý nemáte v kalichu! Pane na nebi! Krev Páně tam nemáte, a tu vám měl s tím kalichem taky dáti Hus, ne jen víno!

Pořád s tím vaším kalichem, jakobyste jej měli jen a jen vy a Hus! Co pak naši kněží nemají kalicha, když konají oběť nového zákona? Holenkové, to jest jinší kalich, v tom bývá krev Páně a ta se obětuje za nás, ale tomu vy rozumíte méně, než-li já tomu kalichu vašemu!

Dobře povídáš, že našemu evandélium nerozumíš, proto mluvíš, a nevíš, co vaši kněží s kalichem tropí, a slepě věříš!

Pan presbyter si zrovna oddechl, že Sádovský s tou německou vírou přestal, a že nikdo z jeho strany se o to nezdvihl; musel by jako »starší« hájit svou věc, ale jak se hájiti, když loni sami 500 zl. z Německa dostali, a jejich »pán« celé Německo sjezdil, aby tam něco vyprosil na jejich kostel! Kde jen se toho domakal ten prožluklý »světák«, že oni posílají nemecké prosby do Němec o peníze?! S tím větší chutí pustil se tedy zase do římských pověr a pokračoval:

Máš si přečísti, co stojí v našem katechismu o papežské mši, to by ti otevřelo oči! A kdybys jednou slyšel o tom našeho pána —

Vím já dobře, co váš katechismus povídá o mši sv. i co povídal dřív, a muselo se to vynechat, nejsem já dnešní, vím také, jak váš »pán« mluví k vašim dětem o mši sv. před konfirmací, o tom až někdy jindy, za tím máme na řadě to neblahé manželství —

A co tě pořád pálí?

I vzpomněl jsem si teď právě na něco, třeba to už taky víte, co se stalo tamhle v sousedství na Moravě.

Nevíme! Povídej!

Povím! Holáskův grunt znáte. Ženil se loni mladý a koho si vzal? katoličku! Sedla na lep, jak to bývá! Když tam chodil, říkal: dám se k vám! A ona i staří věřili! Chodil tam, chodil, ale k nám se nedával. Až později, před oddavkami: bránili by mu, nechce s tím před časem ven! Věřili mu dál, až — co bych vykládal — jednou Tonka, dcera, tuze plakala a od té doby byla velice smutná. Inu — pospíšili s kopulací! Na přestup není teď času, až budeme svoji. No tak, až budeme svoji! A byli svoji, dal smlouvu, měl ji rád, ale o přestupu ani slechu! Tonka chodila i po svatbě jako zařezaná. Něco jí scházelo. Lidé hádali sem tam, ale neuhodli; já hádám, že ji přece jen hryzlo svědomí! Po čase tam přilítla vrána. Přinesla chlapce. To bylo radostí! Ale kdo neměl radost, byli rodiče mužovi. Jak se zachová syn? tak si předkládali spolu; nechá to při smlouvě? Nemůže, nesmí! Jde o rod, jde o statek, ani by v hrobě pokoje neměli, kdyby tu hospodařil katolík! Musí se křtít v evandělickém! Šli k »pánovi« na radu. Přišli veselí! K nevěstě se měli náramně laskavě, až jí to chuděrce bylo nápadno, nebo mnoho lásky posud jí neprojevili, že byla katolička, ale myslila, dobračka, to k vůli dítěti, že syn, a oni zatím —! Tonka konečně něco větrila.

To šuškáni stranou, ty návštěvy od samých evanděliček, a mezi nimi muž, její muž, a všecek zmámen — a když k ní přišel, nebyl již tak vesel, jako dřív! —

Ty, Josefe, co pak máte pořád!

A to víš, ženské! Spletly by jednoho! ale do očí se jí nepodíval.

A kdy pak se bude křtíti? začala znova.
Nerada bych, aby se odkládalo —

Taky myslím! Jak chceš — zítra třebas! ale
povídal to náramně nejistě.

Ty, obrátil se k ní najednou, poslechni, ten
křest mně dělá starosti —

Udiveně k němu vzhlížela.

Víš, Tončo, já —

Můj Bože, co pak jest?

Ěh, staří na mně pořád stojí, kde budeme
křtíti —

A kde jinde než u nás? Vždyť jsi dal —
Inu, dal jsem smlouvu, dal, ale teď mě to roz-
chází. Kdyby to bylo děvče, ještě bych nic, ale
to chlapec a první k tomu! Toničko! — udělej
mi to po vůli! Jen pro tentokrát! Ať se křtí po
naší straně!!

Díval se na ni tak zamilovaně jako tenkrát,
když ji sváděl za svobodna. Ale Tonka zbledla
jako stěna, chvěla se po celém těle, chtěla pro-
mluvit a nemohla, jen zavrtěla prudce hlavou a
s očí jí vytryskly slzy — první slzy manželského
blaha!

Ten muž! Josef! Všecko mu obětovala!
Panenskou nevinnost, srdce! K vůli němu byla
neposlušna své církvi! A on? Ne, ne. To ne-
může, nesmí učinit! A zase záporně kynula
hlavou stírajíc slzy po tváři stékající.

Toničko! Milá Toničko! Všecko ti udělám —
povol jen jednou! —

Zavřela oči, ale pevně sevřené rty sotva byly
s to uzavřít bolest, která jí prudce zvedala prsa!

Přišli »staří«, za nimi jiní, a začali spoje-
nými silami.

Byla ve stavu obležení, opuštěná ode všech,
i — od muže!

Ó, nyní prohlédla!

Matko Boží, ustrň se nade mnou a pomoz!

Všecka sladká slova neúčinkovala. Josef stál zasmušilý u okna, »staří« jen jen hořeli hněvem. Po dobrém to nepůjde! Začali tedy po zlém!

Než ani hrozby ani nelaskavá slova starých neoblomily Tonku.

A co jsi ty za muže, baba jsi! Ani se svým dítětem si poručiti nedovede! Hanba, že jsme tě vychovali my! Kam se ostudou podějemel! Ani ven abychom pro hanbu nevyšli! A co pak řekne náš »pán«! Pěkný jsi hospodář! Pěkný jsi v domě pán! A jak činili, tak činili! Byl to soudný den, a Tonka jako prodaná mezi nimi!

Nevíš, že ti »pán« povídal, nežlis na jejich faru šel, abys jen podepsal? Neřekl ti sám:* i dej smlouvu, když to chtějí! Ale až se ti vykulí první hoch, přines ho k nám!? Kdybys to nemohl, »pán« by to neřekl! U nás se bude křtíti! křičela matka Josefova.

Tonka posud nic! Čekala, co Josef řekne! Ale bylo na ní viděti, že jest nad míru rozčílená.

Eh, tak tedy ať se křtí u nás! rozhodl Josef stále vyhlížeje oknem — na Tonku se snad bál podívat. —

Ale Tonka! Jak to slyšela, jako divá vylítla s postele.

Byl soumrak ve světnici, když vyskočila v bílé sukničce, s vlasy nespravenými, ve tváři zrovna sinalá! Byla tu jako duch! Ale oči, oči jen ho-

*) vlastní slova jednoho faráře evandělického.

řely! Co chce? Jako lvice poraněná skočí ku kó-
lébce, uchopí dítě a ven —

Co pak? kam pak?

Ale Tonka je odstrčila a ven —

Nechali ji — kam by šla?

Jen Josefem to škublo, chtěl za ní ale sty-
děl se.

Ani neslyšel, co staří hovoří, jakoby ho
k oknu přičaroval. Ale najednou sebou trhne, při-
skočí blíž k oknu, vytřeští zrak a — už letí bez
čepice ven!

Blázen jeden, kam se žene? — Inu má
o ni strach! smáli se staří.

A co se stalo?

Jak se dívá s okna, uhlídá nad rybníkem
bílou postavu — Tonka! pomyslí, a už kvapí —

A měl čas!

Tonka majíc dítko přivinuté k nadržům jako
smyslu zbavená přeběhla sad a stanula nad ryb-
níkem.

Nerozvažovala, neplakala, jako zkamenělá pa-
trí do hlubiny: ještě krok — a dva životy budou
ztraceny!

V tom cítí, že ji někdo objal v půli a strhl
nazpět.

Toničko! Toničko! — Byl to Josef —

Nech mne! — Nejsi muž! — Jdi! — Jdi
ode mne! — Pust!

Ale co myslíš, co počínáš?

Jdi! — Všickni jste mne opustili! I ty! — I ty!
Zradili jste mne — ó Bože, ó Bože! a tiše zalkala.

Vrať se, neboj se, nic se nestane!

A dítě? A křest?

Kde budeš ty chtít, jen pojď —

Nevěřím! Přísahěj —

Přisahám —

Šli. Vlastně Josef Tonku i s dítětem nesl v náručí sám.

Vraha byste ze mne byli udělali! řekl rodičům a sousedkám, udiveným nad tou skupinou.

A křtilo se po katolicku! —

Sádovský domluvil. V hospodě nikdo ani nedut. Katolíci se usmívali: pane, ti »světáci« přece jen něco vědí!

Sádovský sáhl po dýmce, pozorně vyklepal a doložil:

Tak, pane sousede Švando, tomu se taky říká svoboda!

Ten něco zahučel a volal o pivo.

Mohl bych vám ještě ledacos říci jiného, a viděli byste, jak to potom chodí! Povídám: má dobře naše církev, když to zapovídá a špatný katolík, kdo církve nedbá! Dobře povídal ondyňo náš panáček: »Kdo nemá církev za matku, nemá Boha za Otce!« (Sv. Cyprian)

A, co bys povídal! Jedna laštovka jaro neudělá! Však to s našima u vás nedopadá lépe. —

Možná, zas o jeden důkaz víc, že po tom nic není! Jen si to dobře rozvažte a dáte mně za pravdu. Jaké pak to manželství, když jeden jde čehy, druhý hat? Jeden tak, druhý jinak! Co miluje jeden, nenávidí druhý, co jednomu svato, tomu se posmívá druhý! Buďto jsou oba při své víře a pak se nikdy nesrovnají, anebo povolí jeden, pak není po něm nic, anebo povolí oba a není po obou nic! Já bych to aspoň nevydržel! Vezmu jen na příklad některý svátek Panny Marie! Muž, evandělík, kdyby měl pro práci jít až do Ameriky, on ji najde, on naschvál nesvětí toho

dne; a žena, katolická? Do kostela nesmí, chceli míti pokoj v domě, musí jít do práce, třebas jí srdce usedalo. Anebo, Velký Pátek! Ať se tu srovná katolík s evanděličkou a naopak! Evandělík musí míti, když ne pečení, aspoň jitrnici, a co žena katolička? Byl by to veliký div, aby nezvlažněla a neotupěla, zvláště — když se k tomu přidají ještě — rány! Pokračoval: To jest smutný život! A co pak děti! Pane na nebi! Co pak z dětí udělá matka evandělička, i když se podepsala? Má je učit dělat kříž, a ona se ho bojí jako někdo něčeho! Má je učit Zdrávas, a onehdy sám »pán« váš povídal, že to jest rouhání, a neposýlal děti do školy, že prý by se mu tím pokazily! Má je učit dávat naše pozdravení, a od »pána« slyší, že to jest braní jména Božího nadarmo! —

Nemaluj jen všecko černě, Sadovský, není tomu tak vždycky. —

Bohu dík, ale to jest jen výminkou! A kdo to může té matce vzít za zlé? Kdo na ní může chtít věci nemožných? Zas vám něco povím! Tamhle za vodou mlynář, však ho znáte, má ženu evanděličku, děti jsou katolíci. Chodí jim chlapec do školy, ale kříž že dělat nebude! Co pak ty neděláš s námi kříž? ptá se pan učitel. A co byste řekli, že na to chlapec odpověděl? Naše maminka povídala, že se nepotřebuji drápat po čele! — Holenku, to není malá věc! Otec jde po svém, děti zůstanou matce. Co z nich může udělati, slyšeli jste! A co, když jsou děti rozděleny ve víře jako rodiče? Hoši evandělíci, děvčata katolíčky. To jest teprvé radost! Nedávno jel náš velebný pán s Pánem Bohem, a kluci na něho povykovali i jazyky vyplazovali, že musel pan starosta, evandělík, zakročit — a čím to byli? Tuhle

Vopálkovi, a ona jest katoličká! Jak je asi u srdce takové matce, když vidí, že zrodila a vychovala — rouhače Nejsvětější Svátosti, kterou snad sama ctí! — Ale nechme toho, jest to smutné, a proto povídám: dobře má naše svatá církev, že takových sňatků nechce! Žádnému tím neublizuje, ale oběma stranám prospívá. Ať si bere každý po své straně a neobtěžuje si svědomí! —

Kdo pak váží všechno na kvintlíky jako ty! To by se musel jeden vystěhovati ze světa! Svět jde, brachu, ku předu, a ty s tou vaší církví zůstáváš pozadu — ozval se Stehlík.

Tys arci pokročil ku předu, sousede, a já s církví svatou zůstal pozadu, ale — pamatuj na konec! řekl vážně Paseka odpadlíkovi.

Zas už strašíš? posmíval se tento.

Já ne, ale někdo jiný povídá: Kdo mne zapře, zapřím ho i já!

Však zapřel i Petr!

Ovšem, ale litoval a napravil!

Na to času dost!

Jen, dá li ho Bůh! —

Co pak ty si myslíš, že, kdo jde od vás k nám, se Pána Ježíše odřiká anebo Ho zapírá? My máme Pána Ježíše v srdci, abys věděl, ale vy Ho zapíráte, že hledáte spasení u svatých a jinde! zastával se Stehlíka pan presbyter.

Chval každý duch Hospodina! tady straší zas už heidelberský! Tím mu hodně pomůžeš! Ale já ti něco povím: Nedávno váš »pán« namaloval dětem na tabuli šibenici a povídal jim: vidíte, na tomhle věšejí špatné lidi, a katolíci se tomu klanějí. To byla hezká pocta kříži Kristovu, co? A ještě lepší, když dali naši

kříže do škol, že se jim posmíval a říkal jim „podruzi“! — Pokud ti „podruzi“ tam budou, jeho děti že tam nepůjdou! A raději je posílal do školy jinam, půl hodiny cesty! Já si Krista Pána jako Spasitele a svou jedinou naději nemohu představití bez kříže, protože právě na kříži mne vykoupil a tím také mně naději dal, že mi Bůh, pro tu smrt kříže odpustí! Ale vy se Kristu Pánu na kříži posmíváte. —

Co vy máte na kříži, není žádný Kristus Pán! Ten sedí na pravici Otce —

Vím já o tom, vím! Už dřív nežli tys poprvé do školy vstoupil, já 20 let věděl, že, co my na kříži máme, jest jen obraz Krista Pána, ale to bys mohl už i ty vědět, že letos na jaře přišel domů z „chládku“ Pépek Matějáků proto, že zneuctil obraz našeho císaře Pána! Jen se ho zeptej, však jest z vaší strany, on ti dnes už poví, že, zneuctit obraz, znamená zneuctit toho, kdo jest na něm vyobrazen! Milý brachu! Když jsme si pořídili sochu Panny Marie, říkalo se z vaší strany, že jest to košilatá panenka, že nám ji hrnčíři uplácali z hlíny a že to chodíme okuřovat! To bylo taky hezké! Nejdřív Kristus Pán, třeba jen na obraze, a potom jeho přesvatá Matka! A vy držíte jen na Pána Ježíše! A jeho svaté Mítce nemůžete přijít na jméno! Tomu rozuměj, kdo chceš, ale já povídám: kdo tupí matku, tupí tím syna, a kdo se odříká matky, nemá se hlásiti k synu! Vidíš! Před týdnem se Hlaváček pobil s Kohoutkem, a proč? že Kohoutek znectil starou Hlaváčkovou! A Hlaváček, však víš, jest největší kořala v celém okolí! A i takový syn zstal se matky! Snad chápeš, že sotva se Kristus Pán raduje nad těmi,

kteří tupí panenskou Jeho Matku! Ale už ani nechci mluvit dál o tom, jaká čest se vzdává od vás i od vašeho »pana« Kristu Pánu a svaté jeho Matce! —

Víš, za našeho »pána« my nemůžeme! Ze on někdy něco řekne? —

Ano, pěkně děkuji! Slyšeli jsme to všichni, jak mluvil o svátosti posledního pomazání a povídal o tom mazání. —

Já myslím, abychom toho nechali!

Aha! Bolí to, bolí? I můžeme přestat, máme toho všickni dost!

* * *

Ráno, v úterý, byl u Brázdů shon. Ale vesele tam nebylo.

Prátele se sešli, začali vesele, začali, ale že cítili jakousi stísněnost na rodičích, brzo umkli a tak se smutně chystali na svatbu.

I ženich, Lojzík, nebyl jaksi svůj. Přece to cítil, že se ukvapil včera, že nejedná dobře.

Aby se vyrazil, vzal tahací harmoniku a začal dudat: »už mou milou od oltáře vedou« — Nešlo mu to, snad si vzpoměl na ten oltář — katolický, k němuž nepřiklekně, odložil nástroj a přecházel po světnici. —

Lidičky, slyšíte, mně se to všecko nelíbí! začala sestra ženichova. Lojzíku, abys toho dnes nechal. —

Co jsem já se ho už naprosila! naříkala matka. Tak se potom všecko sveze na nás! Řeknou: mohli míti rozum staří! Ale tak?! — poslechnouti nechce! O, já nešťastná matka!

Dala se do pláče.

Lojzík se zamračil, ale neříkal tak ani tak.
Ty, Lojziku, já skočím na faru — nabízela se
opět sestra.

A, co bys! — Jakobych šel na funus! —
Takové caviky! — když nás nechtí sezdat tady,
tam nás rádi přijmou!

O to není, ale co z tebe bude? —

No, co ze mne bude! utrhl se Lojzík. Snad
nebudu proto horší nežli jsem! —

Budeš, nebudeš! Já jen myslím, že jako po-
tom nesmíš ku sv. zpovědi

Nevídáno! Nechdívá jich víc!

Tak, tak! — Slyšíte ho! Celého ho pokazili!

A to jest na začátku, co pak až dále! naří-
kala matka.

Ale Lojzík jen trucoval, uvnitř mu bylo vše-
lijak, kdž na to pomyslí. Na to arci včera ne-
vzpomněl! Co teď?

Mh, když nesmím tady, půjdu jinam, kde
mne neznají! vymlouval se, jen aby něco řekl.

Ale Pán Bůh tě zná!

Co mám dělat? Včera jste to nevěděli, a
dnes jste všickni proti mně! Už je pozdě!

Není, já přece sběhnu na faru!

Co tam budeš platna — jako včera!

Necht! Půjdu k »mladému«, včera nebyl
doma. Mám?

I, pro mne! Však nepořídíš! —

Odběhla.

»Mladý«, pan páter totiž, šel právě z kostela,
měl po mši svaté.

Když přijel včera ze cvičení domů a slyšel,
co se stalo, zarmoutil se náramně.

Jak jsou svéhlaví! —

Nespál skoro nic, modlil se na růženci za ně, mši svatou za ně obětoval.

A teď jde sestra! Co asi chce?

Již byla u něho pozdravujíc.

Vy, vy! — začal kněz, co pak jste si to smyslili! Tolik jste mne zarmoutili!

Ach, velebný pane, nás to dnes už taky mrzí, já sem k nim proto jdu, co máme dělati? Ráčeť nám poradit — my jsme všickni, jakobychom měli jít na funus a a ne na svatbu — — —

Však jest to opravdu funus — pro duši Lojzíkova!

Ba právě, velebný pane, já nemohu na místě obstát! A nesmí potom ke svaté zpovědi? Vědí, to jest to nejhorší —

Kněz pokrčil rameny. Což pak to neslycháte v kostele?

Prosím jich, nešlo by to nějak? —

Těžká věc! Včera jste to slyšeli! Až po provodní neděli. Což nemůžete vyčkati?

Když, velebný pane, já se přiznám, všechno se napeklo a —

Ošem, když vám záleží víc na placce, než na duši!

A hosté se sešli —

A ve Strážově vás čekají, že? Má zlatá! Komu není rady, tomu není pomoci! Chcete radu, dobře! Snězte dnes, co jste napekli a za týden přijďte —

Co by na mne záleželo, hned bych — ale ráčeťji pomyslit: ta ostuda!

Bude to malý trest — za včerejšek!

Pravda, stydím se, když na to vzpomenu, ale Lojzík jinak nedá, leda by ráčili sám —

Počkejte, půjdu s vámi! Snad to Bůh nějak obrátí.

Šli.

U Brázdů zatím přibýlo hostů, ale hovoru nepřibýlo.

Tak tam bylo zamlklo, až to dusilo.

A co ty — nestrojiš se, čas utíká!

Počkejte, až s jakou přijde!

Však jest už tady, ale jde sní „mladý“ —

Lojzík se zarazil, matka se zaradovala!

Snad se to spraví!

A spravilo. Ale jak!

Pochválen — pozdravil kněz.

Až na věky! odpověděli.

Nu Bohu díky, jsem posud mezi katolíky, však jsem už měl strach, že — a Lojzickou, co pak ty utíkáš? Pojď jen blíž, pojď! Slyším, že máš veselost, proto jdu také, arci jako nezvaný host, ale říká se, ti že bývají nejvítanější!

Lojzík pln rozpaků blížil se svému knězi. Pán Bůh rač pozdravit! řekl na přivítanou.

A jaksi smutně koukáš Lojzíku!

Ba, ráčej' odpustit, všickni jsme zaraženi! ozval se od kamen starý. My jsme se, trvám, přenáhli, a teď —

Nu a teď? pobízeli kněz.

Inu, rovnou cestou, velebný pane! Teď nevíme, jak z toho! Tam se nám přece nechce, tady zas prý to nemůže býti — já nevím, jak to skončí! A tam jsme dříve to již vyjednali!

Víte co, když se vám do toho nechce, není nic ztraceno: odložte to a bude —

Velebný pane, to ne! Řekli by, že jsme je měli za blázny —

A z nás jste si bláznů neudělali? Smlouvu jste dali, ohlášení jste byli — a na jednou pryč! Boží pravda! Prašť nebo se uhoď, všude zle! naříkal starý.

A co pak ty, Lojzíku?

Co pak ten! Chodí a škaredí!

A nám všem jest ouzko! plačtivě doložila matka.

Počkejte, začal zase velebný pán, když bych vás dnes oddal, přijdete?

I Bože, velebný pane, to vědí, že, — ale oni to neudělají!

Udělám! Nemá to býti, pravda, ale já si pomohu. Přijďte v 10 hodin! Svolujete?

Svolujeme! Dobře! Oznámím to panu děkanovi a ten zase to oznámí jinde, a půjde to! Ale přijdete?

Tu jest ruka! nabízel otec.

Vy třeba, ale Lojzík? —

Přijdu, velebný pane!

A nevěsta?

Všichni přijdeme!

Zrovna si oddechli, jakoby kámen s nich spadl. —

Dej Pán Bůh — zavznělo ode dveří.

Á — otec nevěstin!

Vítám vás! Jako na zavalanou! hovořil velebný pán obraceje se k příchozímu, co druzí se trochu zarazili.

Co teď?

Ujednali to bez něho!

Upřeli své oči na kněze, jakoby chtěli říci: pomoz i teď! —

Snad jste se mne nezalekl? žertoval kněz vida, že mu to není právě milé, že ho tam natrefil.

Co bych se zalekl? Spolu jednat nebudeme!
odsekl pohrdlivě.

Ba, budeme, milý příteli! Poslyšte, co jsme
ujednali! —

Krátce mu všechno vypověděl.

Ó, z toho nebude nic! začal s vysoka otec
nevěstin. A co oni se do toho pletou? Jdou si
po svých, tady nemají co dělat, já jsem tu otec,
nevěsta čeká — a k nim nepůjdeme ani za nic!
To by bylo! Náš »pán« to snad nedovede? Ujed-
dnali jsme s ním! Tam půjdeme a konec!

Rozčilením se necítil.

Ah, vy jste hned vzhůru! Vždyť o nic ne-
běží, jen poslyšte —

Nic! Nic nechci od nich! Kážou si svým,
tak nás posílají všechny do pekla, co by se se mnou
mazali! Ty, Lojzíku! — obrátil se k zaraženému
ženichovi, — dělej, bude čas!

Pantáto, já do Strážova nepůjdu!

Ne, my tam nepůjdeme! přizvukovali druzí
nabyvše odvahy.

Tak! a včera, to nic?

Však jste tím sám byl vinen!

Popichovali jste nás!

Tuhle velebný pán, řekl starý Brázda, při-
šel, že dnes sezdá, tak zůstaneme při tom, co jsme
ujednali dřív. —

Láry fáry! to neplatí! vykříkl rozhněván —
To by bylo hezké! Nám se potom vysmát, to
tak! Ne, ne! — Půjdeš do Strážova? otočil na
Lojzíka.

Ne!

A my také ne! Nikdo!

Dobře! My zase nepůjdeme sem! A konec všemu!

Čemu konec? tázal se starý Brázda.

Všemu! Svatbě a všemu! Abyste věděli!

Dořekl, bouchl dveřmi a ten tam! —

Ale nebyl konec ani svatbě a ničemu! Za týden potom byla slavná kopulace u nás v katolickém kostele, a otec nevěstin přišel též do kostela.

Vidíte, řekl pan kaplan po mši svaté, že to mohlo takhle býti i bez hněvu —

Inu vědí, já za sebe nemohu! Ta nátura — ale jest to takhle taky dobře! Ale vědí, od našeho pána jsem přece dostal tento —

Tak dopadla kopulace u Brázdů.

Když byli nejveselejší při obědě, vstal Lojzík od stolu, vzal svou harmoniku a vesele se usmívaje spustil zase: už mou milou od oltáře vedou!

Dnes mu to šlo znamenitě! Měl přece jen velikou radost, že si svou manželku přivedl od svatého oltáře katolického a ne od stolu Páně ve Strážově!

Tam zatím čekali tenkrát s muzikou až do poledne, potom do odpoledne, ale svatba nikde!

Až přišla »štafeta«, že jako ze všeho nic!

Tak měli tam — po radosti!

II.

Ztracená duše.

Barča Kynclova odpadne!

Snad přece takovou věc nevyvede? křižovala se Ševčíšková.

Vyvede, nevyvede! Už jest tak na polou jejich! dotvrzovala Pecinka. Dostane barák, chlapík jest k světu a peníze umí vydělati —

Co pak o to! Já jsem doslechla jinší věc! a šeptala jí něco do ucha. Ba, panečku, nedám za ni už ani zlámanou grešli: ta jest už jejich!

Takovýmhle pádem arcit! Ale, slyšíte, kdo by se toho do té holky byl nadál? Taková pobožná! —

Pobožná, pravda! Což pak nevíte, že byla ve třetím řádu sv. Františka?

I ta bezbožná! Co to na sebe brala, když —
Prosím vás, takhle jsou naše děvčata!

Potom věřte některé! Já děkuji Pánu Bohu, že si mou Aničku vzal! Co jsem se pro ni naplakala, Bůh mně to odpust, hnedle bych byla tehdy proti Pánu Bohu — —, ale, věřte, nyní, když pomyslím, že jest zaopatřena tam u Pána Boha a že mi ji nikdo nezkazí, to mám skoro radost, že mně umřela!

Ba, milá sousedko! Člověk se s dětmi nalousí, nežli je vychová, a pak neví, co vyvedou —

Když se to už v té škole pomalu pochtívá!
Kdo to jakživ slyšel: děti pohromadě —
naše a jejich! Pak se to chce dál, když vyjdou ze
školy, a neštěstí je hotovo! Rozumu to nemá,
co pak takoví —

Ale rodiče! Ti mají míti rozum —

Mají, pravda, ale když jsou někdy horší nežli
ti mladí! Sami to svedou dohromady!

Jako Kynclová! To máte věděti, co se na-
činila děvčeti, když se tomu bránilo —

Ale jděte, tomu bych nedala za víru, že by
matka —

Ba že matka! Milá brachu! Tam bylo něco
hříchů! Starý jest celý boží rok ve světě s nádo-
bím, a stará hocha sama k nim lákala. Barča ko-
likrát utekla, bývala u nás, plakala, na matku na-
říkala, bránila se dost, proto jsem pořád ještě
myslila, že nad tím vyhrá, ale jak to teď s ní
dopadá, to už za ni nestojím!

Takový hřích! Takové pohoršení! Kdo by
si pomyslíl!

Pověděly si, rozběhly se každá po své práci.
Barča odpadne!

Ubohá Baruška! Mluvílo se jen o ní po ce-
lém okolí. Ještě více však bylo povídání o tom,
kdo ji svedl.

Terciářka!

Takovou hradbu povalil, Sion vyvýšil, Ho-
spodina oslavil!

Takových není, pane, každého dne! Jak se
„sbor Páně“ v Krasonově posilní takovým odpa-
dem! Když taková už odpadne, že poznala pravé
evandélium, co pak může býti po tom římském
učení! Ta to už asi důkladně prohlédla! —

Ovšem, to čisté evandélium, co poznala Baruška, otevřelo jí jen tak dalece oči, aby věděla, že ztratila první oporu své víry: svatou čistotu panenskou! Bylo to poznání sice, ale pro ni hrozné, hrozné k zoufání!

Matka vlastní, katolička, s evandělíkem vyhráli na dceři: — a z toho vzešlo světlo — na Sionu! Bůh pomoci každé katolické panně, která ztratí své panenství ve známosti smíšené! A která pak vyjde z takových známostí čistá? Ani jedna skoro — a potom? Potom jdou — za Baruškou k — odpadu!

Odpadla opravdu. Nechci souditi, kdo toho měl největší podíl, evandélium čisté jistě ten nejmenší, ale stalo se tak, aby se zachránila ztracená čest!

A duše?

Ztracená duše!

Za čest — duši! —

* * *

Starý Stejskal přišel domů všecek ulítostněn, až se ho žena s dětmi ulekly.

Klíče od truhly sem!

Otevřel truhlu starodávni, pomalovanou, založil víko a kleče na zemi hrabal se v uložených tam věcech.

Tady to jest! Ty, mámo, a vy — volal na ženu a dcery — pojdte sem trochu!

Poskočily k němu zvědavý.

Prosím tě, co pak s tím chceš? divila se žena vidouc muže vytahovati z truhly dva svaatební věnečky.

Ančko, co s tím? Uhlídáš! Pozvedl věnečky do výše, pozorně je prohlédl, spokojeně se usmál

a obracuje se k dcerám promluvil hlasem pohnutím se třesoucím: tuhle se dobře podívejte, děti, to jsme my tu s vaší matkou měli na hlavě, když jsme klečeli před oltářem! Jest tomu již pět a třicet let, vid' Ančko? Ale my měli věnečky na hlavě a taky na duši: byli jsme čistí jako sklo! Za nic na světě nedal bych tyhle věnečky! Já šel k oltáři podle vůle Boží, já se ženil v Kristu a Církvi, rozumíte? A ty věnečky si vezmeme sebou do hrobu!

Ale jdi, táto, ještě mne rozpláčeš! Povídáš, a nevíme posud, proč to —

Proč? Hned jsem u toho! Chtěl jsem tuhle našim dětem ukázati, jak jsme šli k oltáři my dva: katolíci oba, čistí oba, jeden Bůh, jedno srdce, jedna svátost manželství. A tak musí také mé děti jíti k oltáři Páně! Rozuměly jste obě?

Tatínku! volaly děti slzíce. Matka si utírala oči.

Tak a ne jinak! Děti! kdybych doslechl o vás, že si něco začínáte po straně, za zády, třeba s katolíkem, já bych —

Ale jdi! Takové kázání dětem! Ještě je rozděsíš!

Lépe, když je rozdělím teď, než aby ony potom rozdělily mne! Povídám: čistý půjdete k oltáři! Slibujete?

Slibujeme, tatínku!

Dobře, ale nedořekl jsem: kdyby mně práh u toho domku našeho překročil evandělík, já mu přelámu nohy, rozumíte mně?

Však sem nevšedl posud a nevšedí, tatínku!

Aby jen nevšedl! A teď víte, co na vás chci já, otec, a tuhle matka!

Ty, táto, a jest to pravda s Barčou?

Je li to pravda? Hm! toť víš, a horší čeká — odpadne!

Ježíš! tak jsem se toho lekla! volala matka spínajíc ruce.

Vidíš, když nedbají rodiče, a matka zvláště! A teď už víš, a vy také, proč jsem vám tuhleto ukázal.

Věnečky pečlivě uložil a truhlu zavřel.

Tak ona odpadne! Jak jí jest asi u srdce? Já nevím, ale já bych pozbyla rozumu!

Milá ženo, to všechno přijde! Na Jidáše to přišlo taky! Ale to mi jde na rozum, když byla terciářkou, Pána Boha tolikrát přijímala, Rodičku Boží na růženci vzývala — ne, to mi nejde a nejde do hlavy!

Já ti povím, bylo to asi jen tak povrchu, a uvnitř nic!

Možná, pak by to byl trest od Boha! Ale jak bude živa mezi katolíky? Kam dá ruce, až se bude zvonit Anděl Páně? Já bych nenavykl ruce tomu, aby nedělaly kříže! Můj Bože! Až budou zvonit u nás do kostela, až půjde vedle kříže: to je rána! Já bych musel mítí zavřené oči! A neříkati do smrti Zdrávas — ne, to jest peklo na zemi!

Nechme je, ať uvažují, a podívejme se jinam — k Barušce.

Nastával večer. U Kynclů rozsvítili, že měli mnoho práce. Zítra totiž bude Baruška skládati před „pánem“ vyznání nové víry, potom bude svatba.

Ženich, Toník, chodil po světnici s veselou tváří, Baruška seděla stranou uplakaná. Ležela před ní knížka, ale posud se jí nedotekla. Byl to nový katechismus heidelberský, dostala ho darem od dvojctihodného pána. Měla zítra odpovídati před »sborem Páně« !

Měla odpadnouti !

Zítra už ! —

A vypadala ! Do truhly ji mohli směle položit : sinalá, oči vyděšené, upřené v postranní okno.

Ah ! tam se míhaly stíny katolického kostela !

Zachvěla se, jakoby smrt na ni sáhla.

Tam už víckrát nepůjdeš ! znělo jí hlavou jako bouře, která tolikrát hučí po těch našich horách, až člověk strachem dýchatí zapomíná.

Tam už nepůjdeš !

A teď zazářila okna kostelní : to věčná lampa větrem pohnutá prudčeji zasvitla — a jí se zdálo, že to Ježíš, druhdy její Ježíš, tím světlem hledí k ní, jí do duše až na dno ! —

Závrať se o ní pokoušela.

Dcero má, co jsem ti učinil, že mne zrazuješ ? —

Ah, toť hrozné !

Sáhla si na hlavu — hořela jako v horečce.

Kéz bych umřela !

A zase to světlo ! — Odvrátila oči, ale duše její viděla přece tu zář světelnou, a připadalo jí, že tak asi osvětlila se zahrada gethsemanská, když tam zrazoval Pána svého — Jidáš !

Jidáš — hu !

Políbením mne zrazuješ ? znělo jí v uších —

Pro hříšnou lásku obětovals Krista — ach !

Vítr zalehl do oken, otrásal jimi, a Baruška se třásla jako list osykový.

Připadalo jí to větru hučení jako kletba s nebes : lépe by bylo, aby se byl nenarodil člověk ten !

O Bože, o Bože ! — ale ticho ! Což se Ho neodřekne zítra ? A odřekne snad ? Ne ! ne ! vždyť bude i tak míti Boha ! — Bude opravdu ? A Ježíš na oltáři ? A Matka Boží ? — Pryč s těmi myšlénkami ! Vždyť už nemůže jednati jinak ! Opravdu ? Nemůže zůstat tak, i když zneuctěna ? Ne ! ne ! ne ! to by nepřežila ! — Ukazovali by na ni ! Posmívali by se jí : terciářka ! —

Ach ! cítila pás : jak pátil na těle jako žhavý !

Pryč s ním ! Pryč se vším, co ji upomíná na její zradu !

Mimovolně sňala škapulíř, odkládala pás.

Jako ve snách těžkých pohřížená oddychovala těžce.

Viděla se, jak klečí před oltářem katolickým, když byla oblékána — — —

„Oblekniž tě Pán novým člověkem, kterýž podle Boha stvořen jest ve spravedlnosti a svatosti pravdy“ —

Slyší posud toho kněze ! Tak to říkal dávaje jí škapulíř.

V svatosti pravdy ! A ona tu pravdu zapře zítra !

„Opasiž tebe Pán pásem čistoty“ — pravil dále kněz podávaje jí pásek — pásek čistoty !

A ona ji — ztratila !

Ztratila pravdu, ztratila čistotu — obé, všechno ! Nejdřív čistotu, potom pravdu —

„Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám, vezmi svůj kříž a následuj mne“ — takto

jí tenkrát podával do ruky kněz kříž, a ona jej líbala.

Následuj mne — tenkrát! Odejdi ode mne — nyní!

Kdo mne zapře před lidmi, zapru ho i já!

Zítřka Ho zapřeš — Krista na kříži! —

Zapru ho i já! O, hrůzo, o hrůzo! Zapru ho i já! —

„Vezmi, rozmilá sestro, světlo Kristovo na znamení nesmrtelnosti své“ — s tím podával jí kněz svíci hořící —

O, jak tenkrát zářila její tvář, její duše!

A nyní?

Tenkrát světlo, nyní temnosti brozné zastřely duši její.

Odřekla se světla!

„Já jsem světlo!“ volal k duši její Kristus tou září věčné lampy, kterou cítila jak pálí ji ve tvář, v duši —

Vyskočila poděšená, až se po ní obrátili všickni.

Co vyvádí? Tak se jí lekli!

Josef skokem k ní.

Co je ti? Tak jsi bledá! A tváře ti hoří, oči svítí — není ti dobře? Baruško, slyšíš-li? Baruško! zatřásl jí.

Zachvěla se, sklopila oči, ale nepromluvila.

Ty se pěkně učíš! vyčítal jí.

Usmála se, ale vypadalo to tak, jako když chce plakati.

Nech mne, přišlo mi mdlo, půjdu ven na chvíli —

Půjdu s tebou, chceš?

Ne, sama půjdu, nech —

Potácela se ven.

Josef se dívá za ní; vykročí, že půjde též, ale v tom spatřil pásek a škapulír na lavici.

Už to měl v rukou!

Co je to? Prohlíží zvědavě: to jistě něco z římských pověr!

Hledte, volá k ostatním, hledte, co jsem tu našel!

Ah, to má z toho řádu —

Tak! a vy jí to necháváte!

Neškoda, však zítra —

Nechť! to nesmí víckráte spatřiti! To tak!

Ale co s tím?

Co s tím? Hm! Tenhle provaz dáme naší koze! Haha! To bude podívaná!

Ale jdi, ty —

No, uhlídáte! To bude mela!

Josítku, nech toho, aby z toho něco nepošlo! To víš, budou tak na nás »shlídat« pro Barču! Ne, dej to sem, ukaž —

Nedám! To bude nosit naše koza! smál se Josef schovávaje pásek do kapsy.

Matka Baruščina, katolička, polekaná ne nad tím, že se zneuctí její víra, ale že by z toho mohlo něco pojíti, začala prosit nastávajícího zete:

Josítku, dej to sem! Víš co, spálíme to, ukaž!

Tak to spalte! Ale je toho škoda!

Dal jí pásek, Kynclová k tomu přidala škapulír a hodila do kamen.

Tak! Ať to shoří, aspoň bude pokoj! hučela. Však se mne to nazlobilo, když to na sebe dala pověsit! —

A trpěla jste to!

Prosím tě! Však víš, má ona hlavu!

Má, má! ale já taky! smál se Josef.

Což ty! Co bys ty nedokázal!

To si myslím! »Vaši« se budou vztekat! Ať!
Ba, jsem ráda, že se to už zítra skončí!

Proč? Snad se nebojíte, že by Baruška? —

Ta? Co by vyvedla teď? Však víš! Tys vy-
hrál! Ale lidé! A pomysli: na faře jí nechtěli dát
křestní list —

Cože? To ten »mladý« myslím —

To víš! Ale holka tam nebyla, poslala jsem
našeho, když byl doma. A »mladý« chtěl mer-
momocí k nám!

To se mohl opovážit!

Inu, chtěl, ale vzkázala jsem, aby nechodil,
že by se mu mohlo snadno něco státi —

Zdráv by neodešel, to vám povídám. Ale
máte vy přece rozum! —

Vidíš! To že tě mám ráda! Ale Barča je
tam dlouho!

Však ji přivedu, dejte mi světlo! Taková
tma!

Vzali svítilnu a šli oba za Baruškou.

Nebyla daleko.

Ubohá Baruška!

Jak vyšla ven jako ve snách, opřela se o práh
dveří, a mimoděk jako učarované obrátily se vy-
děšené její oči v tu stranu, kde stál kostel kato-
lický se svým věčným světlem.

Jak vypadal v té tmě!

Okna ozářená jako o půlnoční, a ta záře
jakoby rostla dál a dál až k ní —

Zavřela oči, ale nadarmo!

Pálilo ji to světlo až do duše, a přece ne-
mohla se ubrániti tomu, nepodívat se zas a zas
tam, kam že chodit nebude od zítřka už věděla.
A zdálo se jí, že tou bouří nese se až k ní jemně

tklivý hlas, jenž bodal do krve srdce její už tak rozervané:

„Já jsem Pastýř dobrý!“ —

Dobrý Pastýř — a ona? Špatná ovečka!

„Znám své a znají mne mé a hlas můj slyší!“

Zacpávala si uši, aby neslyšela.

Znám své! — své! — Ona už není Jeho!

Není!

Znají mne mé! — O, znala Ho, spěchávala k Němu, přijímala Jej — jak bývala šťastna!

Znají mne mé — a ty mne už neznáš, neznáš, neznáš?

O, hrozné trápení!

Sklesla na kolena stále patříc k těm ozářeným oknům.

Ty mne už neznáš? vyčítala jí ta bouře, a jí se zdálo, že to k ní z té dálky mluví Bůh ze svatoctánku! —

Pot vyvstal jí na čele! Chtěla se modlit, ale co se měla modlit?

Ruce na polo sepjaté sklesly jako sražené dolů.

Modlit, modlit, ale jak?

V tom, o hrůzo, rozhlabolily se zvony k večernímu klekání.

Jak ráda je slýchala jindy!

Jak v ní poskočilo srdce, když tím údolím všecko volalo k ní, se všech stran: Ave, Ave Maria!

Ave Maria! —

Zítřka se Jí odřekne, Jí, Matky Boží! Už to jméno nesmí vyslovit! Že nesmí? Ani nyní už ne? Ach, vždyť zneuctěna, a Matka Boží přecistá! Vždyť hříšnice veliká, a Matka Boží přesvatá!

Outočiště hříšníkův — a ona se k Ní utéci
nesmí, nemůže! — — —

Opřela se hlavou o veřeje. Slzy vytryskly
jí s očí a smáčely její horkou tvář.

Pláč zoufalce!

Plakal — Jidáš? Snad, ale pokání nečinil.

Pokání — pro ni není, není, není více!

A odpuštění? Kdo jí odpustí její vinu?

Aby zakryla hřích, spáchala hřích! Hříchem
napravuje vinu!

Mně není odpuštění! --

Vzpomněla na své svaté zpovědi. Jak se jí
ulehčilo vždycky! A teď? A potom?

Bože, smiluj se!

Ale, jest pro mne ještě smilování? O, ještě
jest, jest, ale zítra —

Zítra — odpadnu!

Odpadnu, ach! zaúpěla lomíc rukama.

Zvonili klekání.

V té večerní bouři nesly se krajem hlasy
zvonů jako volání ztracené duše.

Ztracená duše!

A vítr se opíral o ni vši silou a naříkal ja-
koby volal: ztracená duše!

A jak pozvedla uplakané oči, mihlo se světlo
tu a zase tam v oknech stavení, a jí se zdálo, že
to ztracené duše, které bloudí ve tmách.

Ztracená duše! —

Zmořená utrpením duševním sáhla po starém
zvyku do kapsy — pro svůj růženec!

Tolik se s ním těšivala dřív!

Růženec — zítra ho zahodí! — Ale dnes,
ještě dnes! Neodolá, ještě se pomodlí — napo-
sled! — Ale smí ještě, smí? —

Již se modlila! Modlila se celou duší zoufalou jako ten tonoucí, jenž se stébla chytá —
Tak ji natrefil Josef, ženich.

Barčo! blázníš? křikla matka. Josef mlčky stál a svítil.

Vstaň, co tu vyvádíš? hněvala se matka pomáhajíc dceři.

Dala se vésti jako malé dítě, růženec v ruce sevřený.

To se pěkně připravuješ! vyčítala matka, víš, co tě zítra čeká!

Baruška se trásla.

Vidíš, zima tě rozrazila! Ještě nastydneš! Pojď, ohřeješ se! —

Přivedli ji do světnice.

Usedla jako stroj, růženec v ruce.

Josef jej spatřil první.

Co to zas máš? Dej to sem!

Násilím vyrval jí poslední zbraň vyčítavě pohleděv na matku.

Ta pokrčila rameny.

Snad jsi se na tom nemodlila? Začal Josef.

Přikyvla hlavou.

Baruško, tohle mi víckrát neuděláš! zlobil se, růženec v ruce, ty! a zítra —

Ach! — neslo se tichou světnicí.

Ještě vzdychej! Tak mne máš ráda, Baruško? Víš-li ty co, nech si svůj růženec, když ti jest milejší nežli já, a já —

Josefe! vyskočila, opravdu? Myslíš to —

I, hleďme ji, že se nestydíš! zakřikla ji matka. A ty — rozumu nemáš! osápla se na Josefa. Sem to dej, tak! A teď dej s tím pokoj a nezlob! Takové věci ti teď přestanou! Tady máš muže, ten tě bude živit, a ne růženec! Rozumíš?

Baruška sklesla jako zlomená na lavici, Josef vedle ní. Položila hlavu na jeho rameno a plakala.

Co se dělo v její duši? Poslední světelná zář uhasínala v ní — umírala! Ne tělem, ale duší!

Byla ztracena! Ztracena na vždy!

Ubohá Baruška!

* * *

Druhý den byla neděle. Pro Barušku kéž by byl nezasvitl den ten!

Byla jako umrlec.

Oči kalné, pod očima namodralá kola, tvář bledou, krok nejistý.

Více ji vedli, než aby šla, když vykročili z domu.

Vcházela do modlitebny: mráz zděšení projel jí všemi údy.

Octla se před »stolem Páně«.

Na něm černé sukno, od něhož odráželo se zlaté třepení.

Černé sukno! Vzpomněla na pohřeb!

Zachvěla se.

Ano, dnes její pohřeb!

Včera umřela duše její, dnes má pohřeb!

A potom?

Kéž by byla mrtva i tělem!

Ale neměla času k delší úvaze.

Církev — sbor Páně — byla výminkou velmi četně pohromadě. Přivedla je zvědavost.

»Pán« přišel, obřad začal.

Podle »lumer« — jak u nás říkali — nalezen žalm a zpíván.

Jí ten jednotvárný zpěv žalmu zněl jako pohřební píseň.

Dozpíváno.

„Pán“ začal řeč. Mluvil asi takto:

Milá sestro! Vyznej nyní před Hospodinem a před lidmi v tomto pravém chrámu Páně pravou víru evandělickou! Vyznej: odříkáš se Marie?

Odříkáš se klekání?

Odříkáš se klanění? Křížování? Bití v prsa a všech bludův a tajných zpovědí?

Odříkáš se figur hrncířských a podobizen z kamena vytesaných?

Slabě, sotva slyšitelným hlasem znělo jako úpěnlivý nářek stísněné duše s úst Baruščiných: Odříkám!

Víš-li také, že papežská mše zlořečené modlářství?

Víš-li, že katolíci chlebu se klanějí?

Baruška neodpovídala.

Jak pak měla na tohle odpovědět ona, bývalá terciářka! Ale „pán“ si toho nepovšímnul mluvě dále:

Milá sestro! když půjdeš vedle kříže nebo nějaké sochy — budeš se jí klaněti? Odpověz!

Ne! znělo mu vstříc.

A víš-li, kolik jest svátosti?

Dvě!

Tak, dobře, sestro, dvě jsou! Posud jsi věřila, že sedm, ale to byl blud! Kristus Pán ustanovil dvě, druhé přidělal papež — šťastnás, žes uvěřila! Hle, bloudilas, nyní jsi poznala pravdu, a ta tě vysvobodí. Věř a spasena budeš!

Milá sestro! Písmo praví: větší bude radost nad jedním hříšníkem pokání činícím, nežli nad 99ti spravedlivými! Tys to poznala a pochopila, a Hospodin náš raduje se nad tebou Po malé pomlčce pokračoval:

Nuže, přistup tedy blíže, dcero národa, a přijmi z mých rukou pravou večeři Páně, o kterou tě dříve oloupili kněží římsí! — Zase se odmlčel na chvíli. Pak řekl dále :

Napij se, dcero má, z kalicha, pro který krváceli naši otcové —

Třásla se na celém těle, ale přijímala. V duši bylo jí tu chvíli jako onomu nešťastnému Apoštolu při svaté Večeři Páně.

Zradilas Krista!

Zapřelas víru!

To obé znělo jí hlavou tak mocně, že spánky div se jí nerozskočily!

Zapotácela se, klesala k zemi —

Zachytili ji, omyli vodou, usadili do lavice. Zatím »pán« řečnil.

Potom byla kopulace.

Baruška stala se ženou Josefovou.

Ženou byla, ale — za jakou cenu!

Hanbu zakryla, ale hříchu nevyhladila z duše! Jediné, co si pamatovala z toho všeho, byla slova »pánova«: větší bude radost nad jedním hříšníkem pokání činícím, nežli nad 99ti spravedlivými!

Ona jest hříšnice veliká, vina její brozná — zdaliž se někdy smiluje nad ní Bůh, aby pokáním odčinila dnešní den? —

Smiloval se snad též — nad Jidášem? —

* * *

Uplynuly ne celé tři měsíce od kopulace a odpadu.

Baruška od oné doby jaksi netěšil svět: málo byla veselá.

Netěšil ji ani muž: vždyť ji oloupil o to nejdražší!

Ani matku neměla ráda: vždyť ona ji nejvíc k odpadu měla! —

Ta, matka totiž, brzo po svatbě odstěhovala se od »mladých«, že ji samu mnoho netěšilo, když viděla dceru smutně věšet hlavu.

Byly to výčitky svědomí? Kéž by byly! —

Baruška osamotněla s Josefem, aby nerušeně užívala manželského blaha. Než, neměla se mu dlouho těšiti! —

S Baruškou bylo najednou zle!

V noci přiběhl rozděšený Josef k jednomu stavení, kde nade dveřmi obrázek Panny Marie Pomocné, a klepal silně na okno.

Už jdu! volala ze vnitř žena chvatně se strojíc, aby s Josefem spěchala k Barušce.

Bylo zle opravdu!

Co nyní?

Žena, která bývá volána k matkám v čas takové potřeby, vzala sklíčeného Josefa stranou.

Abyste ji dal za — totiž, abyste k ní vzal vašeho »pána«!

Pro Pána Boha! štkal Josef lomě rukama.

Není jiné pomoci! řekla babička smutně.

Ten běžel co měl dechu.

Zatím bylo doma hůř a hůř. Mladá matka ztrácela chvílemi vědomí. Oddychovala těžce, jakoby s něčím mocně zápasila. Chvílemi otevřela oči upírajíc je v tu stranu, kde stál — katolický kostel! Ach, tam, tam bylo to okno, kterým před svým odpadem patřila na osvětlená okna svého bývalého kostelíčka! —

Josef dlouho, dlouho nešel. Konečně! A sám! Co to? Přišel nějak zarmoucený.

Co pak? Přijde?

Ne! Ani se neptejte! Pěšky nechtěl, až ráno
a — s povozem musím přijít —

Tak! A do rána? — nedořekla.

Josef jen zoufale pokrčil rameny blíže se
zdrčený k posteli, kde Baruška bojovala sama
svůj poslední snad boj!

Baruško! volal klesaje k posteli, opíraje se
čelem o pelest. Baruško má, znáš mne? —

Pohledla na něho a odvrátila obličej.

Baruško má! naříkal Josef, promluv sloví-
čko! Já jsem to, tvůj Josef, slyšíš-li?

Přisvědčila, ale očí neotevřela tvář majíc od-
vrácenou.

Tak zůstala, jen těžké oddychování značilo,
že žije

Po půlnoci se nemocné značně přitížilo. Za-
čala býti nepokojnou, na čele ukázal se studený pot.

Babička se podívala úzkostně na Josefa.

Je zle! řekla, nevím, jak do rána — skočte
pro matku, ať přijde, myslela jsem, že snad pře-
ce — nedořekla.

Pro rány Kristovy, mé nebohé dítě! vrhla
se k ní matka přispěchavší.

A co pak ji necháš umřít tak? obrátila se
zoufale na zeté.

Už jsem tam byl, odpovětil temně zeť, až rá-
no, že pěšky nepůjde — řekl již tišším hlasem,
a tady nikdo koně nemá, vždyť víte!

Co si počneme, co si počneme! bědovala
matka lomíc rukama nad dcerou.

Ta jakoby nevěděla, co se děje kolem ní.

Najednou se pozvedla.

Skokem byli u ní muž i matka, aby ji za-
chytili.

Já chci kněze! šeptala nemocná obracejíc se k matce, kněze — chci! a sklesla do peřin.

Přijde, dceruško! hladila ji matka. Josef tam už byl —

Nemocná jakoby se lekla :

Josef? šeptala úzkostlivě, on byl — pro — kněze? —

Bvl, miláčku, byl pro vašeho „pána“! Přijde až ráno, vzkázal! vykládala matka.

Baruška sebou šklubla.

Co pak? Co pak? lichotila matka.

Ten mně, maminko, ne — po — může! jektavě jako v zimnici šeptala Baruška, ach, ne! — ne! — kněze — chci! — — zpo — — věď! řekla trhaně nemocná hlasem zlomeným a sotva srozumitelným už.

Pane Ježíši, co máme dělati? naříkala matka; na zetě se bála podívat.

Nemocná sebou opět pohnula.

Chceš vody Baruško?

Záporné znamení

Chceš víc pod hlavu?

Opět záporné znamení.

Co pak bys ráda? Jen řekni, беруško! šeptala matka sklánějíc se ku dceři —

Kněze — maminko! Pro — Boha — vás pro — sím! Já — umru —

Světnicí rozlehl se pláč.

Ale lidi! začala babička, ta žena nebude živa! Snad ji nenecháte tak! —

Ale kam máme jít! namítala matka.

Kam máte jít! Škoda že jste matka a katolička, a nevíte! Co pak neslyšíte, že volá kněze? rozhorlila se babička. Jděte pro našeho, když nechce váš, však volá po našem! —

Kdo pak ví?!

Inu tak! Baruško, že má jít Josef pro katolického? —

Nemocná ochotně svědčila.

Josítku, žádná pomoc, pokud není pozdě! Slyšš, dítě, jdi, jdi! vybízela nesměle matka.

Josef se zamračil, a nic!

Za chvíli řekl suše:

Kdo ví, jestli půjde! A já — já tam jít? Iděte si sama, když chcete, ale já? — tam?

Styď se! tolik ti záleží na ženě? hněvala se matka, ale necht, když nechceš ty, půjdu sama!

Odběhla.

Josef zatím přecházel zamračený po světnici.

Nelíbilo se mu to! Tu chvíli zapomněl, že jest manželem ženy, a ta že umírá! Byl už zase jenom »reformovaný«! Katolický kněz sem, do jeho stavení, k jeho ženě, když se římských pověr odřekla! Přece to neučinila do opravdy, jinak co by chtěla teď, když nejhůř, zase kněze katolického? To bude ostuda, a jak pak to vymluví před svými! Ne, ne! nebyla pravou evanděličkou, nebyla!

Měl Josef více starosti o »slávu Siona«, nežli o duši své ženy, která toužila po smíření s Bohem!

Ani v té bolesti nezapomněl býti — tvrdým!

Ale neměl času dlouho uvažovati, co a jak. Baruška začala sebou pojednou zmítati, musel Josef na pomoc, a měli ji on s babičkou co udržeti! Chtěla ven, pryč, Josefa odháněla, jen tam k tomu známému oknu patřila ob čas zrakem rozšířeným, vyděšeným!

Pot na čele rostl, nemocná byla stále nepokojnější, nechtěla ležeti, museli ji posadit na posteli. Upřela oči nedočkavě ke dveřím: čekala — kněze!

Konečně ze vzdálí zavzněl zvonek — Kristus se blížil k ní, která Ho byla zapřela!

Slyšela zvonek: zatřásla se, jakoby ji ovanul ledový vítr, a sklesla nazpět do peřin lomíc rukama a jektajíc zubama něco nesrozumitelně šeptala.

Zvonek zavzněl u dveří: kněz nesa Boha vcházel do stavení —

Baruška se vymrštila jako silou neznámou, vzbuzená, rozpráhla ruce a vykřikla:

Ježíš, Maria!

Potom opět sklesla do peřin.

Přiskočili k ní a — zděšeně vykřikli!

Byla — studená! — — — —

Tak skončila Baruška, odpadlice.

Pohřeb měla krásný — ale smutný! Lidí, katolíkův i nekatolíků, sešlo se mnoho. Katolíci jakoby jeden druhému v očích četl, čeho nevyšlo sice nikdo z nich tu chvíli, ale za to cítil každý: Pán Bůh ji potrestal!

Ta náhlá smrt bez Boha otřásla všemi, i svobodnými, víc nežli nejdojemnější kázání.

A evandělci? Byli zaraženi a — mlčeli!

Za to mluvil »pán«!

Chválil Barušku, že přišla k světlu pravému, když přijala před nedávným časem pravé evandélium, a jak ji miloval Hospodin, že ji v čas vyvedl z egyptské tmy pověr a bludův a osvobodil z otrockých pout Antikristových, a že ona nyní se raduje před Hospodinem! Potom ještě mluvil víc o světle pravém; katolíci, toť se ví, při tom dostali několik »štůlcův«, — a na konec řekl: církev římská rozžehá svíce, církev svobodná, církev otců našich, ku které se vrátila zesnulá sestra naše, ta nepotřebuje takových světél, nebo nám svítí Hospodin! —

Barušku pochovali, lid se rozešel, a vše šlo opět svými koleji, až na to, že za krátko po pohřbu začalo se sem tam povídati : Josef se bude ženit !

A co by dělal jiného? Tak zůstatí nemůže !

A Baruška?

Ubohá Baruška!

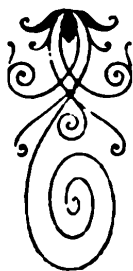
Josefovi obětovala svou čest, svou víru, svou duši, a sotva začalo hníti tělo její ve hrobě, Josef se ohlížel — po jiné!

Ubohá Baruška!

Na ni se hrozným způsobem vyplnilo to, co řekl Bůh :

„b u d e t e m n e h l e d a t i a n e n a l e z n e t e m n e!“ — — —

Která z katolických panen má dosti odvahy, aby ji následovala?! —

III.

Dušíčka neboli: Dítě za dvacetník!

Dítě za dvacetník? zvolá snad můj milý čtenář a podiví se třeba, snad se též usměje tomu nadpisu třetí me črty, a já — nebudu mu to míti za zlé! Proč?

Protože já sám upřímně jsem se zasmál tenkrát, když — co bych zapíral, vždyť právě o tom chci psáti, — když jsem byl obžalován z podobného přečinu!

Tenkrát jsem byl ještě skoro o desítku mladší a, přiznám se rád, mnohem, mnohem nezkušenější, nežli nyní, když se stalo to, o čem právě chci vyprávěti. Nuže k věci!

Bylo před dušíčkami.

Já byl ve správě duchovní první rok.

Pánu Bohu se zalíbilo, poslati mne do osady nábožensky smíšené.

Tehdejší můj první pan farář a osobní děkan jest už na pravdě Boží.

Byl stařeček.

Podivín, ale dobrota učiněná.

Čím já byl, jsa mlád, povahy ohnivé, prudší, tím on byl rozvážnější.

Pobyl na místě, kam já poprvé přišel, přes 30 let. Mnoho znal, mnoho zkusil, mohl tudíž snadno poraditi.

Radíval často, bylot toho u mne, jak jsem se již zpředu přiznal, často zapotřebí, když jsem v mladickém ohni svém zapomněl býti též — opatrným.

A té ctnosti jest na osadě smíšené zapotřebí nejvíce!

Však jsem to seznal časem sám!

Tak tedy bylo před dušičkami.

Já tenkrát seděl jako přikován u svého stolku pracuje o kázání na den dušiček. Řeknu přímo, že jsem byl v pravé náladě dušičkové. Vždycky mne velice dojímal ten den! Co jsem byl knězem, tím více na mne působil den dušiček, protože mezi těmi věrnými dušemi hledal jsem, drahou mi nad jiné, duši mého otce. —

Nedočkal se mého kněžství, a tolik se těšil, až mne uvidí státí u oltáře!

Tolik se napracoval, nastaral, — a já se mu nemohl odměniti za jeho oběti mnohé, pokud žil, a pak mi jej Pán Bůh vzal. —

Ó, jak jsem vítal každou sebe menší příležitost, abych aspoň oplatil jeho duši, čeho jsem tělu dáti s to nebyl!

Jak jsem byl rád, že jsem knězem katolické církve!

Jak jsem byl vděčen své církvi za to útěchuplné učení o očištcí, které každé osiřelé srdce, zde na zemi pozůstalé, oblažuje, novou láskou až za hrob sahající naplňuje, a duším od nás odloučeným, které jsme milovali a ctili, od nichž jsme mnoho dobrého přijali, útěchu na onom světě, úlevu a pomoc přináší vyvádějíc je ze žaláře očištcového před trůn Slávy věčné!

O, zdráva buď mi, Matko má, pečlivá o všechny dítky své, milující všechny a nešťastné nejvíce,

Matko má duchovní, církvi svatá katolická! Ty jediná jsi Matka pravá dítek krví Kristovou vykoupených! — Ty jediná ujímáš se zemřelých! Ty jediná konáš za ně oběť přesvatou! Ty jediná učíš dítko i starce otvírati ústa k modlitbě za zemřelé! — Odpočinutí věčné dejž jim, o Pane, a světlo věčné ať jim svítí! Ano, tak to žádá milující srdce, po tom touží nesmrtelná duše! Tak tě tomu, ó církvi má, vyučili Apoštolové, a ty nás! Tak psali o tom tvoji velicí mužové doby poapoštolské, Otcové svatí! Apoštolů jsa vyučen psal již ve století třetím svatý Cyril Alexandrijský: »ne bez příčiny poručili Apoštolové, aby při svatosvaté oběti památka za zemřelé se děla, poněvadž věděli, jak veliký užitek a prospěch duším v očištění z toho pochází!« Tebou, o Máti, jsouc poučena řekla sv. Monika, matka sv. Augustína, umírajíc ku kolem stojícím: »Neplačte dítky, ale pamatujte na matku svou při svatém oltáři!« —

Milé, věrné dušičky, kdož by vás nevzpomněl rád?! Jen pyšné protestantství vás — zapírá! Vždyť — nejste v Písmě, které oni z rukou Lutrových přijali — porušené! Vždyť otec reformace, Lutr, aby vás, vy milé, drahé dušičky, zapřítí mohl, k vůli vám učinil násilí Písmu svatému! K vůli vám zavrhl tento zrádce kněz knihu druhou Machabejskou jen pro to, že v té svaté knize psáno: »nebo svatá a spasitelná jest to myšlenka za mrtvé se modliti, aby oni od hříchů sprostěni byli!« A po něm tak činí i ti, kdož se chlubí církví »opravenou!« A přece vás, vy duše věrné, ani tento odpadlík šestnáctého století docela zapřítí nedovedl! I on sám přece zase hlásí se k vám, když píše: »lehce se nechám důkazy z Písma přesvědčiti, že očištec jest. Co vím o očišci,

toliko to jest, že jest a že v něm duše trpí, a že jim tam odtud pomáhati můžeme postem, modlitbami, almužnami a jinými dobrými skutky!« I Kalvín, hlava helvetství, vás zapřel, vy duše milé, a přec ani on nadobro vás se odřící nedovedl, když jako reformátor napsal: »obyčej modliti se za zemřelé jest starší než 1400 let!« —

Jak jsou krásny ty katolické hřbitovy v předvečer dušiček a pak na druhý den!

Ten šum mezi hroby, ta tisícera světla, ten dav lidí — jakoby živě připomínal naše z mrtvých vstání!

Jaké to mohutné vyznání nesmrtelnosti duše!

My žijeme! volají mrtví těmi světly, těmi věnci, těmi modlitbami, tou obětí mše svaté. — Jak to vše mluví k srdci, jak dojímá!

Jak hřeje takořka ta víra katolická! Jak odpovídá duším, kterým jest s nebes dána, i tělům, jichž posvěcuje!

Ano, v Církvi katolické jest život, mimo ni — mrtvý, děsivý klid!

Nikdy mně to tak živě netanulo na mysli, jako v tyto dny, když jsem viděl vedle sebe oživený, láskou, nadějí, věrou ozářený hřbitov katolický a — zamklý, pošmurný, tmavý a opuštěný hřbitov evandělický!

Zrovna jako to Kalvínovo učení samo!

Až mne zamrazilo!

Opuštění!

Osirelé děti, jimž dána macecha — na místo laskavé matky!

Ubozí mrtví!

Ubozí živí!

Smrt trhá mezi nimi svazky nejnežnější naprosto, nadobro, navždy! —

Ubohé evandélium, které činí násilí přirozenosti lidské! Ubohé — odporujeť Bohu, od něhož utvořen člověk! — — —

Tak asi přemýšlel jsem tenkrát zapomínaje na vše kolem sebe.

V tom zaklepáno na dvéře.

Vytržen jsa z myšlének překvapeně volám: volno!

Myslil jsem: kostelník!

Ale zmýlil jsem se.

Dostal jsem — pozdě trochu sic — návštěvu!

Dvě děti!

Jedno větší, patrně starší, druhé menší, mladší dle všeho. —

Byla to děvčátka; zůstaly státi u dvéří ze-
vlujíce.

Nu, dále, dále! pobízím malé výtržníky ve-
černí.

Co pak mi nesete? táži se vlídně.

Ja nesu cedulky — ozvala se starší.

Aha, ty chceš obrázek, vid'! Pojď sem tedy,
pojď!

Přijal jsem cedulky podávaje za ně obrázek.

Zavedl jsem totiž cedulky tyto, odměnám podobné, za přítomnost při mši svaté.

Mohu říci, že se mi podařilo tímto způsobem dostat děti do kostela i takové, kterých tam po celý rok nebylo spatřiti. Vytýkalo se mi sice tehdá, že prý to není paedagogické, ale zapomnělo se při tom na tu nemalou okolnost, že děti třeba naučit i té — a napíši, zvláště té návštěvě chrámu Páně, aby zvykly z mládí tomu, co později dospělí konati mají z povinnosti. Než, pomlčím o tom. Jen ještě tolik na obranu svého počínání napíši,

že jsem použil téhož způsobu s výsledkem skvělým i jinde a, dá-li Bůh nespustím se ho již.

Ovšem do roka stojí to nějakou zlatku, ale jen když ty malé, nevyspělé obrazy Boží v duších dětí naučí se takto milovati mši svatou!

Obrázek — za obraz! —

A co pak ty? obracím se k mladší.

Stála ostýchavě u samých dveří.

Já — — — nic!

Ona není »naše«!

A čí jest?

No — helvetka jest! —

Ah, tak! Tedy evandělička? A proč pak jsi ke mně přišla?

I, chtěla se k nim podívati! odpovídala za ni starší.

Děvče kývlo hlavou, že ano.

Usmál jsem se.

Tak se tedy podívej! povídám ji, ukazuje po své skrovné kaplance.

Ona chce vidět Pannu Marii, co máte támhle — švítořila starší ukazujíc na obraz na stěně.

Pannu Marii chceš vidět? divím se já a pravím:

Ty přece nemáš ráda Pannu Marii, když jsi —

Ó, já ji mám ráda, tuze ráda! rozvázalo děvče, jenže —

Nu?

Jenže, pane, nesmím!

Řekla to ku podivu tesklivě.

Ona se modlívá se mnou růženec! dotvrzovala ochotně starší.

A kříž taky umím dělati! Takhle! a ukázala, že umí. Ale nesmím, maminka mne bije! řekla skoro šeptem.

To já, když mne nikdo nevidí, když jsem tuhle s ní, to ano, ale před bratrem ne, pověděl by to, a já bych nedostala jíst! Ona maminka jest zlá — —

Ona odpadla — vysvětlovala starší.

Opadla?! —

Ano, a jest horší nežli býval tatínek, co umřel! Hned mne bije, když tohle bratr žaluje! A náš pan farář taky — povídal, že nám vybijе, budeme-li dělati kříž! Ale já ho přece udělám! I doma, když jsem už v postýlce, to po tmě, a jsem ráda! —

Zajíkla se, v očkách zaleskla se jí slza.

Ubohé dítě! pomyslím si. V životě matky katolické utvořil tě Bůh tvůj, a ty se k tomu katolickému Bohu nesmíš znáti! A když se nevědouchláš k tomu, co zavrhlа matka tvá, jsi bito! —

Duše, jež hlásí se sama ku pravdě a nemůže k ní! Dušička! —

Zamlčel jsem se na chvíli bolestně jsa dojat osudem tohoto dítěte . . .

Kolik těch maličkých jest podobno jí! —

Uzavře se sňatek smíšený, a lehkomyšlná katolička napřed prodá děti bludu, děti, které bude kdysi nositi pod srdcem! — Potom přijde odpad, a věc jest hotova. Jako zde, tak ve stu případech jiných! Zdali pak napadne někdy takové matce, že s duší svou ztratila i duše dítek vlastních? A když toto jí na mysl přijde, co pak jí potom řekne svědomí její? A co jí řekne jednou soudce její, Bůh? —

Než, moji úvahu přerušilo děvče řkouc nemesle:

Já bych —

Nu, co pak bys?

Já bych ráda — byla -- — katoličkou!

Mé dítě! Nvní to není možné! Ještě musíš dlouho čekat, a kdo ví, co potom učiníš! —

Ale já nechci býti helvetkou! volalo plačtivě děvče, já chci míti ráda Pannu Marii, a náš pan farář ji haní —

Dalo se mi do pláče!

Co jsem jí měl říci?

Abych ji upokojil, pravím:

Rodičku Boží můžeš míti ráda i tak! Jen se k Ní modli, když ji máš tak ráda! Hleď, Ona toho zasluhuje, ale to musíš byti hodná! Pak snad jednou budeš katoličkou!

Ach, to bude dlouho! vzdychlo si děvče. Kdyby to již bylo tak teď — řeklo zamyšleně.

A do kostela smím? začala znovu.

K nám? Jestli tě maminka dovolí —

A dostanu taky obrázek? Já bych ráda Pannu Marii! —

Ale ty nesmíš obrázků míti! namítám.

O, já ho neokážu! Dám si ho schovati! Jen se vždycky na něj podívám! žebronilo dítě patříc na mne zaslzenýma očima.

Prosím vás!! — Pannu Marii!!! — —

Cosí škubalo ústoma dítěte jako dušený pláč.

Prosím vás! — Pannu Marii!! —

Přiznám se, bylo mi ne olno.

Co jsem měl dělati?

Prosím vás!! Pannu Marii!!! znělo mi v uších jako volání dušičky — — —

Vzal jsem obrázek a podal dítěti.

Usmálo se blaženě ještě v těch slzách, políbilo obrázek a dalo své družce uschovati.

Dušička! napadlo mi opět a, nezapírám toho, nějak se mi zakalily oči.

Dušíčka!

Duše ubohá, toužící, kdy pak vzejde tobě světlo víry pravé, Kristus Ježíš?!

Obrátil jsem se ke stolku, abych zakryl své pohnutí.

Čekal jsem, že zatím děti, jak přišly, odejdou.

Ale nešly.

A nyní pozor!

Co jsem až dosud vypracoval, platilo dušíčkám, nyní přijde ten dvacetník!

Velebný pane! začala starší, katolička, ona má hlad —

Tiché štkání to potvrzovalo.

Dnes ještě nejedla, povídala opět starší. Že byla se mnou v našem kostele, nedostala jíst —

Sáhl jsem do kapsy a dal jsem jí dvacetník. Zde máš a kup si chleba! Co ti zbude, dej mamince —

Vzala, políbila ruku a šly. —

Za měsíc potom byl jsem volán k zodpovídání.

Kupoval jsem helvetku!

Pověděl jsem pravdu.

Bylo tam též ono děvče s matkou a žalobce — dvojctihodný pán!

Ubohé dítě! Bylo mně ho líto.

Tváříčky chorobně bledé, oči uplakané, upřené k podlaze.

Vypověděv své obracím se k dítěti a pravím:

Tys tedy na mne udala, že jsem tě chtěl koupiti?! —

Dítě se zachvělo, poblédlo nesměle na mne a sklonilo hlavu nízko k prsoum.

Za chvíli ozval se křečovitý pláč, jenž je dusil — — —

Kašlalo plačíc — — —

Poníženě prosím, ozvala se matka místo dítěte, když od nich ten večer přišlo, povídalo, že dostalo almužnu; Pán Bůh jim zaplať na sto tisíckrát, co pro toho sirotka udělali; a housku si přineslo, co si koupilo z toho! My za nic —

Vy teď mlčte! zakřikl ji dvojctihodný pán. Ve škole řekla, že to dostala, aby byla katoličkou —

Pane faráři, a vy jste se toho ulekl? dím na to já. Slyším, že tomu dítěti jest devět roků — no, to bych se ještě naplatil, nežli by mělo své stáří ku přestupu!

Dal jsem se do smíchu — vždyť to bylo tak směšné!

Ale, dovolte, pokračuji hned, ať se smím něco zeptati!

Ty, dítě, nevěřím, žes bys měla tak špatné srdéčko, abys z tak malé almužny —

Neměl jste jí nic dávat! přerušil mne dvojctihodný pán —

Měl, neměl! Almužnu máme dávat všdycky a každému, ale o to se nyní nejedná! Ty, dítě, pověz mi pravdu: tebe někdo navedl, víd?

Děvče schýlilo hlavu již dosti schýlenou ještě níž a plakalo — — —

Snad si nemyslíte, že já? vyskočil hlučně dvojctihodný pán.

Zasmáli jsme se všickni, to jest pravda, a — bylo po soudu.

Nechci tím říci, že snad dvojctihodný pán byl tímto výstupem vinen, nikoli; má vlastní neopatrnost sama to zavinila, jak mi poučně potom řekl zvěčnělý můj staříčský pan farář.

Ale, dvojctihodný pane, ozval se, když jsme se dost a dost nasmáli, pan rádní Tlustý, katolík,

když vy se bojíte, že by za dvadcetník někdo vám překoupil vaši ovečku, to jest ta vaše víra —

Co se opovažujete! obořil se tento. Žádné urážky!

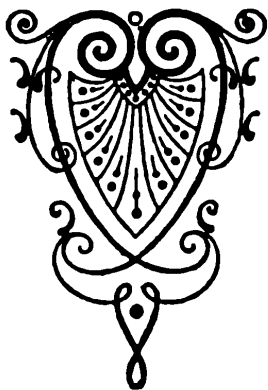
Inu, chtěl jsem jen říci, že takovým dílem by ta vaše víra byla — tuze laciná!

Pan radní se smál, a my se smáli s ním
A mravné ponaučení?

Velebníčku, buďte opatrný! řekl můj pan farář a — měl pravdu!

Proto: buď opatrným, katolický knězi na osadě smíšené!

Buď opatrným i tenkrát, když by tě soucit s bližním chtěl svést ke skutku křesťanského milosrdenství! —

IV. Pepiččin kříž.

I.

Věděla to celá ves, že Toník Zástěrů chce Jadrných Pepičku.

Pepička byla katolička, Toník evandělík. Již jako děti byli tihle dva jen pro sebe, a tak vyrostli.

Z Pepičky stala se hezká, tichá dívčina, z Toníka vyrostl pěkný chasník. Má již hodinky a dýmku, dělá za tovaryše. Bude »tvrdý.« Katolíkům nemůže přijíti na jméno, Panně Marii se umí posmát již skoro jako sám »pán«, kde může, řízne jazykem do živa. Jest postrachem katolické mládeže. Heidelberský má v maličku; ví už také, kdy zavedl papež mši a zpověď, ví, že měla Panna Maria 4 syny a 3 dcery, ví, že jsou katolíci modláři, ví toho mnoho ten Toník, mnoho. Mohl by snadno zastupovati už »pána«! Ale s Pepičkou jsou za dobře. Jí dává pokoj. Když mu někdy domlouvá, dá se do smíchu a uteče. Pepičku to rmoutí, ale myslí, že si dá snad říci.

Než člověk míní, Pán Bůh mění!

V naší osadě se něco strhlo. Přišel tam nový kněz na výpomoc. Napohled nic zvláštního, a přece! Od toho času jest na »druhé straně« nepokoj. »Pán« není s novým kaplanem spokojen: dělá pry různice, rozvádí manžele, štvě sousedy. Musí proti němu zakročiti. — A zakročil!

Modlitebna se neděli jak neděli otřásá »pánovou« nevolí nad zatemnělým lidem, kazatelna sténá pod pádnou jeho pěstí, hrozí, že spadne, posluchači trnou nad římskou slepotou, a katolíci? Plní horlivě svůj kostelíček, jsou rádi, že jejich víra tak krásná a útěchoplna, že to ta stará, původní víra Kristova, kterou předkové jejich od svatých apoštolů slovanských, Cyrilla a Methoda přijali, a ta víra že jim vychovala sv. Ludmilu, svatého Václava, svatého Vojtěcha i sv. Jana Nepomuckého. Ani si toho dříve nebyli tak vědomi. Říkávali: jest to jedno, však Pán Bůh jeden! Nyní poznávají, že se mýlili. Jsou chudi, museli vždy pozadu, měli svou víru za povrženou; byli jako utlačeni, a tím utrpěla i jejich víra a přesvědčení. Nyní pozdvihují hlavy. Rouhavé řeči na »druhé straně« je bolí, vědí již, že jsou lživé a utrhačné. A to je těší, že to vědí. Sjednocují se, jsou při sobě, nabývají sebevědomí. Víra se v nich probudila, hlásí se ku svému právu. Chtějí, aby se jejich víře neděla nečest a bezpráví. To jest to »vzbouření«!

Ale divoucí div! I se »strany druhé« jsou mnozí téhož náhledu, opouštějí svou modlitebnu, chodí pokradmo do katolického kostelíčka a — přistupují k víře katolické.

Jaká to radost pro katolíky! Jejich v posměch uváděná víra se zdvihá, vítězí! — Ach, zdaliž zvítězí úplně? —

Nad Toníkem — sotva! Jest tvrdší nežli jindy býval. Nového kaplana nenávidí z hloubi duše. Káže proti smíšeným manželstvím! Navádí děvčata, aby si nebraly »helvety«!

Však se mu to nepodaří s Pepičkou! Ta jest a bude jeho!

Tak si aspoň myslil Toník zapomínaje, že — člověk míní, a — Pán Bůh mění!

2.

Na smíšené osadě jako na vojně. Který katolický kněz tam pracoval, ten mi jistě přisvědčí. Vždyť právě katolický kněz bývá tam terčem, do něhož vždycky lze vysýlati šípy — někdy, ba často, kalené jedem nenávisti. A jestli ten katolický kněz hledí jen trochu konati svou povinnost, poučovati svůj katolický lid, běda mu potom! A přece jest to tak důležité, aby, ne-li jinde, právě tam konal svou povinnost s úsilím největším! Platí-li vůbec přísloví: jaký pastýř, takové stádo, platí měrou vrchovatou o osadách smíšených.

Myslím, že mnoho nechybím, když napíši, že katolický lid z příčin mnohých bývá na osadách smíšených vlažným a snadno náchylným řídit se pravidlem hlásaným od evandělíkův — ač sami se jím neřídí — žeť víra jako víra!

V předsudku tom neblahém vyrůstají, stárnou, odevšad jej slýchají. Jaký div, že potom těžko a pomalu přivykají opaku!

Jakou práci dá knězi katolickému vštípati lidu, že tato zásada jest špatná a v účincích nemravná a záhubná pro jejich duše, o tom úplný soud může pronésti jen ten, kdo v takových místech mnohdy neúrodnou vinici Páně spracovával v modlitbách, pláči, strastech a práci veliké!

Za to však odměnou knězi sladkou, podaří-li se mu s pomocí Boží ospalé probuditi, kolísavé upevniti a, ne-li všecky, aspoň mnohé k vědomí katolickému přivést.

Právě tak bylo tomu též na osadě Slavětínské, o které píši.

Katolíci, ne žeby nebyli dobří, ale že tak uvykli, vlastně odvykli, říkali, smýšleli a, Bo-
hužel, někdy též jednávali dle známé oné písničky:
»i, dyť jest to jedno! Víra jako víra!“ Pomalu
se tomu nyní odnaučovali. Pomalu arcit a to je-
ště jen proto, že nadešly občas poměry takové,
které jim nechtíc otvíraly oči a strhávaly bělmo
s nich tak, že konečně po dlouhé době, po mno-
hých ztrátách věčných i časných prohlédali, po-
znávali a uznávali, že to přece není jedno a že
přece jen rozdíl ve víře jejich a jiné.

Přirozeno, že toto konečné a dávno žádoucí
poznání rozdílův obou vyznání vedlo ob čas
k malým potýčkám.

Právě k takové »veselé vojně“ přicházíme!

Starý Kubík sedí s Pasákem a Vondrou ve
»staré hospodě« za stolem. Pokuřují z krátkých
dýmek a hovoří. Jest večer v neděli, přišli »po-
sedět.« Kubík a Vondra jsou katolíci, Pasák evan-
dělík, ale jezdí spolu »do světa«, proto drží po-
hromadě. Přišli za řeči též na nového kaplana a
jeho kázání, jak už to tak bývá na smíšených
osadách. Starý Kubík povídá:

To mně věřte, jakživ jsem neslyšel, co nyní
slýchám, a jsem už starý člověk! Škoda, že pro
ten kus chleba musím do světa! Tolik nového
jsem se dověděl! Jen aby si to pamatovali ti
mladí! doložil starostlivě.

Bodejť! pousmál se Pasák, škoda, že nejste
o nějakou desítku mladší! To byste nás nabíral!

Vás nabíral? Holenku, mluvíš do větru! To
přece vím já i ty, že katolík si evandělíka pro
víru ani nevšimne, ale za to vždycky někdo z vaší
strany píchne. —

A kdo to má s vámi vydržeti? Řeknu vám
otevřeně, že jste zaslepeni —

Inu, ano, ano! My jsme zaslepeni, vždyť jsme v římské tmě —

To jest to! Věříte lidem, ale my —

Pomalu, pomalu! ozval se Vondra, povídáš, my že věříme lidem, buď si, ale rád bych věděl, komu věříte vy na druhé straně?

Hm! na druhé straně! Tyť nás už nedovedeš ani pojmenovati!

Ba skoro nedovedu! Ale já za to nemohu, že máte tolik jmen, kolik církví, a že se v každé učí jinak —

Ty tomu, chuděro, hodně rozumíš, abys něco vykládal! My jsme evangelická církev a dost, abys věděl!

Ano, ale helvetského vyznání!

Co?! my jsme reformovaní! zlobil se Pasák.

To bude pěšky jako za vozem!

Prosím, my jsme potomci Českých Bratří slavné paměti! vmísil se do řeči Vítek, sedlák.

A slavného mistra Jana Husa! dokládal Prášek, plechař.

Pán Bůh s námi! Teď opravdu nevím, či jsem! Počkejte přece, ať si to srovnám ve své staré hlavě: Tak tedy: vy jste evangelíci helvetského vyznání, reformovaní, čeští bratři, potomci Husa — no, tohle jest hotová kaše! Jen mně teď starému člověku povězte, čeho jste víc, či všechno držíte dohromady?

A nemáme my Komenského, biskupa? hájil se Vítek.

A nemáme my Husa, velkého reformatora? dotvrzoval Prášek.

A na Kalvína jste zapomněli? smál se potutelně Vondra.

Škoda, že taky Žižka nějakou víru nevynašel. škádlil Kubík, toho vy taky máte!

A Martina Lutra snad doma nenecháte! Ty ho máš přece, Vítku, na stěně, jak pálí na hranici list papežův! —

Tohle jest Babylon! řekl Vondra.

Jaký Babylon! bránil se Vítek, u vás jest Babylon —

Ale dejte s tím pokoj! vložil se do řeči Chmelař, hospodský, o takové věci se hádati vy, takoví mudrci! —

Ty, Chmelaři, máš přece rozum! zasmál se Kubík, nač taky ukazovati všecky boláky na jednu vid?

Jaké pak boláky? ozval se Vítek, mělš tuhle slyšeti našeho důstojného pána, když nám vykládal, že naše víra jest pravá a naše církev ta stará, původní! To, pane, bylo kázání!

To věřím! posmál se Kubík, jen, víš, bych rád slyšel vašeho pána —

Jakého pána! to jest, rozumíš, důstojný pán! To si vyprosíme! Náš jako váš.

No tak, důstojného pána! Dřív jste říkali dvojctihodný — povídám, to bych rád byl slyšel, jak tuhle věc váš pán — už jsem to řekl — důstojný pán dokazoval!

Ty bys to nedokázal!

To věřím! Takový čarodějník já nejsem, abych z trojky udělal devatenáct!

Jak to? dorážel Prášek.

Takové moudro, a ptá se: jak to? Takhle: církev Kristova trvá 1900 let, ty druhé 300 let, chápeš?

A co nám do toho? My jsme církev Kristova!

Nepleť si, Vítku, řeč! Vy že jste církev Kristova!? Jen se nestyd' za Kalvína a řekni: my jsme církev Kalvínova! Anebo, když se stydíš za helvetského reformatora, uchyl se k Husovi a řekni: my jsme církev Husova! Anebo jdi ke Komenskému a zvolej: my jsme církev českobratrská! To všecko může býti, jen jedno ne: církev Kristova, to si pamatuj!

Kubíku, zapomínáte, že my jsme církev státem uznaná, a vy takhle budete? Kdybyste nebyl stařec —

Kdo pak říká, že vaše církev není státem uznaná? Vím já, že u nás svoboda vyznání, ale proto ještě nemusí býti, a taky není, církev vaše církví Kristovou! A docela není to stará, původní církev, jak ty vykládáš. K tomu vám schází, holenu, mnoho! Dej mi domluvit, a pak začni svou! Vy prý jste církev stará, a začínáte s Kalvínem! Co pak nevíš, že Kalvín byl katolík? Začínáš s Husem! Co pak nevíš, že byl Hus knězem katolickým? Voláš po českých bratřích, a nevíš, že se od společné všech lidí matky, církve katolické, odtrhli? Co pak doma nevidíš na obraze Lutra v řeholním hábitu jako mnicha a kněze katolické církve? Počkej ještě! Tak vy jste církev původní! Víš-li pak, jak ta původní církev vypadala? Povím ti to, dej drobet pozor! Na den seslání Ducha svatého poprvé církev veřejně vystoupila. Kdo v ní byli tenkrát? Svatí Apoštolové, ovšem. Ale byli sami? Nebyli! Spolu s nimi před i při seslání Ducha sv. byla Matka Boží Maria Panna! Holenku, ona stála u jeslí v Betlémě, ona stála pod křížem, ona také byla při tom, když se církev poprvé zřídila! Bez Marie Panny nemohu si pomyslit ovčinec v Be-

tlémě, bez Marie Panny nemůže býti ovčinec Kristův, Církev! A teď mně řekni poctivě a upřímně: kam pak jste dali Matku Boží blahoslavenou vy? Ve vaší církvi není pro ni místa! Až bude ve vaší církvi také Matka Boží, bude vaše církev ta stará jako při seslání Ducha sv.! Poslechni! Svaté Písmo praví o sv. apoštolu Janovi: a od té chvíle přijal ji za svou! Apoštol přijal ji za svou, Kristus Pán s kříže odkázal mu ji, a vy — jste se jí odřekli! Apoštol ji ctil jako svou, a vy máte pro ni — nadávky! To jsem chtěl říci.

Ale lidičky! spustil hospodský, s takovouhle mně sem víckrát nechodte! Nepijí a — klábosí! To by z vás člověk ztučněl! Že vás huby nebolí, a ty, Kubíku, duše jedna, stará, ale, no, kubík jsi! Smál se pobízeje druhé, aby se smáli s ním. Uměl on to Chmelař narařit, když cítil bouřku! A také ji zažehnal. Donesl čerstvého. A pijte! tak vám vyschlo v krku! pobízel hosty.

Co se týče Marie, začal Vítek, my u ní spasení svého nehledáme! Náš katechismus (heidlerský) učí, že takoví zapírají skutkem jediného vykupitele a spasitele Ježíše, byť pak se v něm třeba chlubili! To bys měl vědět, že On jest jediný prostředník náš vždycky jsa živ k orodování za nás!*) My jsme za jedno s Pavlem, my se držíme Písma, my s Pavlem pravíme o Kristu,**) že jest bez otce, bez matky, bez rodu — Tak nám to povídal náš důstojný pán***) a řekl, abychom Marii nejmenovali Rodička.

*) Žid. 7, 15.

**) Žid. 7, 3.

***) Kozák: Co jest pravda? str. 29.

Boží a nedělali z ní bohyni a ze sebe pohany. Ona byla hříšná jako každá jiná —

Přestaň už, srdce mi to utrhne! To rouhavé povídání máš — z Písma? Ne, ale od vašich »pánů«! A od koho ti to vzali?

Vzali to snad z Písma? Tam, příteli, stojí: co se z tebe svatého narodí, slouti bude Syn Boží! Proto jest nám Rodičkou Boží! Tam také stojí: zdrávas, milosti plná, proto nebyla hříšná jako každá jiná! Máte strach, abyste nebyli pohané, když ctíte matku Božího Syna, a z toho strach nemáte, že nejste pravými křesťany, když matku svého Spasitele tupíte?

Povídáš také, že hledáme spasení u Panny Marie a jiných svatých! To jest hloupá řeč a, chceš-li to věděti, jest to lež. —

Stojí to v našem katechismu! bránil se Vítek.

Co z toho? Že to povídá heidelberský, proto ještě to nemusí býti pravda!

Ale náš katechismus se zakládá na samém Písmu!

Totíž tak to stojí psáno v heidelberském, (Přístup k heidelb. katech.) měl jsem ho ondyňo v ruce, ale proto, že to tam stojí, zas to nemusí býti pravda! Ostatně, augsburský katechismus se také zakládá prý na samém Písmu? A českobratrský toť se ví také?

To se rozumí!

To si's dal! Tak heidelberský, augsburský a českobratrský — všechny tři na Písmu?! Ale jak pak, když heidelberský učí jinak, augsburský také jinak a českobratrský zase jinak? A přece se všechny tři zakládají na Písmu! To musí býti divné Písmo: jednou učí po helvetsku, podruhé po lutersku, po třetí po bratrsku! Anebo, a to bude

pravda, není ani jeden, ani druhý, ani třetí na samém Písmu! Povídám: učit, že my hledáme spasení u svatých a nejvíc u Panny Marie, jest lež, ať to stojí kde stojí! U Boha hledáme své spasení! A hledáme-li to své spasení u Boha skrze Pannu Marii, to ještě není hledati spasení u Panny Marie! Poslouchej! hlava s tělem jest spojená hrdlem. Bez hrdla bude zvlášť hlava, bude zvláště tělo. Tomu snad uvěříš? A vidíš! Hlava jest Kristus, tělo jest církev! Ale, kdo je spojuje? Maria Panna, Matka Boží, ta jest tím hrdlem: Ona spojila nebe se zemí, Boha s člověkem, když se stala Matkou Boží, Ona spojuje i nyní Krista s církví! Skrze Ni měl přístup k nám Bůh, skrze Ni máme my přístup k Bohu! Tak to jest, milý sousede! Abys tomu ještě lip srozuměl, něco ti povím. Ale nezapomeň: hledáme spasení u Boha skrze Marii Pannu! A teď poslouchej!

Ale když její přímluva vám nepomůže!

Kdo to řekl? Holenku, vím to, vím! Váš »pán« to řekl nedávno, že papežáci volají k Marii a že Ona nic nemůže! Jen dej teď pozor, co povím!

Tamhle Josef Dostálův našplechtal o našem Mlejnkovi, že šidí lidi, že má pod decimálkou kámen, když váží. Mlejnek že to na sobě nenechá a k soudu. Milý Josef byl v úzkých, soudu se bál, věděl, že to dopadne zle. Co teď? Má matku katoličku, musela od něj, že nemohla poslouchati jeho rouhavé řeči zvláště proti Matce Boží, jak se vysmíval její přímluvě, co ona může u Syna; žena jako žena! Mlejnek jest katolík, jak pak to udělati, aby nežaloval? A, pane! Josef zapomněl na své rýpání, rozběhl se pěkně k matce a prosil jen což, aby, když taky katolička, šla ona k Mlej-

kovi a nějak to sprostředkovala, že jako jí to spíš učiní po vůli.

Ale, ale, Josefe, povídá mu stará matka, co ti jen napadlo, vždyť ty přece na přímluvu matky nic nadržíš?

Prosím vás, jděte, uchráníte mne hanby, vám on to spíš udělá!

Vidíš, přímluvě Matky Boží se vysmíváš a teď hledáš sám přímluvu matky! kárala ho starinka. Ale abys neřekl, že matka nemá útrpné srdce k nouzi dítěte, udělám ti to. A prostředkovala to a bylo dobře. Teď už Josef se nevysmívá.

A teď pozor! Josef Dostálův se bál soudu, věděl, že špatně dopadne, až k tomu přijde! Co učinil? Chtěl skrze matku ujíti soudu, kde měl býti odsouzen, a také skrze matku soudu ušel! Vidíš, to bylo proti heidelberskému katechismu: proč hledal spasení u matky? Proč nešel sám rovnou cestou k Mlejnkuvi? Pane! Mlejnkova se bál, k němu si rovnou jít netroufal, proto se utekl — k matce, aby to — vyorodovala! Kam pak dal ten Josef své helvetské svědomí?

Milý Vítku! Co udělal Dostálův Josef, to děláme my. Abychom ušli soudu Božího, odsouzení a hanby věčné, utíkáme se k Matce, že se bojíme Soudce, aby Ona za nás orodovala, nežli tam k soudu půjdeme. Ona tedy nám spasení nedá, ale pomůže nám k němu.

To bych nevěděl? A jak medle? Co by ona?

Tobě to těžko vykládati, ale snad to přece pochopíš!

Snad nejsem taková nejapa!

O to se nejedná, ale našemu učení nerozumíš, o to běží! Tak tedy: vy věříte, že ke spasení přijdete jen z pouhé milosti Boží a, podle

vašeho Kalvána, jen ten, kdo k tomu byl od věčnosti vyvolen — sami pro své spasení nemůžete učiniti ničeho; nám katolíkům však náš katolický Pán Bůh jen tak zadarmo nebe nerozdává: my si musíme blaženosti věčné zde na zemi vydobývat. Náš Pán Ježíš dí: království Boží trpí násilí, a jen ti, kteří násilí (sobě) činí, uchvacují ho! Dále: náš katolický Bůh praví: do nebe nevejde nic nečistého! My tedy musíme zde na světě činiti pokání, abychom dosáhli hříchův odpuštění, potom budeme spaseni. Ale Panna Maria jest Outočiště hříšníkův: Ona vyprošuje dar pravé kajicnosti a tak pomáhá ke spasení tomu, kdo pravé pokání činí. To jest to podle vás »naše hledání spasení u Marie!«

Tys, Vítku, povídal, že jste v tom za jedno s Pavlem a s Písmem! Dobře! Franta Buríškův seděl 6 neděl v kriminále, že tupil Matku Boží: byl také za jedno s Pavlem a Písmem? To vim teprvé teď, že Franta Buríškův jest vlastně mučedník Boží: vždyť trpěl za Pavla a Písmo! Milý brachu! V tom tupení Marie Panny jste za jedno ne s Písmem, ale s tím tam v ráji v podobě hada! Ten nenávidí Matku Boží od té doby, co slyšel: nepřítelství položím mezi tebou a ženou — a ona potře hlavu tvou! Já ti něco povím, ale nedurdi se! Všecko se mně zdá, že vaši »páni« mají z Marie Panny strach, proto vás od Ní odvracejí, abyste skrze Ni nepřišli k pravdě a ku Kristově církvi! Víš, ona Panna Maria jest vítězná přemožitelkyně bludův, a kdo ji ctí z bloudících, toho Ona bloudit nenechá! Mohl bych ti o tom —

Jen si uspořte řeči! zaskočil ho Vítek pohněvaný, namluvil jste toho teď až mnoho, a kdybyste se měl z toho zodpovídat —

Každou chvíli, mladý sousídku, a všude, i před trůnem Božím! Pamatuj si: i tam před trůnem Božím chci se pokorně k Matce Synáčka Božího znáti, a ty, máš-li odvahu, i tam ji, chceš-li, můžeš zapírat a třeba potupit. Ano, mladíku, já stařec nad hrobem ti dnes povídám: Maria Pan-na jest i přes vaše všechny protesty Matkou Boží a Královnou andělův a svatých, a bude tak ctěna, až já i ty v hrobě hníti budeme, protože podle Písem, kterých se prý také ty a jiní s tebou držíte, naplní se i po nás Její prorocké slovo: aj, od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všickni národové! Tak, to povídá Písmo, a vy na vaší straně jinému prý než Písmu nevěříte! Dobrou noc. —

3.

Byl krásný, říjnový den, jakých v našich horách pořádku. Obloha čistá, jako když ji vysmejčí, slunce hrálo bez mála jako v letě: všechno se zdálo usmívati té říjnové neděle. Zvonilo se na odpolední služby Boží

Od Světova, přesporní osady, začínali vycházeti svátečně oděni katolíci ku svému kostelíčku, tam jednotlivci, tu houfně. Za nimi pozadu pospíchala Pepička.

Zdálo se, že ji něco tíží; aspoň její zamyšlená, ba skoro zasmušená tvář neodpovídala usměvavému dnu.

Ba, tížilo ji mnoho!

Těšivala se jindy, až Tonfka zahledne, nyní ji bodlo u srdce, když ho spatřila. Co si to jen začala! — —

Když tak poslouchá v tom Božím kostele, vlhnou jí oči, hlava jde jí kolem, na prsa uléhá tíha nesmírná — — —

Jak se to s ní skončí!?

Ani nepozorovala, že ji dohání ten, nad nímž se kormoutila.

Tyť pospícháš! začal pichlavě.

Musím, přišla bych pozdě a to bych nerada.

Vida, jak jsi najednou pobožná!

Však jsem nebyla, mám co doháněti!

A co to máš na ruce? vyjel zprudka sahaje po růženci.

Nevíš? Růženec! Dnes se budeme modlit —

Snad ne zase za ubohé helvety? posmíval se.

Podívala se na něj lítostivě.

My vám tak neříkáme. Modlíme se za sebe i za vás, za všechny —

Ale, ale, i za mě?! ušklíbl se posměšně.

Také! řekla Pepička a zarděla se. Vzpomněla chudák, na své tajné přání, které přednášovala svaté Panně — za Toníka! —

Děkuji pěkně, ale to jest zbytečná práce! Co vy se s tou vaší Rodičkou navyvádíte! Ta vám toho pomůže!

Ale, Toníku, vždyť to Rodička Boží!

Ah, co, Rodička Boží! Máš slyšeti našeho »pána«, on by tě z toho vyvedl!

Však vím, co vám říká, a není to hezké!

Není to hezké — vidíme! Dříve jsi to nevěděla, až teď? Nám aspoň poví »pán« pravdu, vás »ten mladý« balamutí! Však ať si dá pozor —

A co?

Co? Ještě se taž! Co! Nevíš, co tuhle kázal? Chceš se ho ještě zastávati? Helvety si nemáte bráti! Vida! vida! tak nejsme snad lidi!

Mlčela hledíc do země. Jak jí svíralo srdce, co slyšela!

Ty mlčíš? Tobě jest to jedno? Naposledy jsi při něm! —

Co mám říci? Náš kněz nikdy takhle nemluví! Ach, kdybys ho slyšel —

Dej mi pokoj s ním! Však náš »pán« povídal, že vám učaroval, abychom s ním ničeho neměli! Kdož ví, co vám tam nabulíkuje a vy věříte! Naši ho budou žalovati, jestli toho nenechá, uhlídáš!

Co vám dělá? káže jen nám, vám ne!

Inu, máte ho jako drahou masť, jen aby to někoho nemrzelo!

Cítla, kam míří.

Prosím tě, koho by to mohlo mrzeti!

Třeba tebe! odsekl a ubíhal nazpět k domovu.

Dnes si Pepička cestou zaplakala! Poznávala, že se mezi nimi rozvírá propašť nepřekročitelná, a to ji rmoutilo.

Tolik mu přivykla!

A hle! teď teprvé cítila bolestně, že Toník nenávidí toho, k čemu ona nyní lnula celým srdcem: svaté víry její! Teď se teprve rozpomínala na vše, čeho dříve tak málo si byla všímala! Jak se vždycky mračíval, když k nim přišel večer na besedu, a ona se modlila »Anděl Páně«! Ani se nechtěl ohlednouti u nich, aby nezavadil okem o některý obraz! Teď se jí vyjasnilo: poznala, že co jest svato jí, tomu on se posmívá! To již nyní — jak potom?! Směla by si zavěsiti na stěnu svůj pěkný obraz Rodičky Boží? Směla by vzíti do rukou růženec? Div jí ho dnes nepřetrhal! Závrať se o ni pokoušela. Ani nechtěla mysliti dál —

A přece! — Rozhněval se, odešel! Což jestli — ach, srdce! srdce! Skoro ji to nyní mr-

zelo, že tak odešel! Ale ne, ne! lépe by bylo pro ni, lépe, lépe! To cítí, a přece?! — —

Ó, Maria, Matko Dobré Rady, přispěj, pomoz, ach pomoz mně ubohé! —

Od této neděle nastoupila Pepička cestu křížovou. Její duše byla rozdělena mezi Boha a člověka —

Bůh žádal odřící se člověka, člověk žádal odřící se Boha! Kéž by to jen poznala! Kéž by se šťastně rozhodla! Ale, ach! kdo poradí, kdo pomůže?

Sešli se zase, na pohled bylo mezi nimi vše dobře. Toník zapomněl na svoji výhrůžku, ale Pepička — měla v duši trn. Trn, který bodal!

Věděla už, že nejedná dobře. Cítila, že by měla známost s ním přetrhnouti. Svědomí mluvilo dosti hlasitě, musela je slyšeti! Così jí pravilo, aby šla a svěřila se knězi. Byl to jistě pokyn s hůry od Matky Dobré Rady! Kéž by byla poslechla! Ale ona — váhala, otálela. Tolik mu přivykla! — Jak přišel a promluvil, bylo po předsevzetí! — A rodiče její Toníkovi ještě nadcházeli! Rádi ho viděli, přívětivě vítali, když odcházel, ještě ho zdržovali, na novo zvali — Věděla Pepička, že by rádi viděli, aby to přišlo mezi nimi dál —

Mezi týdnem jakž takž svědomí utišila, upokojila, ale v neděli! když šla ze mše svaté, zase týž urputný v ní boj, jenže čím dále, tím prudší. Všecku dřívější veselost ztratila, div z toho neomocněla! O, co vystála! Kam se naklonit, aby dobře bylo? Věděla to, poznávala jasněji a jasněji, cítila až příliš dobře, ale — rozhodnouti se nemohla! Kdyby byla šla a, jak ji nutkalo svědomí, svěřila se svému knězi a poslechla ho v tom, co

jistě by jí byl poradil, čeho všeho mohla býti ušetřena!

4.

Do Světova přijel »apoštol«!

Přijel sice jen s trakařem, odkudsi od Brandýsa, ale byl to »apoštol«!

Vozil »Bible«!

Nechal trakař u Chmelařů na »staré hospodě« a chodil po staveních.

Pane, ten to uměl! Huba mu jela lépe, nežli jeho rozviklaný trakař, který za každým krokem žalostně naříkal: ouvéj, ouvéj! —

Starý Kubík ho zahlédl oknem.

Co pak to bude zač? rozvažoval.

»Fendák?« Ale nemá podle toho »čepici«? Mh?!

V tom se »apoštol« obrátil bokem ke Kubíkově chalupě.

Kubík spatřil pěkně vázané knihy pod jeho paží.

Aha tě! vykřikl Kubík. Už vím! Popadl »beranici« a ten tam.

Stará Kubice trochu nedoslýchala, proto nevěděla, co starý křikl, a že tak najednou letí —

Kam pak, blázne stará?

Ale Kubík už byl v prachu!

Zamířil rovnou na horní konec, odkud přicházel »apoštol.«

Za chvíli vrazil sotva dechu popadaje k Vondrovi.

Koupils? křičel ještě ve dveřích.

I pozdravit ve spěchu zapomněl —

Co tě vede! Nekoupil —

Dobře! Já měl strach —

Ale jdi! Co pak nevím? Vždyť nejsou »naše«!

Ba právě! Ale každý to neví —

Co pak jsem dnešní? Ale máš pravdu, někdo by se mohl napálit! Ty, ten má hubu! Žádný kramář mu nic neudělá! Sotva jsem se ho zbavil! A u tebe ještě nebyl?

Nedočkal jsem ho! Jak jsem ho zahlédl, to víš — bál jsem se, abys byl už nekoupil! No, jsem rád! A doma? No, naše »bába« ho přivítá! O tu já strachu nemám, ale druzí!? — Víš ty, co? Předběhněme ho! Ty na pravo, já na levo — na dolní konec! A každému to pověz, rozumíš?

Vždyť vím! Pojdme!

Spěchali podle silnice nahoru, pak se rozdělili.

Nikde se nezdržuj, ať se to přejde všecko! napomínal ještě Kubík.

No, no! smál se Vondra, však pospíším!

A večer u Chmelařů, slyšíš?

Přijdu! Bez toho tam »ten« taky bude!

Tím lépe! Na shledanou a dobře poříd!

Ty také!

Už byl každý jinde, aby katolíkům dali »návěští«, kdo tu obchází — s falešným zbožím.

Povedlo se jim.

Byli všude na »apoštola« přichystáni —

Biblí u katolíků neodbyl.

Tohle se mně ještě nestalo! hučel do vousův »apoštol«. Jakoby navedeni byli! —

Jak se mu vedlo po číslech »druhé strany«, nevím, ale vrátil se ku svému trakaři mrzutý až bědal!

Mizerný lid! Pfuj! tak mne ruka bolí! odlehčoval si stoje u trakaře, kam »Bible« zase ukládal.

Co teď? Abych tu zůstal! Večer bude co nevidět! Fí! to jest služba! řekl zavazuje balík.

Dnes mně jich ubylo málo! huboval zaměřuje k šenkovně.

Po tolika řečích, co dnes mluvil, cítil žízeň.

Dobrý den! pozdravil vstupuje.

No, jak? tázal se hostinský děkuje za pozdrav.

Eh, darmo mluvit! odvětil nevrle host. Škoda cesty!

Tak! Já myslil, že jich ani nebudete mítí dost — podívejme se!

Vy byste mohl také jednu —

Ale, přítelínku, bratře! řekl chvatně hospodský, já na to čtení, to víte, v hospodě — a potom, vidíte sám, hospoda prázdná — a kapsa taky — vytácel se Chmelař rozpačitě.

To říká každý! Ale udělat něco pro čest našeho evandělia, to ne.

Milý bratře, nemějte za zlé! Máme my teď placent! Ani nevím, co dřív! Věřte: dvojctihodný pán — ne že bych, Pán Bůh chraň, ale jen povídám — a na kostel, bratře to jsou sumy, a pořád to nikam nestačí! A teď tu máme taky »pana kaplana«, víte, mladýho »pána« — ono se vám to řekne, pro čest evandělia, ale my! Jenom kde brát? To, milý bratře, to!

No, nechme toho! U vás jako u nás, vždyť vím! Já taky dám ročně z domu hezký groš, a, pane, musím to takhle vychodit — já vím! Ale dám, dám rád, kdybych pukl dám, na vzdory těm řím —

Pst! Bratře, pozor! Kdyby sem některý z nich vešel — to víte, hospoda jest hospoda, a já jsem taky z nich živ!

No, no! Jaké strachy! Však tu nikdo není! Až bude, dám si pozor! Vždyť to znám!

Chtěl jsem vás, bratře, za to prosit. To víte, živnost jest živnost. Mně se ledaco taky nelíbí, ale pro ten chleba —

Vždyť vím! Nemějte starosti! konejšil starostlivého šenkýře »apoštol« —

Hostinský donesl piva a usedl naproti hostu.

Ten vytáhl z kapsy kus salámu, požádal o chléb a hltavě pojídal.

Za tím se svečeřelo. Hospodský vyčistil lampu a rozsvítil.

Už ten den nestojí za nic! stýskal. Co se toho teď spálí!

Dali se do povídání o běžných věcech.

Jak ve vsi »odzvoni«, začali se trousit do šenkovny evandělíci, a hned k »apoštolu«!

To bylo vítání a řečí! Vždyť přišel »bratr« až z kraje! —

Kdo pak vlastně byl ten »apoštol«?

Byl to jakýs obuvník od Brandýsa nad Orlicí, ale že ho verpánek omrzelo, odhodil kopyta a stal se — missionářem.

Rozvážel světem Bible protestanské.

Sám byl anabaptista to jest ze sekty novokřtěncův, ale to mu nevadilo hlásit se k vyznání kterémukoli, podle toho, kudy jezdil a u koho prodával. Mezi augsburskými dělal luterána, mezi helvetskými zas helvítu a jinde třeba českého bratra, jen když prodal! Vždyť jsou konečně všickni evandělíci! — A potom, což pak nemají všickni společnou nenávisť »naproti Římu«? V tom jsou zajedno všickni! —

Jak si byli řekli, sešli se tu též Kubík s Vondrou. Přisedli k ostatním za stůl. V čele byl »apoštol«.

Co pak jste vy zač? tázal se Kubík dělaje nevědomého.

Bratr v Kristu, příteli, držíte-li na pravé evandélium —

Já? Jak pak bych nedržel —

No tak! Pozdrav Bůh!

„Apostol“ s úsměvem podával Kubíkovi ruku. A jakého pak jste, prosím, vyznání? vyzvídal Kubík.

Toho pravého, bratře —

To mne těší, to mne těší! Ale já jako myslím, ku které církvi se hlásíte?

Podivná řeč, bratře! K církvi pravé patřím!

Ale která to medle jest?

„Apoštol“ Kubíka přeměřil zkoumavě očima. Která že to jest? Kristova!

Nemějte, příteli, za zlé, že já sprostý horák se táži:

Jak se ta církev Kristova jmenuje?

Mh! Shromáždění věřících!

Dobře, děkuji, jen to ještě bych rád: kteří pak jsou v tom shromáždění věřících?

Všickni, kdož věří a povoláni jsou.

Ano, ale nemrzte se, kdo pak jsou povoláni?

Ti, kdož ducha Kristova mají a pro nebe vyvoleni jsou —

Ale kdo pak ví, že jest mezi vyvolenými?

To jest jisto!

Jisto? Ale komu?

Samému Bohu a nám.

Vám? Ale kterak?

Nám to Bůh zjeviti ráčil!

Jak pak mám tomu věriti?

Kdybyste měl vroucnější víru, věděl byste to, na mou věru, jako že jste živ! —

Vy tedy patříte k vyvoleným?

Na mou věru!

Ale jak to víte?

Duch Kristů mně to zjevuje.

Ale čím?

Čtení Písma utvrzuje mne v tom!

Ah, tak! Ale, dovolte, jak pak, kdo neumí číst?

Neškodí! Takovému Bůh k srdci to mluví —

Aha! Ale, příteli, jak pak já — patřím já také k vyvoleným?

Přijímáte-li věřícím srdcem pravé evandélium, dozajista!

Pravě evandélium? — jak pak ne! Ale, příteli, já jsem — katolík!

„Apoštol“ sebou trhl a zamračil se, Kubík se spokojeně usmíval.

Proč se tážete, když jste „římský“ — hněval se host. Mně to bylo divno, proč do mne tolik lezete, vida!

Nemějte za zlé, já podle Písma: všeho zkoušejte, pravého se přidržte, víte?

Starý Kubík ještě pořád dělal „hloupého“. Měl z toho legraci. „Apoštol“ toho nepozoroval. Myslí: jak pak, kdybych ho získal čistému evandélium? Proto lahodným hlasem otočil na Kubíka:

Dobře jste řekl, příteličku! Všeho zkoušet, pravého se přidržet! Ale povídám: pravého se přidržet, to jest hlavní, ne?

Taky myslím, ale kde nalézti to pravé? To jest to! kormoutil se na oko Kubík.

O to malá starost! rozechříval se „apoštol“, hledáte-li to pravé, hnedle vám ukázu:

My jsme to pravé! Při tom vstal a hrdě se vypjal na sebe ukazuje.

Jak to? nechápal Kubík.

No, ovšem, jste v tom »římském«, hned všeho nepochopíte, ale to nic, přítelinku, nic bát! Víte, myslím naše evandélium, to jest to pravé!

Myslíte? ptal se skroušeně Kubík.

Zdali myslím? rozjařil se »apoštol«. Bratře! zcela jistě tvrdím, tak jistě, jako že všem já Vomáčka Josef od Brandýsa! My, jen my máme evandélium pravé! Vidíte, bratře, podívejte se na mne, co já se naplahočím tím světem —

Chudáku! litoval pobožně Kubík. Vondra pod stolem Kubíka štouchl —

To nic! To já všechno jen z lásky ku pravdě! Víte, aby se čisté evandélium rozšířilo, proto chodím já — nejmenší z apoštolův, a kde mohu, hlásám pravdu. Vidíte, přítelinku, římská církev Bible zapovídá —

To snad ne? lekl se na oko Kubík.

Inu, tak! O tom vy nevíte? Chudáku! Už jest to takové, jak povídám, mně věrte! Ale jest to hřích, Písmo lidu zavřít! Jenže církev římská nemůže ani jinak, než Písmo zakazovat a před lidem zavírat, však oni kněží římsští vědí! O, jsou to chytráci! Ale už jim to, panečku, tak nejde: lid se probouzí, sahá po Písmu; dáváme mu je my, když mu ho odpírají vlastní pastýři, že se bojí, a lidu se už otvírají oči, už na své kněží tolik nedrží, že ho nechtěli pustit ku pravdě!

Tomu já jaksí nerozumím! vrtěl Kubík hlavou, aby zakryl své rozhořčení nad smělou a lživou řečí toho cizince.

Vyložím vám to, bratře, vyložím! Proč vám nechtí vaši kněží dát Písmo do rukou? Proto, že,

co kážou, nikde v Písmě není! To jsou jen papežské rozumy! A tomu učí oni! »Čistá« víra Kristova ta jen u nás — »tam« jen papežské vynálezy. Kdo čte Písmo, ten o tom dobře ví! Kdyby ho čítali katolíci, taky by to poznali, museli by poznat, jak pak ne! A to právě nechť římsští kněží, z toho mají strach, proto zakazují Písmo. Kdopak by ještě potom dal něco na jejich výklady! Když učí proti Písmu!

Kubík zase jen vrtěl hlavou, ale měl se již co přemáhati, aby se držel.

A ne? Nevěříte? Tedy poslouchejte! Ani vám všechno neřeknu, jen něco! Tak tedy: římsští kněží mají papežskou mši — kde pak jest v Písmě jaká mše papežská?

Vidíte! A kde pak jest v Písmě očištec? — No! A zpověď? A papež? Co?

A odpustky? A za peníze k tomu! A klanění se kříží? A obrazům? A sochám? — Kde pak jsou v Písmě svatí, a že u nich se má hledati spasení? A klanění se chlebu? A sedm svátostí? O, je! — A ornáty? A kadění? A ceremonie? Kde pouť a procesí? No! A zázračné obrazy! A ostatky k líbání!

Přítelinku, to ještě není všechno, a to »hláší« římsští kněží a k tomu přidržují lid, a v Písmě to není, to ne, ale papež to vymyslel, a jest to proti Písmu, když to tam není! Vidíte! takových věcí my nemáme: ode všech lidských přívěsků my jsme očištěni, my v duchu a v pravdě sloužíme Hospodinu! Ano, bratře, my máme čisté evandélium! Kdybyste měl ducha Kristova —

A vždyť jste povídal, že patřím k vyvoleným?
Ach, to já jsem ještě nevěděl, že nejste »náš«

No, a že nejsem »váš«, tak už jsem vypadl z počtu vyvolených?

Pokud se držíte římských pověr —

Poslouchajte, přáteli! Dlouho jste mluvil, mnoho jste toho namluvil, dovolte, teď zas budu já! Vy si zatím odpočnete!

Kubík přestal hrát na »hloupého«.

»Apoštola« se zarazil, ale jen minoutku, a chtěl zase rozvázati.

Kubík ho zadržel.

Teď počkejte! Zase já! — Já měl trpělivost s vámi, teď mně to musíte odplatit! Nejdřív mně povězte, na kterých školách jste se vzdělával? —

K čemu to? Do toho vám nic není, kde já se učil —

Jen si nemyslete! Že není? Naši kněží, nežli učí nás, musí se sami dříve mnoho a dlouho učit. Podle vaší řeči však neumějí nic jiného, jen lhát — a nás klamat.

Já jsem to tak neřekl —

Neli do slova, tož podobně. Oni dlouho se učili, a vy povídáte, že nekážou podle Písma. Vy jste tedy učenější nežli naši kněží. A to mně jest divné: člověk tolik učený jako vy, a — dělat po chalupách — kramáře!

Já nejsem žádný kramář, rozumíte? Já —

No tak kramář ne, ale podomní obchodník — jako já! Jenže já nosím pod paží plecháče, a vy zas Bible! A i v tom ještě rozdíl mezi námi: já prodávám zboží dobré, vy zase špatné!

»Apoštola« vyskočil jako zběsilý.

Cože? Člověče, víte, co mluvíte? Víte vy jeden, s kým mluvíte? Já jsem vyslán od naší církve, tady mám »dokumenty« — hodil na stůl

hrst papírů — já mám až z Englicka — zamlčej se — já vás mohu za to žalovat, rozumíte!

Jen pomalu! Na mne jste nepřišel! Žalovat bych mohl já, co jste prvé vy tu povídal proti našim kněžím, s tím dejte pokoj! A vím-li, co mluvím? Jestli jste vy prvé mluvil nevěda, co mluvíte, za to já vím, co povídám. Opakuji: špatné zboží nabízíte! —

Nenuťte mne, abych žaloval —

I tam vám to řeknu! Máte-li chuť, žalujte! My máme tedy jen papežské rozumy! Člověče, ničemu jste se neučil, a chcete učit jiných, chcete soudit Církev! Ještě jste na světě nebyl, když církev má učila dobře, a vy ji budete opravovati? Ještě nebylo Lutra, ani Kalvína, když po všem světě hlásala učení Kristovo církev má, a vy ji bude vytýkati, že, čemu ona učí už 1900 let, to že proti Písmu, protože prý to v Písmě není? Ubohý člověče! víte-li pak, že vaši reformatoři taky nejsou v Písmě? Víte-li pak, že tam není nikde ani slovíčko o reformaci? Víte-li, že v Písmě není ani Věřím v Boha? Ani příkazu o svěcení neděle na místo židovské soboty? Ani o tom, že také malé děti mají býti křtěny? Ani o tom, že jsou vlastně jen 4 evandělia, a že jedno od sv. Matouše, druhé od sv. Lukáše, třetí od sv. Marka, čtvrté od sv. Jana? A vy člověče, jest někde v písmě učení reformované? Kde pak tam stojí, že skrze samotnou víru v Krista býváme ospravedlnováni? Že ta samotná již postačí ke spasení? kde tam stojí, že jsou svátosti jen dvě? Kde se tam zapovídá ctíti anděly a svaté? Kde se tam učí, že Maria Panna byla hříchem poškvrněná a žena hříšná jako každá jiná? kde, ptám se, tam psáno, že se má o Ní, o Matce Jezu

Krista, kázat a psát, že měla ještě více dítek kromě Pána Ježíše? Kde tam psáno, že se nemáme postit? kde se tam prohlašuje soukromá zpověď za nálezek lidský a mučírnu svědomí? Kde tam psáno, že ve svaté večeři Páně jest jen chléb a víno jako obraz a znamení těla a krve Kristovy, jak učil helvetský Kalvín, anebo že při požívání teprve chleba a vína bude tělo a krev Páně, jak tomu chtěl Lutr? Kde pak tam psáno, že není očištec, ani modlitby za zemřelé že se konati nemají? kde tam, prosím vás, psáno, že nějaká papežská mše a ta že jest zapření oběti na kříži a zlořečené modlářství? Kde pak se v Písmě nařizuje, že mají nosit kněží Kristovi takový oblek a takové čepice jako je nosí vaši duchovní? To všecko taky není v Písmě, a protože se jen tomu věřit má, co stojí v Písmě, nemá se podle vaší řeči věřit ani učení reformovanému. Vždyť není v Písmě! Tak, a teď jsme si rovni! Ale až na to, že církev má až na naše časy podržela věrně všecko to, čemu od svatých Apoštolů byla vyučena, kdežto vaše církve mají jen to, co jim z církve naší obecné a z učení jejího i z Písma svatého ponechali, každý jinak, dle svého rozumu, vaši reformátoři! Vždyť to, co máte vy, oni vzali z církve naší, sic co pak byste měli? A potom se ještě o to, co z církve obecné sebou k odpadu vzali, mezi sebou rvali, protože jeden chtěl být moudřejší druhého. A když to nešlo po dobrém, i nadávkami se častovali! Kdyby nebylo naší církve, neměli byste co věřit. — To jest ten rozdíl! vy chlubné huby: vy máte sami na světě čisté evandélium! Vy jediní držíte jen to, co stojí v Písmě! A stolice Kalvínova tam taky jest? — Ostatkům svatých se posmíváte, a stolicí, na

které sedával váš Kalvín, tu vy uctíváte, tu vy pro velikou úctu i v jednom vašem kostele na zvláštním místě jako vzácný pozůstatek chováte! A co pak Lutrova postel — eh, darmo víc o těch věcech mluvit! A že jsem řekl, že špatné zboží nabízíte? Jak jinak, když jest to pravdivé! To, co vy katolíkům za Biblí Páně vydáváte, pravou Biblí není, protože to, co vy prodáváte, jest Písmo protestantské, a to jest porušené. —

To dokážete! Naše písmo jest opravené —

Porušené, povídám, a dokážu, toť se rozumí! O tom se jen zmíním, kterak reformátoři se svatým Písmem hospodařili, že by bez mála bývaly z něho pozůstaly jen desky a nápis! Že ze svatého Písma celé knihy libovolně vynechali, když ty knihy jejich bludům odporovaly, anebo že je zaměnili tak, aby ty svaté knihy bludy jejich potvrzovaly! Duchem svatým jsouce vedeni mužové Boží svaté ony knihy napsali: jako oko v hlavě církev má je opatrovala, nad nimi pečlivě bděla, aby zůstaly neporušeny věkům všem, ale Lutr — Kalvín po 1600 letech uznali za dobré, knihy s přispěním Ducha sv. napsané od mužův od Boha vyvolených, z Písem svatých jako špatné vyloučiti nebo zaměnit. Odkud to měli tito mužové? Zdali též od téhož Ducha sv., s jehož pomocí kdysi knihy ty napsány byly? Duch svatý tedy po 1600 a ještě více letech uznal za špatné, co dříve jako dobré psáti velel? Ti, kdož psali, Bohem vyvoleni byli. A Kalvín a Lutr byli také od Boha vyvoleni? A k tomu ještě, aby dílo Boží — kazili? Ale mám dokázati, že reformátoři svaté Písmo porušili!

Rád se podívám, jak to dokážete!

Ale snadno! A Lutr sám to dokáže! U sv. Pavla stojí psáno*): z víry ospravedlňován bývá člověk, ne ze skutků zákona (rozuměj Mojžíšova). — Proč a komu to psal tenkrát svatý Pavel, tady vykládati nebudu, jen tolik řeknu, že tohle místo u sv. Pavla Lutr porušil. Přidal totiž, aby sv. Pavla přivedl na svou bludnou víru, slovíčko „pouhá“, tak že to potom vypadalo, jakoby sv. Pavel učil tomu, co Lutr proti Písmu sv. hlásal, že z pouhé víry ospravedlňován bývá člověk čili že samotná toliko víra spasí, dobrých skutků že ku spasení potřeba není. Tak učil Lutr, ale ne sv. Pavel. To místo Lutr zfalšoval. A sám se k tomu přiznal, a jak! Píše**): „věděl jsem dobře, že to slovíčko“ pouhá“ v původním znění (totiž jak tomu učil a jak to psal sv. Pavel) nestojí, a nepotřebovali mně na to upozňovat i teprvé papežští oslové, kteří na toto slovo hledí jako vůl na nová vrata!“ A přidává: ale v mém novém zákoně to slovo zůstatí musí, třeba se všickni papežští oslové zbláznili!“ — Tak, už jsem pověděl! Ty „apoštolské“ nadávky „muži božímu“ ze srdce rád odpouštím za to krásné přiznání, že falšoval Písmo. Podle vás jest to ovšem oprava! Podle jiných jest to falšování. A to jest jen jedno místo! Co pak jest jiných! Přes 1000 chyb nadělal Lutr v Písmě tak, že mu vytýkali jiní reformátoři, že „slovo Boží kazí!“***) Ale nejlepší jest to, co napsal: „v mém novém

*) K Řím. 3, 28.

**) Tom. 4. Witt. Germ. de anno 1531. fol 74., 75. et sequ.

***) Zwingli.

zákoně to slovo zůstat musí!“ Pěkně děkuji za takové Písmo, kde musí zůstatí falešné učení jen proto, že to poroučí Lutr! Vidíte, takové Písmo vy prodáváte a lidem za dobré vyhlašujete, a zatím jest to Písmo, kde mnoho schází z toho, co v pravém Písmu svatém stálo a stojí, a to, co tam zůstalo, jest na mnohých místech porušené! S takovým Písmem zůstaňte podruhé doma a neklamte lidu katolického, který toho nezná, a proto kupuje, anebo si ho nabízejte jen mezi »svými«, když se vám už víc líbí držeti se Lutra nežli svatého Apoštola! A podruhé se s vaším Písmem nikde nechlubte — ani vašimi reformatory!

Co vy můžete mluvit o našich »velkých mužích«? To byli »muži boží«! Oni opravili církev —

Arci! Písmo taky opravili, už jste slyšel, jak to uměli! Tedy církev opravili? Neřekl byste mně, v čem?

Očistili ji ode všeho učení lidského — papežských výmyslův a učení odporujících pravému evandéliu — církev byla zkažená! —

Zpíváte pořád stejnou! Sami jste přijali učení od lidí, kteří od víry Kristovy odpadli, posud se držíte učení od reformatů zavedeného, a nás z toho viníte, v čem sami až po uši věžíte! Ale, dejme tomu! Církev byla zkažená, Lutr s Kalvínem ji měli opravit! Dobrá! Víte, co píše o Lutrovi Jindřich VIII., anglický král? Na paměť toho sám opakovati nedovedu, ale mám tu knížku, přečtu vám z ní! Poslechněte: »Divím se, že sám před sebou, věda kdo jsi, se nestydíš, a očí svých před Bohem a lidmi otevřít se osměluješ, an's nerozváživě a

lehkomyslně z návodu ďábla k tak bezbožným žádostem se pohnouti dal. Ty, bratr řeholí sv. Augustina, byls první, jenž Bohu posvěcenou mnišku svedl, a tou nepravostí zasloužil, abys až do smrti dle někdejšího trestu mrskán byl, a ona, by za živa do hrobu vložena a zahrabána byla. A tu mnišku, co ještě daleko horšího jest, z kláštera vyveda, veřejně za manželku jsi pojal, ji za nástroj pohoršení celému světu jsi užíval, výtky i potupu celého národa na sebe jsi uvalil, svatý zákon manželství nohama pošlapal, a Bohu učiněný slib hanebně jsi zrušil. O, možná-li bídnejšího nad tebe člověka nalézt? —*) To psal o Lutrovi král Lutrovi ve psaní. Ale slyšte Lutra a sudte o něm z jeho vlastních slov, jak velkým byl »mužem Božím!« Zase to přečtu! Ve stolní své řeči nazývá Lutr Krista Pána**) »největším hříšníkem, jemuž nebylo rovného na světě!« A tuhle níže zase:***) »Všichni praotcové v duchu svém viděli, že Kristus největším lotrem, lidovrahem, cizoložníkem, zlodějem, rouhačem a svatokrádcem se stane!«

Čtu ještě dále! Jen slyšte! V řeči své o křtu dokládá, že »Kristus, aby odpuštění svých hříchů došel, pokřtěn býti musel!«

Ve výkladu na žalm 22. dí: »Kristus onen ničemný a malovážný spasitel, sám spasitele má zapotřebí!«

V postille své na den narození Matky Boží svatost svou ke svatosti Marie Panny a jiných svatých přirovnává! A na jiném místě v témže

*) Florim. p. 299. Treverus Kirche von England Seite 74.

**) Tischreden f. 101. et tom I. Witt. f. 361.

***) Výklad ep. sv. Pavla ku Galatům kap. 3.

spise dí, že, »kdyby matka Boží, Petr a Pavel atd. ještě podnes na zemi chodili, jemu že by k nohám se vrhnouti a jej za pána uznať že by museli!« — A tuhle zas něco: »Prosím tebe, milý ďáble, abys u Boha za mne orodoval!« A jinde:*) »Milý ďáble, pros za mne! Svatý ďáble, pros za mne!« — A potom, jak jindy mluvil a psal! Aspoň něco na ukázkou, jak to uměl!**) »Papež tak plný ďáblů jest, že jen samé ďábly blije a smrká!« Anebo: »osel ví, že jest oslem, a kámen ví, že jest kamenem, a ti papežští oslové nevědí, že jsou oslové!« A opět:***) Papež nemůže mne za osla míti, neb dobře ví, že já z dobroty Boží a z obzvláštní jeho milosti více písmu svatému rozumím, nežli on a všichni oslové jeho!« Při tom při všem ještě měl tento člověk v pravdě zločinný tolik odvahy napsati o sobě:†) »já Martin Lutr z Boží milosti apoštol!« — »Já doktor Martin Lutr jsem Isaiáš!«††) — »Já jsem muž jako byl Jan Křtitel!«†††) — »Za tisíc let nebylo krve tak ušlechtilé jako já. Já jsem svatý Boží!«††††) — Má ústa jsou ústa Kristova.«a) — »Já jsem Kristus!« b)

Když navštívil reformátora Karolostadta ve městě Orlandu, byl kamenován od lidu. O tom pak píše:c) »Křestané kamenný dešť na mne sypající toto mi dávali požehnání: »Jdi ke všem tisí-

*) Tischreden f. 259.

**) Adversus Papam Tom. 2., fol. 451.

***) Tom. 7., fol. 470.

†) Tom. 2. Witt. f. 169.

††) fol. 489.

†††) fol. 492.

††††) Tom. 2. Jen. fol. 49.

a) fol. 68.

b) Tom. I. Witt. fol. 96.

c) Treverus Kirche von England 1. Theil S. 77.

cům ďáblů! Jdi a sraz hrdlo, prvé nežli domů se vrátíš!“ —

Zatím o Lutrovi dost! Jen ještě tuhle Roušarovi něco! Tys se tolik blaženě usmíval těm nadávkám papeži, počkej, sedláčku, tobě Lutr taky něco zanechal na památku! Jen poslechni, co píše:*) »Sedláku nepatří nic jiného, než to samé, co se dává oslu, trochu sena a slámy; věsí li hlavu, má prý se bítí holí, a kopá-li, má prý se do něho střílet!“ Tak, sedláčku, teď se můžeš zase smát — chceš-li! Ale vraťme se ještě k Lutrovi. — Jest ošklivé i to, co z nejhezčího ještě jsem vybral, ne, abych toho nešťastného odpadlíka kněze soudil, toho soudil už Soudce jiný, věčný, ale abych ukázal, že člověk takový, jakým byl Lutr, nemohl církve Kristovy opravovat v ničem, ani v učení, ani v mravech. Sám v obojím hrubě poklesl. Řeklo se mně, že očistil učení od přívěsků lidských! To rouhání se Kristu samému, svaté Matce jeho a vzývání ďábla — to bylo tedy to pravé, čisté evandélium? Ale Lutra nechme. Máme ještě druhého apoštola, Kalvína. Zas vezmu knížku! Stancharus zvěděl o jeho učení proti nejsvětější Trojici Boží napsal:**) »Který ďábel, Kalvíne, tebe navedl a pohnal k tomu, abys s Ariem proti Synu Božímu povstal? — — Střež se, křesťanský čtenáři, a zvláště vy, kazatelové slova Božího, střežte se čtení kněh Kalvínových! V nich jen bohaprázdné učení a bohorouhání Ariovo se nachází“

*) Farářova pravda a pastorovy lže str. 48.

**) Stancharus de Medit. in Calv. Iust. W. 4.

Proti učení Kalvínovu o předurčení zdvihli se luteráni v Německu. *) »To mínění má všady zavrženo a prokleta býti. Ono jest ohavná mrav v kazící morová rána!« A dále dí Konrád Schlussemburg: **) Kalvíново bludné učení ukrádá Bohu čest, a jest mezi všemi bludy v celém pokolení lidském povstalými ten nejohavnější blud. Dle toho Kalvínova učení byl by Bůh ten největší ukrutník, byl by otcem lží, a ne ďábel; byl by nad ďábla horším!« A kdo byl tento Konrád Schlussemburg? katolík? Ne, ale superintendent a vrchní dozorce církve luteranské v Němcích! Pirkheimer, protestant, rada norimberský a Lutrův současník píše o Kalvínovi: ***) »Chraň Bůh všech nábožných lidí, zemí a národů před takovým učením!« A Kalvín sám ve předmluvě ke katechismu ženevskému napsal: ****) »Budoucnost mně strachu nahání. Hrozím se na ni pomyslit — — — Ó, kéž by se líbilo Bohu, aby potomci žádného proroka na mne neshledali!« — Jen nerad opakuji o Kalvínovi, že pro sodomský hřích, který spáchal, bylo mu vypáleno znamení na zádech v jeho rodišti v Pikardii ve Francii. A tento člověk o sobě řekl, že jest větší prorok nad Jana Křtitele! Řekl o sobě, že on sám Ducha Páně má, a jestliže chybuje, že sám Bůh také chybuje a jej podvádí! I nadávat uměl Kalvín jako »pravý muž Boží.« Tak odpověděl luteránovi Wesphálovi: »Tvá škola jest smradlavý svinský chlív,

*) Corpus Doctrinae Christianae. Kirche v. England
1. Theil S. 82.

**) tamtéž

***) Kirchen Geschichte von Karl Haas, S. 319.

****) Audius Calvin, 2. B. S. 343.

rozumíš mi pse? Rozumíš mi pošetilče? Rozumíš mi hloupý dobytku?» — Zase ho nesoudím já, sám se odsoudil, jiní pověděli o něm soud, soudil ho již Bůh, ale zase to jen proto připomínám, abych ukázal, že ani tento muž nebyl podle toho ani učením, ani mravy, aby církev Boží, dílo samého Krista opravil, vždyť sám v obojím zrovna jako Lutr hluboko poklesl. A tak nebyl ani Kalvín ani Lutr žádný »muž Boží«, docela ne »veliký« muž Boží, za jakého se chlubně vydává na oklamání lidu, který bludy těchto mužů přijal a houževnatě drží máje mylně za to, že, drže se jich, čistého učení Kristova se drží! Ostatně, korunou života jest u člověka smrt. Ale, jak umřeli tito muži? Lutr si zoufal následuje prvního kněze odpadlíka, Jidáše, a Kalvín? Harenius napsal o jeho smrti:*) »Umřel Kalvín na nemoc ohavnou, kterou dokončilo zoufalství!« — »Mocná ruka Boží dotkla se tohoto kacíře tak těžce, že na svém spasení zoufaje a ďábla vzýváje v ustavičném rouhání duši svou přebídně vypustil«**) — Tak, troufám, ne-umíral nikdo z těch, koho Bůh k velkým věcem vyvolil. Proto: Bůh těchto lidí k opravě nepovolal. — Kdo se jich držeti chce, pro mne, ať drží, já se přidržím zase těch, kteří v církvi mé svatě zemřeli. Domluvil jsem! —

Knihu schoval do kapsy, vzal beranici a řekl: jsem stařec, nemám daleko do smrti, ale tak, jako umřeli Lutr a Kalvín, tak umřít nechci.

*) Audius Kalvín 2. B. S. 322.

**) Boost's Ref. u Revolution in Fr. S. 18, 19.

Proto se s radostí hlásím ku svaté církvi své a dím :

Jsem křesťan, věrný katolík
a svatá církev má jest máti!
I vzdávám Bohu za to dík,
že synem jejím smím se zváti:
Před celým světem k ní se znám,
a na jevo svou víru dám!
Že křesťan jsem a katolík,
buď Bohu za to vřelý dík! —

Dal „dobrou noc“ a odešel. Vondra spěchal za ním.

5.

Dny, týdny a již celé dva měsíce uplynuly, aby se nevrátily více, co jsme naposledy viděli Pepičku. Vraťme se zase k ní!

Byl svátek Neposkvrněného Početí blahosla-
vené Panny Marie.

Pepička byla též v kostele a poslouchala ká-
zání. Stojí mezi děvčaty a hledí upjatě ku ka-
zatelně.

Velebný pán kázal o svaté čistotě.

Když pravil: „jak krásné jest čistotné plémě
v jasnosti, nebo nesmrtelná jest památka jeho
u Boha i u lidí,“ začaly se pod Pepičkou trásti
nohy.

Pokoušela se o ni mdloba.

Přemohla se, ale ne na dlouho. Zdálo se jí,
že každé slovo jest namířeno na ni!

A přece dychtila po tom slovu, jež ji ká-
ralo! Slyšela, jak napomínal kněz mládež, varoval
před příležitostí, před známostí vůbec, ale zvláště
s osobami jiné víry, které mají za následek nej-
prvé ztrátu svaté čistoty a potom ztrátu svaté

víry, odpad! Volal: běda panně katolické, které svědomí po jistém skutku vyčítá: nejsi více anděl!

Za napjaté pozornosti přítomných najednou Pepička bledne, pot vyvstává jí na čele, síla ji opouští, v očích se zatmí, a ona klesá. — Omdlela!

Vynesli ji ven, křísili, až z hluboka vydechla a otevřela oči. Pak se vrátila, ale zůstala v sínce, bála se vejíti dál.

Dnes tu mši svatou těžko přečkala!

Nejsi více anděl! slyšela se všad na sebe volati.

Rozevřela knížky, aby se modlila, ale jakoby všecka písmena se změnila v jediné žhavé písmo: nejsi více anděl!

Sotva skončil kněz, první spěchala domů, aby s nikým nemusela.

Ale nic naplat!

Stromy vedle cesty zasněžené, tak bílé, čistounké, vážně kývaly hlavami nad ní, a jí se zdálo, že i ty stromy šumí: nejsi více anděl!

Nejsi více anděl! —

Tato hrozná myšlénka šla s ní jako stín její, jenže i v noci děsila.

Nejsi více anděl! — — —

Tuším, že jsem tím řekl všecko!

Tam až přišla Pepička — nerozhodná, váhající! — Nyní plakala ovšem a — prohlédla!

Byla oloupena o nejdražší klenot, a to ji vzpamatovalo!

Hřešila.

Ale milost Boží jest nezměrná!

Od onoho svátku plakala často celé noci. Klečíc úpěla k Rodičce Boží, kterou zarmoutila. Vyhýbala se lidem i — Toníkovi!

Jak podivné jest srdce lidské! Takové zkoušky bylo třeba k tomu, aby se vzchopila! Jak ráda byla by se svěřila knězi nyní, ale — bála se!

Bála se, jako se bojívali svého kněze katolíci i katoličky, jinoši i panny, když si začínají známosti s nekatolíky, otcové, jejichž synové, matky, jejichž dcery začínají pokukovati po někom ze strany druhé! Bojí se: vědí, že jednají špatně! Bojí se, avšak bojí se toho, kdo by jim nejlépe, nejsvědomitěji a nejjistěji poradil! Ne vždycky, ne všickni, ale tak mnozí! Raději jdou »k pánovi« na poradu, aby ve zlém, jež jako katolíci spáchati chtějí, posilu dostali a povzbuzení! — O, katolíci na smíšených osadách, kdy prohlédnete všickni, kdy sami sobě porozumíte! Kéž by se Bůh tam nad vámi smiloval! — — —

Než, vraťme se k Pepičce.

Dílo, které v ní započal Bůh, mělo býti dokonáno! Vždyť nechce Bůh smrti hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl!

I Pepičce měla přijíti ta svatá chvíle: smíření se s Bohem.

Nadešel čas křestanských cvičení, došlo i na obec Světovskou.

I Pepička přišla.

Velebný pán obral si za předmět tajné hříchy lidské na soudu Božím a skončil předsevzetím, zpovídati se co nejdříve ze hříchů tajných i zatajených.

Pepičce se ulehčilo: ano to byl lék pro její chorou duši, pro její nepokojné svědomí!

Druhý den první klečela u zpovědnice Pepička —

Od té svaté zpovědi nemluvila s Toníkem jako milá s milým.

Totě divná věc! řekne snad někdo, snad bude pochybovati o tom, a přec jest to pravda!

Jak to jen možno?

Co pak jest nemožno Bohu!? —

Kdo ví, jak mocna a silna duše, která se zasnoubila s Bohem ve svatém přijímání, ten tomu již porozumí! Ten také ví, že skrze svaté přijímání chorý se uzdravuje, slabý posiluje, padající pozdvihuje, skleslý povstává. O tom ovšem nemohou míti ani ponětí ti, kdož nikdy Boha nepřijímají!

A Pepička přijímala častěji.

Než posud neměla vyhráno! Bylo jí trpce zkoušeti, těžce bojovati. Ba těžce!

Koho zavedlo srdce, jak zvolna a těžko odvyká!

Hůře ještě, koho zavedlo srdce i — tělo!

A Pepičku zavedlo obé.

Jakých tu bojů, jakého sebezapření! —

První, s nímž jí bylo stále zápasiti, byla ona sama.

Pomněmež jen na přirozenost lidskou, beztoho ke hříchu náchylnou, když jednou okusila ovoce zapovězeného!

Svědkiem těchto bojů jest Bůh sám, jenž pomáhá, a — probdělé noci.

Pepička bojovala statečně. Bránila se růžencem. Klečíc často celé noci úpěla ku svaté Panně o pomoc a přispění. —

O, modli se jen, dítě kajicné, modli se a neustaň! — —

Druhý nepřítel byl — Toník. Chodil za ní, vyhledával ji. Šla-li do lesa, do kostela, s kostela, byl za ní jako stín. Odřekla se ho před Bohem,

ovšem, ale přece se v ní pohnulo srdce, hlásíc se ku starému právu.

Než, kdykoli zabušilo v ní srdce prudčeji, jakoby se chtělo vrátit na staré cesty bludné, zašeptalo jí něco: nejsi více anděl! — a — zvítěžila.

Byl to jistě anděl strážný, jenž nad ní bděl a ji pamatoval!

O, jak toužebně očekávala jaro, které ji vysvobodí ze světnice a z nucené společnosti Toníkovy, jemuž její rodiče tolik přáli!

Konečně přišlo! Zmizely sněhy, roztály ledy, z rezných drnů začala tu a tam zvědavě vykukovati tráva. S jarem nastala práce, a v práci se lépe zapomíná!

Toník nebyl slepým, aby nepoznal, že se Pepička k němu velice změnila.

Co se s ní stalo? kdyby byla »volná«, myslel by: má jiného v hlavě! Ale takhle, když věděl už, že jeho být »musí«? —

A přece to cítil, že někdo, ale mocnější, nežli jest on, postavil se mezi ně, aby je oddělil!

Kdež by byl tušil, že ten třetí jest — Bůh! Ale i toho se měl dovědět

* * *

Nadešel krásný marianský měsíc máj a s ním, zvláště na horách, nový život.

Meze, stráně, pastviny i louky zelenaly se, až milo pohledět. A z té svěží zeleně vyzíraly bílé sedmikrásky jakoby na znamení, že to zelenající se mládí má býti čisté, nevinné — —

Pastvy oživly. Z mezí u polí, se strání, z polí, kde se pracovalo o překot, zaznívala občas májová píseň k poctě Matky Boží, Královny Májové.

Ave, ave, ave Maria! znělo těmi našimi horami jako o závod, až se u večer do těch hlasů lidských přimísily velebné zvuky zvonů, jež nesly slávu a čest Královny Májové v celý kraj — —

Krásný, čarovný máj! — —

Všecka ta vypučelá zeleň, jež přetrvala, přemohla zimu a mráz, pamatuje, připomíná v měsíci máji katolík na Tu, k Níž volá: naděje naše, buď zdráva! —

Přijde mráz, přijdou sněhy, hřích a pokušení, svízele a trampoty, kříže a soužení, i na člověka, zdá se, že ztracen, ale Maria Panna, Ta požehnaná Matka Boží, zahynouti nedá —

Naděje naše, buď zdráva!

Kéž by tomu srozuměli jednou nekatolíci! Kéž by poznali též oni v Marii Panně svou naději! Takto jsou zase chudší o jednu krásu, o jednu útěchu i v tom máji!

Jest to zvláštní! Katolík, dítě i stařec, zdravý i nemocný, boháč i chudás, prostý i vzdělaný při jménu Maria zrovna okřeje, zazáří, usmívá se, a nekatolík — se mračí!

Ubohý ten lid, jenž zbaven své milostné Matky! —

Připadá mi na mysl dítě, sirotek, jenž dostal macechu na místo matky, jehož tvář zasmušena jako závistí, že nepoznalo mateřské lásky, když vidí šťastné tváře jiných, jimž dána matka pravá! —

Ubohý lide! kdy, ach kdy smiluje se nad tebou Bůh a vrátí tobě matku, kterou jsi byl ztratil?

O Maria, Ty vítězná přemožitelkyně bludův, o Níž řekl sám Bůh, že potře hlavu pekelného hada: uznej za své dívky i tyto ubohé, jež Tě

zapírají, protože Tě neznají! Ukaž, že Jsi Máti
i jim!! — — — —

Ave, ave, ave Maria!

* * *

Do té májové krásy vyšla Pepička v neděli
odpoledne.

Sluníčko hrálo jako ta nesmírná Láska Boží,
a v jasů toho slunce oddychovalo blaženě všechno
stvoření jako šťastné dítě velikého, dobrého Otce.

Takovým dítkem cítila se dnes také Pepička.

Ráno byla u svatého přijímání, posilnila se
nebeským pokrmem, spojila se s Bohem, chtěla
tudíž býti dnes sama, nerušená.

Usedla na mezi přemýšlejí sama o sobě:
o své minulosti, o svém pádu a — plakala. Co
by z ní bylo, kdyby se jí nebyl ujal Bůh? Ach,
jak láskyplným jest právě ve Svém milosrdenství!

Bylo jí tak volno u srdce, tak milo, tak
blaze

Jediné, co ji kalilo mysl, byla — budouc-
nost. Ale poručila vše Bohu.

Každý znal poměr její k Toníkovi; brzo
zvědí též, jak daleko jsou spolu — až se to sta-
ne, bude opuštěna, povržena — ach! — Ale
nechtí! Bude to trest za předešlý hřích, a ona ho vy-
trpí ráda. Všecko snese, všecko podstoupí, jen když —

Konečně tě mám! zavznělo za ní z nenadání.

Toník! vyjelo jí zděšeně s úst.

Toník, Tonda, jak chceš! Že ještě víš, jak
mně říkáš! vyčítal jí.

Kam pak jdeš?

Kam jdu? Holka, já ti nerozumím! kam jdu!
Za tebou — no!

Přisedl k ní.

Poslechni, Pepčo, co vyvádíš?

Já? Co bych —

Proč se mně vyhýbáš? Proč nejsi jako dřív?
Hledíš jako cizá — sotva promluvíš!

Pepička povzdychla, sáhla do kapsy po svém
růženci, stiskla jej v ruce a, cítíc takřka ochranu
Matky Boží nad sebou, vzmužila se a řekla:

Toníku, víš, že jsem s tebou vyrostla, jen
tebe ze všech hochů jsem ráda měla, víš, co se
stalo — ale — — — ach, Bože, Bože, jak to
mám říci? — ale — na jednu věc jsem nedbala
a — chybila jsem!

Díval se na ni udiveně: to není to děvče!
Chtěl jí vskočiti do řeči, ona však ho vzala za
ruku mluvíc tiše dále:

Chybila jsem — chybila — má víra —
Vytrhl svou ruku z její.

Dej pokoj s vírou! Snad ti ji беру? Neví-
dáno! Tvá víra! — řekl pohrdlivě.

Ne tak, Toníku! odpověděla odhodlaně. Prá-
vě má víra mně nedovoluje —

Nedořekla, protože Toník hlasitě zaklel a
vyskočiv postavil se naproti ní:

Tohle máš od toho »mladýho« — s tím si
začínej! Víra — vida! Teď mně budeš vykládati
o víře, a dřív — to všechno ti dovolila víra?! vy-
čítal jí prudce.

Ani mně, Toníku, mou hanbu nepřipomínej.

Tak, co chceš, nač to povídáš!

Nač ti to povídám? — Toníku, víš v čem
jsem — Bůh mne potrestal, vím, zasloužila jsem
toho —

No, co budeš takhle povídat?

Nech mne jen, ulehčím si v tom trápení,
ale povídám to proto, abys věděl, jak mně je,

když ti mám říci, že mezi námi — odmlčela se těžce oddychujíc.

Děvče, nerozumím ti —

Věřím, Toníku, ale říci to musím — mezi námi jest — konec! doložila tiše již.

Blázníš, nebo co? Kdo ti co napovídal? Kouska rozumu nemáš! Co z tebe bude? —

Co ze mne bude? — Ach! . . . zalkala tvář rukama zakrývajíc.

Tak nevyváděj! Co pořídíš teď? Sama to vidíš! —

Ať ze mne, co dá Bůh, ale jinak nemohu, odmlčela se — leda bys, Toníku, ty —

Díval se na ni tázavě, ale již pohněván —

Leda bys ty, pokračovala, po dlouhém čase patříc naň s láskou —

Co zase máš? tázal se nevrle —

Leda bys ty — dal se — k nám! Stálo ji práce, nežli to vyslovila!

Já — k vám? Pepčo, ty blázníš! Já býti papežencem, modlářem, já —

Toníku, řekla Pepička rozhodně, to jest mé poslední slovo — —

Nastalo ticho, trapné ticho pro oba, jen bušící srdce rozbouřená mluvila za ně oba. Mlčky popošli kus cesty, až maní zastavili kroky nad výlomem, kde stál starý dřevěný kříž.

Toník se postavil naproti Pepičce.

Ty, kdybych věděl, kdo se postavil mezi nás — řekl temným hlasem hněvem se chvějícím — kdybych věděl, kdo nás dělí — nesměj se mi! vzkřikl divoce vida, že se Pepička sotva znatelně usmála — Povídám, kdybych ho znal — nestojím za sebe! řekl trhaně zatínaje pěsti zamračen jako divá bouře, jiskře očima jako žhavý oheň — —

To ti mohu, ba musím říci, odvetila odhodlaně Pepička — hled, tu Ten nás dělí! — Ten se postavil mezi nás! — Ten by nás dělil — na věky! — — —

Pepička vztáhla ruku ke svatému kříži, pod nímž stáli oba.

Jak tu stála vzpřímena s tváří svatou odhodlaností ozářenou, ruku k Ukřižovanému pozdviženou, vypadala tak velebně, že sám Toník patře za ní, kam ukazovala, zachvěl se jakousi bázní podivnou. Ale jen chvíli — tím větší hněv zalomcoval jím, čím se cítil malomocnějším naproti takovému soku, naproti Kristu Ukřižovanému! Kříž, Ukřižovaný, má zvítězit nad ním?! — Zaskřípal zuby pomýšleje na svou porážku. Děvče, které zmrhal, aby je svedl k odpadu, má nyní zvítězit? Nikdy, nikdy! —

Hled, Toníku, nyní víš, kdo nás dělí! Musela bych Boha opustit, Krista zapřít, Matičky Boží se odřici! — Víš, Ona stála pod křížem, — mluvila dále a pokročila až ku svatému kříži — zatím co Toník zamračeně hleděl k zemi — a obemkla pevně pravou rukou dřevo kříže řkouc:

Já se Ježíše Krista Ukřižovaného nespustím!

— — — — —
Stála objímajíc kříž a hleděla na Toníka níže stojícího. — — — —

Když jest ti římské modlářství milejší, nežli já, vybuchl hlasem hněvivým Toník, tak se ho přidrž, zatím, však změkneš, až — ale potom — uhlídáš, i s tvým modlářstvím, co pořídíš — počkej jen! Až zvědí vaši! Pak já zas řeknu: konec všemu! — — —

Marně hrozíš, Toníku! Bůh můj mne neopustí, když já se nespustím Jeho, a já se, slyšíš, Toníku, já se Ježíše Krista Ukřižovaného nespustím! —

To řkouc objala znova oběma rukama svatý kříž a vroucně líbala

Já se Ježíše Krista Ukřižovaného nespustím —

— — — — —
Toník se zlostně zasmál a nepromluviv odcházel.

Já se Ježíše Krista Ukřižovaného nespustím — znělo mu v uších, tak že zrychlil krok, aby unikl těmto slovům.

Však se pomstím, pomstím, ó, pomstím! hučel zlověstně ohlížeje se nazpět a hroze pěstí —

A Pepička? Jako bez vlády sklesla k patě kříže rukama objímajíc to svaté znamení vítězství nad bludem.

Příliš se přemáhala, nyní ji to slabou dívku přece překonalo, hlava šla jí kolem, prsa div se nerozskočila

Ach, Bože, Bože! vydechla za chvíli a veliké dvě slzy řinuly po její tváři, padaly ku patě kříže.

Vzpomněla na Tu, která pod křížem stála plna žele, na sedmibolestnou Matku Boží, a to ji vzpamatovalo.

Usedla ku patě kříže, vzala svůj růženeček a líbajíc jej vroucně se modlila.

A hle! Tíha zvolna s ní padala, srdce se tišilo, blahá taková radost naplnila jí duši: bouře pominula, nastal mír!

O, Maria bolestná, buď mi matkou, neopouštěj mne! šeptala stírajíc poslední stopu slz se tváří.

Ježíši Ukřižovaný, síliž mne! Nespustím se Tebe: nedej mi klesnouti!

S klidem v duši vracela se k domovu.

6.

„Já jsem Hospodin! toť jest jméno mé! Slávy své jinému nedám, ani chvály své rytinám!“ rozkřikl se Dušek, evandělík, naproti Kubíkovi ve »staré hospodě«.

Rozumíš? Ani chvály své rytinám! Aha, pane! Tak se musí na vás, vy modláři eipští! Rytinám, haha! Panečku! My jsme církev svobodná, kteroužto svobodou Kristus nás osvobodil —

A Lutr obohatil, ne? zasmál se Kubík. Jak pak ne, vy jste církev svobodná!

A ne? Vy posloucháte papeže —

Vy byste poslouchali, a nemáte! Holenku, s tou vaší svobodou se můžeš hodně chlubit —

Taky že chlubím a čelo své hrdě proti vám vypínám: já svobodník, vy otroci papežovi!

Poslouchej, Dušku, s tím svobodným čelem, něco ti povím o té vaší svobodě! My katolíci nejíme v pátek masa, na Velký Pátek máme přísný půst, vy zase zvláště na Velký Pátek slavíte hody a našemu postu se vysmíváte —

Povídám: jsme svobodni, vás drží na řetěze papež!

Počkej přece! Vy, že jste prý svobodni, postu se vysmíváte! Jestli pak víš, že se posmíváte evandélium? Tam se aspoň půst odporoučí! Tam stojí, že se Pán Ježíš sám postil, že se Apoštolové postili, prvé než Pavla a Barnabáše vysvětili. »Tedy postíce se a modlíce se a vzkládající na ně

ruce propustili je.*)" — Svatý Pavel píše ke Korintským: »ve všech věcech vydávejte se jako služebníci Boží, ve mnohé trpělivosti, v pracích, bděních a postech«.

Tertulian ve 2. století píše: »srovnávám se s vámi, jenž kromě postu velkonočního (40 dní) postíte se v ten den, v němž umřel Kristus«. A sv. Augustin: »nalézám, že se v evangeliích, v listech svatých Apoštolův a v celém Novém Zákoně půst přikazuje«. — V církvi Kristové byl tedy půst od počátku, my katolíci ho zachováváme až dosud, vy ne — kdo pak vám to asi dovolil? Co uznali svatí Apoštolové za dobré a spasitelné, to jest špatné vám. Ale odkud to víte? Z písma? To jistě ne! A jinému vy prý nevěříte! Ale já ti to povím: vám to dovolil Lutr! Avšak, kdo byl Lutr? Byl apoštol? Byl náměstek Kristův? Byl od Boha poslán? To nebyl! Kdo mu tedy dal moc, měniti ustanovení apoštolská? Nikdo! A ještě z jaké příčiny to učinil! Sám o tom píše, počkej, hned to vynajdu v knížce, no tak, poslechni:**) »kdyby tě někdo nutiti chtěl, abys ve dnech papežským zákonem zakázaných masa nepožíval, nedej se zbaviti svobody od Boha udělené, ale na vzdory papeži čiň, a řekni: ze žádné jiné příčiny masa nepožívám, nežli že ty papeži mně to zapovídáš!« A tuhle ještě vyslechni, jak »apoštolsky« píše o svatých mužích, kteří se postili:***) Těla jejich svatost v tom pozůstává, že tuhému postu se oddali — takovou však svatost pes a svině každodenně konati může«. Tak,

*) Sk. ap. XIII., 2, 3.

**) Lutherus anno 1563. fol. 77.

***) Lutherus in 500 articulis.

Dušku, co skonál Kristus Pán, vatí apoštolové, svatí mužové, to, podle vašeho Lutra »pes a svine každodenně konati může«! Pěkně děkuji za takového apoštola! Od něho mílí »svobodu« bál a styděl bych se — aspoň já — A teď, chceš-li, můžeš s hrdým čelem volati naproti nám: já jsem svobodný, protože trucuji! Vždyť ty a druzí s tebou jen na truc papeži přestupujete ustanovení apoštolská, když jíte v pátek maso a postu našemu se vysmíváte! —

Prosím tě, nemluv! Co ti pomůže ten tvůj půst? Víra samotná tě spasí, ale půst a jiné hlouposti? Dej mi s tím pokoj! Abys věděl, nás desatero neváže —

Poslouchej, Dušku, za tuhle řeč by tě váš »pán« nepochválil —

Cože? Nevím já, že samotná víra spasí?

Vás tedy neváže desatero! A váš »pán« dává do škol tabulky s desaterem na místo křížů, nač je tam tedy dává?

Jdi se zeptat, chceš-li vědět, aspoň tam nevěší »modly« jako »vaši« ty »rytiny!«

Aha! už chápu! To bude asi tak jako s tím postem u nás a u vás — zase »na truc«, že? Když mají katolíci ve škole kříž, vy na truc »desatírko«, tak to bude, tak! A mně to dříve nechtělo pořád do hlavy, co vy najednou držíte se židy! Inu, těm byl Kristus a Jeho kříž vždycky trnem v oku, ale že by taky vám, křesťanům —

Protože nejsme modláři!

A my snad jsme?

To vím!

Kde jen jsi se toho dočetl! Já přešel náš katechismus tolikrát, ale toho jsem tam nenalezl —

K čemu váš katechismus! Máte obrazy —

A vy ne?

Co pak my! Naše obrazy nejsou svaté!

To jest opravdu škoda! Ale myslíš, že naše obrazy samy o sobě, to sklo, to plátno, ty rámy — to že jest svaté? To bych tě skoro litoval! —

Nevídáno, a neklaníte se jim?

Nespěchej tolik! Dřív o těch svatých obrazech! Svaté jsou nám ty obrazy, které představují něco svatého, co má každému býti svato na př. některé tajemství svaté víry nebo osobu svatou na př. Pána Ježíše, Pannu Marii a jiné svaté. To jsou naše obrazy! Že na nich něco svatého, říkáme o nich »svaté obrazy«, na rozdíl od »světských obrazů«, kde nějaká krajina nebo člověk, který svatým není. — Proč vás tolik mrzí viděti Pána Krista nebo Pannu Marii na obraze? Jako křesťané neměli byste nikoho vídati raději a častěji, nežli Toho, který vás vykoupil, a také Tu, ze které se narodil! A proč vás nemrzí dívati se na Lutra, Kalvína, Husa a Žižku? Či má u vás větší cenu Hus a Žižka, nežli Pán Ježíš?

Na svaté my nedržíme, ani na Marii —

Ale snad na Pána Ježíše?

Toho my máme v srdci, ne na stěně, rytiny zapovídá Hospodin —

Tak! A tamhle to, koukni jen — to nejsou rytiny? — Kubík ukazoval po stěnách rozvěšené obrazy reformátorů —

To jest jiná! my se jim neklaníme!

Dušku, já ti něco řeknu! Nám vyčítáte svaté, ale co pak činíte sami? Naše svaté zavrhuje a sami si děláte jiné, své!

My že máme svaté?

Jak pak ne, jenže jste si je nadělali sami, bez Pána Boha! Co se divíš? Raději se podívej tamhle na stěnu! Není to váš »svatý mučedník Hus?« A tamhle: není to »veliký muž Boží« Martin Lutr? A tuhle: není to »bojovník Boží« Žižka? A tuhle: není to váš »slavný reformátor« Kalvín? — No, tak! A teď mně pověz: proč tyhle obrazy máte na stěně vy? —

Pro upamatování, abys věděl —

Tedy pro upamatování, povídáš čili proto snad, že si osob těch vážíte, řeknu, že je ctíte! Kdybych já takhle šel a naplil tuhle třeba na Husa —

To bys mohl zkusiti!

Vidíš, byla by to urážka osoby Husovy, a že vy ho počítáte ke svým, byla by to urážka vaší církve, vid'š? A tak jsme si kvit! Jenže my máme svaté od Boha, na př. Pannu Marii, vy zase máte svaté — od lidí! To jest to všecko!

Vám svaté nadělal papež!

Pannu Marii taky? Mluvíš, čemu tě naučili jiní! My snad, anebo papež, jak ty povídáš, my snad jsme Marii Pannu vyvolili za Matku Boží? My jsme k ní vyslali nejvyššího z andělův a my jsme mu nařídili, aby se jí poklonil a jí pozdravil: Zdrávas, milosti plná, Pán s Tebou, požehnaná jsi Ty mezi ženami? My snad jsme navedli Alžbětu, aby Marii Panně spěchala vstříc a jí jako Matku Boží vítala řkouc: odkud mi to (ta česť), že Matka Pána mého přišla ke mně? Holenku, vy protestanté chcete býti moudřejší nežli Bůh! On vyvolil Marii Pannu za Rodičku Svého Syna a vy jí zavrhuje! Vy jste tedy moudřejší nežli sám Bůh! My zase nechceme předělávati svým rozumem Boha, nýbrž my Pána Boha pokorně následujeme a ctíme ty,

které poctil před námi, dříve sám Bůh! A tak, když my ctíme svaté, činíme jen to, co, dříve nežli my, učinil Bůh! Koho Pán Bůh zvláštním, zázračným způsobem neoslavil napřed, toho ani my potom jako svatého nectíme! Tak jest to u nás! U vás jest to zase jinak! Vy se Pána Boha neprosíte, aby vám napřed ukázal, kdo svatým opravdu jest a koho jako svatého ctíti máte, ne, vy si pomůžete sami, od čeho byste měli svobodu? A tak jste svaté Boží i s Matkou Ježíše Krista zapovrbli a nadělali jste si svaté sami! Jenže ani o jednom z těch lidí, které vy místo Pána Krista a Marie Panny máte na stěně, ani o jednom, povídám, Pán Bůh nijak neukázal, že by svatým byl! který pak z nich svatě žil? který pak z nich svatě zemřel? Na tom záleží: smrt nejlépe ukáže, kdo patří Bohu, neříká se nadarmo: jaký život, taká smrt! —

A neumřel Hus na hranici?

Umřel, ale zač?

Za pravdu!

Odříkáváš to po jiných! Ale mohl bys už věděti, že Hus umřel za svou vlastní pýchu a ani ne za svůj blud, nýbrž za blud cizí, z Anglicka! A Lutr? Pane Bože, o tom jsme si už pověděli, že byl muž v pravdě zločinný, víc neřeknu, ani jakou sešel smrtí —

My se nedržíme Lutra!

Ke »svým« ho počítáte! Ale to nevadí, tak se držíte snad Kalvína! No, a o něm jsme si taky už pověděli, byls tu, když ten »apoštol« tady Bible prodával, slyšels, že umřel na nemoc ohavnou, kterou dokončilo zoufalství!

My jsme čeští bratři —

Utíkáš jako ouhoř! Milý Dušku, tím si pomůžeš z bláta do louže! Ale ať jste již, co jste, třeba čeští bratři, pro mne, já jen chci ještě říci tolik: památka svatých jest v požehnání, proto každý národ má svého předního světce, jemu se odevzdal jako pod ochranu s tím, co nejdražší má: s vírou a s řečí. K tomu svému Patronu se utíká, když jest s ním nejhůř, jako to činili naši zbožní předkové! V hrozných nesnázích utíkali se ku svatému Václavovi! K němu volali v důvěrou: nedej zahynouti nám, ni budoucím! Vidíš, a teď mně řekni, co nám přišlo dobrého s Husem? O Žižkovi ani nemluvím. Brachu! Až dosud dobrého nic, než rozbroje a roztržení národa! To jest smutné svědectví pro Husá! — A dále! Svatí činili dobře za živa, obětovali se za jiné, žili pro jiné, pomáhali jiným; tím více tak činí v nebesích, třeba že vy se tomu posmíváte —

Ti vám toho pomohou! — Bodejť! —

O tom ty nejméně rozhodneš, ale já se táži: pro koho žil Hus? Pro svou schloubu! Pro koho se obětoval? Pro svou pýchu! Komu pak tím posloužil? —

•Oslavil národ« —

Ba smutně ho oslavil! Přišla mu ta sláva tuze draho! Či posloužil národu, lidu, když otrásl jeho věrou a svedl jej na cesty bludné? Či posloužil svému lidu pýchou svou na hranici? Leda, hledáš-li to štěstí ve bratrovražedném boji, který podnítilo jeho jméno! A jméno jeho posud jen boj a nesvár přináší tam, kde se jen vysloví!

Neměli ho vaši upálit! To jest pomsta na vás do dneška a pořád bude —

Ba nemélo se to státi, aspoň byste se vy
teď nemohli chlubití cizím peřím, a balamutit
sebe i jiné s Husem nebohým!

Hus jest náš!

Hlavu máš, brachu, spletenou! Hus není váš!

Hus jest náš!

Ne, příteli, ne tak! Kalvín jest váš!

A Hus ještě víc!

Ani dost málo, leda —

Aha! slevuješ?

I to, to! Povídám: ani dost málo, leda že
byl bludař jako váš Kalvín, jen tolik jest váš, to
si pamatuj!

I ty, hubo jedna! Hus byl nějaký bludař?
Že nedržel na papeže, vid? Pane, já taky ne!
Proto mají «vaši» na něj takové jedy, vid? Že
otevřel oči lidem, proto ho raději upálili, aby ho
umlčeli! O, my si ho od vás vzítí nedáme! Ani
jeho učení. —

Kubík se dal do smíchu.

Co se směješ? Povídám: my si ho vzítí
nedáme! Náš jest mistr Jan!

Leda na stěné!

Všude a vždycky, rozumíš!

Dušek se rozpálil tak, že udeřil pěstí na stůl,
až sklenice poskočily.

Tak, rozumíš? Všude a vždycky! Vždycky
náš! —

Nerozpaluj se, Dušku! Víra Husova není
věrou vaší! Vaše víra jest helvetská —

Dejte si pozor na hubu! My se urážet ne-
dáme! rozkřikl se evandělík Mach, mladý kolář.

Řekl jsem něco nepravého, že vyhrožuješ?

My si helvetů nadávat nedáme!

Kdo pak ti nadává? Chlapče! Chcešli poslou-

chat, poslouchej, ale do naší řeči se neplet! Když mluví staří, mladí ať mlčí, pamatuj si! Tedy povídám, vaše víra jest helvetská. Tamhle ten hoch se proto kasal na mne, starce! Jest vidět, že nechodil do školy k nebožtíkově panu pastorovi, byl by aspoň zdvořilejší, a věděl by, že váš Kalvín začal svou víru v zemi, která se jmenuje země helvetská čili Švýcarská, a od té země že se tak nazývá také Kalvínovo učení, totiž helvetské. To jest tedy víra vaše, ale víra Husova jest docela jiná!

Vy o tom nejvíc můžete povídat! Náš důstojný pán bude snad chodit pro rozum k vám! smočil si opět Mach uražený nad tím, že ho Kubík tak odbyl.

Už jsem ti řekl, hochu, abys dal pokoj! Odkud má své rozumy váš důstojný pán, do toho mně nic není, ale učí li, že víra Husova jest vaše víra, pak — nemluví pravdu!

Podívejme se na toho krákoru! zdvihl se Roušar, on se tu opovází tupit našeho důstojného pána! Počkej, tohle ti neprojde! Tady jsou svědci —

Kubík se usmíval.

Jen se »ulizuj!« To se ti nevyplatí!

Nad Kubíkem snesla se bouře hněvu, ale on nic, jen se vesele usmíval. Konečně řekl: na mne se sypete se všech stran, a já za nic nemohu, to Hus, na toho jděte, proč neučil, jak chcete vy! Ale, přestaňte, ať domluvím! Potom si hlučte a — třeba žalujte, budete-li míti proč! Však on vám to váš »pán« vysvětlí, bude-li chtít, jak na tom jste s Husem! — A teď pozor! Hus hájí skutečnou přítomnost Kristovu ve svátosti oltářní, ale podle vás jest to modla v katolickém chrámu postavená!

Hus uznával oběť mše svaté, i v Kostnici tuto oběť konal — podle vás jest to však zapření oběti na kříži a zlořečené modlářství!

Hus hájí doušní zpověď, sám ji vyhledával, ještě před smrtí se zpovídal, ale vy máte zpověď za vynález papežský!

Hus panenskou čistotu schvaluje, u vás se však zavrhuje!

Hus schvaluje půst, vy se mu posmíváte!

Hus zastává svobodnou vůli, vaše víra ji popírá!

Hus nazývá Marii Pannou čistou, panenství Marie Panny zastává, a dokazuje, že byla »vždycky pannou«, ale vy Panně Marii svaté Její panenství upíráte!

Hus praví, že Helvidius jest kacír, když učí, že Panna Maria měla kromě Pána Ježíše ještě dítka, ale vy to s kacířem Helvidiem stále na potupu Matky Boží opakujete, proto by Hus nazval kacíři také vás všechny!

Hus zastává ctění svatých, sám ku počtě jejich mnoho kázal, ale vy se svatým posmíváte!

Hus schvaluje též, svaté vzývati, nebo dí: *) »také pros svatých, ať jsou pomocní,« — ale vy vzývání svatých nazýváte zapíráním Krista!

Hus učí, že dobří skutkové jsou ku spasení potřebni, ale vaše víra to popírá! Lutr dokonce dobré skutky nazval hříchem!

Hus zastává očistec, vy jste ho zavrhli!

Hus zastává modlitby za zemřelé, vy však se jim vysmíváte! A tak dále! — —

*) Dcerka kap. 6.

Snad chápete všickni i tamhle mladý Mach, že jsem řekl pravdu, když jsem povídal: Hus není váš!

Bodejt! Že to tak povídají vaši kněží! — Nejdříve ho, ubožáčka, upálili, a teď by si ho zase vlastnili! Chytráci! vědí oni, že český lid jde za Husem, proto najednou začínají s takovou, že Hus není náš, aby se lidi spíš oklamali! Ale pozdě si vzpomněli, Hus jest miláček lidu, a náš jest, když ho dřív oni upálili!

Kubík se zasmál, až oslzel.

Tohle jest švanda! volal vesele.

Jaká švanda? horšil se Bureš, evandělík.

Tohle jest komedie! volal dále Kubík.

Jaká komedie? okřikoval jej Roušar.

Inu, komedie s Husem! My prý si Husa vlastníme! I ne, jen si ho ponechte vy, my s kacíři se nespolečujeme! Naši kněží se prý schovávají za Husa, aby lid spíše oklamali! Ne, tohle jest už víc, nežli hloupé! Já vám, lidičky, povím něco jiného: vaši »páni« si Husa vypůjčili, ono to přece lépe vypadá, když se řekne: my jsme Husovi, nežli: my jsme Kalvínovi! My máme víru domácí, českou, nežli říci pravdu: my máme víru cizí, německou! Holenkové! naši kněží se nepotřebují schovávat za Husa, my máme víru svatého Václava, a za tím jdeme my, ne za Husem! Tak, holenkové, tak! Potřebuje li někdo Husa k tomu, aby balamutil nevědomé a vydával německé a cizí učení za české učení Husovo, ať si potřebuje, pro nás — kdo se chce dát oklamat, ať dá, ale naši kněží to nejsou, to ne, to ne! — Ostatně, ať se přihlásí ten z vás, kdo četl Husovy knihy? No?! — Nikdo se nepřihlásí?

Aj, aj! Toť jste mi znamenití Husité! Povídám: kdo pak z vás odříkával z katechismu Husova? Machu, ty máš ještě konfirmaci v hlavě, pověz, z kterého katechismu jsi odříkával? Aha! stydíš se? Jen to řekni: byl to heidelberský, přeložil ho z německé řeči pan Heřman z Tardy, vid? Panečku! A v tom heidelberském se ve předmluvě ke čtvrtému vydání povídá doslova tohle: »generální synod h. v. z r. 1883 dal povstáním jednomyslně na jevo, že tuzemská evang. církev h. v. vidí své vyznání úplně vyslovené v helvetském vyznání druhém (r. 1566.) a v heidelberském katechismu« (15. listopadu 1563). Tak stateční páni Husité! Husa máte na stěně, ale z helvetského katechismu se učíte! Žižkův palcát máte v pravici, ale německý katechismus máte na srdci! —

Kubík měl co utíkat, i čepici tam musel nechat! Nelítaly tam sice Žižkovy palcáty, ale zatáté pěsti statečných potomků Husa i Žižky: česká krev se v nich pohnula — pro německou víru! Ubozí — husité! — — —

Vondra vzal nepozorovaně Kubíkovu čepici a upaloval za ním. Dohonil ho brzo. Podával mu čepici.

Tys jim dal!

Pravdu jsem pověděl!

Za chvíli je dohonil Pasák.

Co pak ty — domů? řekl Vondra.

Jdu za vámi! Abych se přiznal: mrzí mne svět!

No, no? Co pak ti schází? —

Nic, a přece všechno! — Víra mně schází! řekl prudce, až se Kubík s Vondrou zastavili.

Ty máš divné žerty! řekl Kubík.

Žádné žerty, bratře! řekl měkce Pasák.

Kubík byl jako u vidění! Ten »tvrdý« Pa-
sák, jak to dnes mluví!

Věř nebo ne: já helvetem neumřu!

Kubík s Vondrou otevřeli oči dokořán. Toto
jsou věci! Kdybys nemluvil! Máš, myslím »kapku«.

Na mou —! zařekl se Pasák. Ty nevěříš?
A já už kolik nocí nespím, skoro nejím, mám
toho plnou hlavu: zbláznil bych se!

Kubík už věřil, bylo na Pasákovi také vidět,
že »není svůj«!

Jsem už »tržený«, dlouho to takhle nevý-
držím!

A co tě tak najednou?

Eh, ani nevím! Ale poslouchal jsem, co vždy-
cky povídáš u Chmelaře, a nejde mně to z hlavy!
A nejvíc — Panna Maria! My se J i r o u h á m e,
já sic ne, ale druzí, a Ona jest přece Matka Boží!
Dobřes povídal oněhdy: špatný syn zastane se
matky, a Pán Ježíš by to chtěl, aby se tupila
Matka Jeho? — A potom ještě ti povím: ženu
mám katoličku, na desátý rok jezdíme spolu tím
světem, a já tam musím dělat ze sebe katolíka,
sic bych nic neprodal! Musím dělat kříž, smekat
čepici, když se zvoní klekání, a to mne na duši
hněte, že s tak svatými věcmi dělám »kšeft!«
Vždycky jsem byl člověk poctivý, a v tomhle
jednám nepoctivě! Na duši mne to pálí, ta pře-
tvářka! Proto, chci býti katolíkem opravdu, když
jsem katolík dělal na oko. Děj se vůle Boží,
srdce mne k tomu táhne víc a více, a já nechci
odporovati! Co pak tomu říkáš, Kubíku?

Zatím nic, Václave! Takové věci nejdou
najednou! Počkej, zkoumej se a modli —

Přemyslel jsem to už —

Nenáhli! Zatím se modli k Matce Boží, vždyť umíš —

O, bárci —

Tím lépe! Za týden si o tom povíme víc!
Poslechnu, jak povídáš.

Dali si »dobrou noc« a rozešli se.

Totě div, totě div! povídal si Kubík cestou ke své chalupě. To bude Pasačka ráda! Taková »palice!« Inu, Pán Bůh mu to dej!

7.

Pepička přišla od kříže nad výmolem domu. Otec podíval se významně na ženu a vzav čepici odešel.

Matka přecházela, jakoby něco hledala, zatím však po očku pozorovala dceru.

Ta usedla zamyšlená k oknu a prohlížela modlitební knížky.

Pořád v tom vězíš! Začala konečně matka. Děvčata se ti již smějí a hoši si povídají o tobě — cos si to začala! Jako bys byla náká svatá!

Pepička nepozvedla ani blavu, jen tiše vzdychla. —

Poslechni, byl tu Toník —

Pepička se začervenala, vzpomněla na odpolední výstup u kříže.

Žaloval na tebe! Kouska rozumu nemáš!

Že jest evandělík — nevidáno! Nejsi ty první a nebudeš ani poslední, která to udělala taky tak! Tvůj dědeček byl taky evandělík, a já jsem přece také dobrá katolička!

Pepička se sotva znatelně usmála.

Povídal, kdyby to mělo takhle býti, že nechá všechno, slyšíš? A — holka! — mně se zdá — pro rány Kristovy!! — — —

Pepička sklopila oči. Úzkost a lítost sevřela jí hrdlo, že ani promluvit nemohla, matka však věděla dost.

Spustila hrozný nářek na nezvedenost své dcery, že ji do hrobu přivede, ano i mnohý neslušný výraz jí řekla.

Tak vidíš, jak to s tebou dopadá! A chceš si stavěti hlavu! Než bych tě v hanbě viděla, radš bych tě odpadnout nechala!

Ale maminko —

Mlč, nezdárná! Kdyby se ti aspoň podepsal, ale to ani slyšet nechce! Ale necht, však proto budeš přece ještě katoličkou, třeba —

Ale kopulace?

Co kopulace?

Na naší straně nás nesezdají a —

Nevídáno! Udělají to jinde ještě rádi! Dostaneš, holenku, chalupu, to není každý den, chasník jest pořádný, a kde vás sezdají, na tom nesejde, někde to přece bude!

Pepička žasla nad strašnou lehkomyšlností matčinou, byla však v srdci pevně rozhodnuta. Řekla jen:

Co pak nevíte, že bych nesměla ke svaté zpovědi?

Tak k ní nepůjdeš, taky bez ní živa budeš! Já už jsem nebyla kolik let, a jest to jedno, jako bych byla! Kdyby se měl člověk ohlížeti na to, co se povídá s kazatelny, to by se musel zblázniti!

Já bych zas, maminko, bez svaté zpovědi nebyla ani za celý svět! Mám duši a —

Já snad ji nemám? Ty mne budeš poučovati! Duše sem, duše tam! Nejdřív chleba a potom duše! Vezmeš si Toníka a konec! Vidíme! o duši budeš mluvit! Člověk se o tebe stará; co jsme se

s tátou nadřeli, a tu máš, ty nás takhle vyplatíš! Měla jsem toho hocha co chlácholit, když od tebe z pole přilít' — tys mu tam, myslím, pěkné věci povídala! Ani jsem ho tak ještě nikdy neviděla! Abys věděla: pěkně ho odprosíš a budete zas jako dřív, rozumíš?

Pepička zbledla a řekla tiše, ale rozhodně: Maminko, ani neodprosím, ani nebudu jako dřív! Já jsem už teď jiná, já si helveta nevezmu, i kdyby se podepsal —

Matka vyvalila úžasem oči a spráskla ruce: tohle se jí nestalo, aby jí dcera odmluvila!

Co že povídáš, dceruško? spustila z ostra, co že to povídáš? Tys už zapomněla na čtvrté Boží přikázání? Ty už nevíš, že já tu poroučím, a ty že posloucháš? Aj, aj! kde se to v tobě vzalo? Tak ty už nic poslouchat? No, dobře, dobře —

Maminko, netrapte mne, víte dobře, že vás vždycky na slovo poslouchám —

Proč tedy takové věci povídáš?

Proto, maminko, že musím! Velebný pán nám řekl, že máme ve všem rodičů poslouchati —

To dobře řekl, Pán Bůh ho za to pozdrav, že vás kárá a k dobrému vede, jest za to hodný pán —

Ale, pokračovala Pepička, řekl také, že v jedné věci nesmíme poslouchati rodičů —

To by byl pěkný kněz! Naváděti, aby se neposlouchalo rodičů! To tak! A co vám teda řekl?

Pravil: když by vás měli rodiče ke sňatku smíšenému, musíte poslouchati Boha a církve víc nežli rodičů, protože vás v takovém případě vedou k něčemu, co jest zlé, co zapovídá Bůh i církev —

Pěkně dceruško, pěkně! A tohle že řekl velebný pán? To že mohl říci? To já mu sama nesmlčím! Proto nám ho sem dali, aby nám kazil děti? Jak živa jsem to neslyšela! Pane jediný! Takové mají rodiče zastání u kněze! Děti nemají poslouchati rodičů! Oho! od toho jsem tu já! Zkus to jen, dceruško, uhlídáš —

Dej Pán Bůh dobrý večer!

Dej to Pán Bůh! — Ah, to jsou hosti, to jsou hosti! Jen dál, a pěkně vítám!

Vešel totiž Toník se svým otcem a s Jadrným, a se dvěma sousedy, evandělíky, Vondráčkem a Klímou.

A tak si sedněte, a co pak nám nesete? spustila Jadrná a hned hosti usazovala.

Věděla dobře, proč přišli, umluvili vše napřed.

Ne mnoho, jdeme jen tak na besedu, k večerou se jednomu už stýská —

Boží pravda, my jsme si tu s Pepinou taky krátily večer, dobře že jdete —

Toník se usmál, věděl, proč; staří se na sebe podívali, a sousedé kývli hlavou jako na srozuměnou.

A co nového ve vsi? Už jsem nebyla nikde, ani nepamatuji!

Eh, co by bylo, to víte! Nestojí za řeč! Leda, že Pasák, víte Václav, chce se dáti k vám. Já bych to neudělal! V čem se kdo narodil, ať v tom zůstane: každá víra dobrá!

To já tak říkám! svědčila ochotně Jadrná. Nebožtík otec, dej mu Pán Bůh nebe — byl z vaší strany, a co z toho? Měli se s maminkou rádi, ani jsem nezaslechla nikdy, aby si dali špatného slova! I, jest to konečně jedno —

Toník jen zářil. To byla voda na jeho mlýn! — Poznal, že jeho hrozby účinkovaly. — Sousedí se potutelně smáli; znali to dobře, jak to dopadalo u Janebů, rodičů nynější Jadrné. Pokud byla nebožka jakž takž katoličkou, bylo zle; aby měla pokoj, nechala muži po vůli a — upustila od svého. Pak byl ovšem pokoj!

A tak to bývá skoro vždycky při sňatcích smíšených!

Evandělík neustoupí od svého, za to však zvlažní, otupí katolík, a — divme se, odpadne-li konečně, když se byl vši milosti a pomoci svého Boha zbavil a takřka dobrovolně odřekl! —

A děti z takového manželství? Bože polituj Jadrná byla jednou z takových.

Mám za to, po smutných zkušenostech, že takové rodiny jsou nejlepším semeništem odpadlíkův a katolíků neuvědomělých, kterým jest katolicství a helvetství zcela jedno, obé stejně dobré, a dobré až potud, pokud se nenaskytne příležitost buď v helvetství nebo v katolicství se lépe oženiti nebo vdáti: potom se víra mění beze všech rozpakův a snad i beze všech výčitek svědomí! Vždyť to udělali rodiče také tak! Jaké tu možné dobré vychování dětí, toť na pováženou, když strana druhá jediným třeba úsměškem sboří, co s námahou postavila strana jedna! —

To dobře cítila Pepička sama na sobě! Vždyť do nedávna smýšlela také tak, a skoro všichni s ní: bylo jim to jedno!

Ale nyní, co poznala trochu lépe svou víru a také rozdíly v těch nejdůležitějších věcech mezi věrou svou a vyznáním nekatolíků, smýšlela zcela jinak.

Má prodati své dítě, které pod srdcem nosí?

Za tu cenu vlastní krve má se vdáti? Nikdy!
Raději zůstane tak, Bůh jí neopustí! —

Proto byla jako na trní slyšíc vlastní matku; bolelo ji, že matka před jinověrci tak lehce smýšlí o svém náboženství, a hnětlo ji to tím více, protože poznávala, proč tak mluví.

Když konečně i otec se přidal k ostatním, a mluvil také tak, nemohla se již přemoci a řekla:

Mně se zdá, že to přece není zrovna takové, jak to povídáte!

A ty mlč! Čemu pak ty rozumíš? Vida, nás staré budeš poučovati! My jsme už více zkusili a viděli! zakřikla ji matka.

Možná! Až budu starší, také o mnoho víc budu vědět, ale co jsem sama viděla a slyšela, toho mně nevezme nikdo! hájila se Pepička.

Cos ty mohla vidět a slyšet! kdybys mlčela!

Dost jsem viděla, a bylo to pro mne ponaučení pořádné, abych sama nepřišla také do takových konců! Přišla jsem onehdy k Zástěrovům, mladá byla po koutě. Plakala, div si netrhala vlasy s hlavy!

Nevídáno! Takový tartas proto, že jí pokřtili děvče u nás a ne u vás! Jakoby to nebyl křest jeden! Na tom asi záleží! ozval se Klíma.

Když na tom nezáleží, proč se nekřtilo v katolickém kostele? bránila se Pepička.

Protože on nechtěl!

Ale ona chtěla!

Co ona! On jest evandělík, musí být po jeho!

Nemusí! Nepodepsala se mu, on jí nutit nemůže! Bylo to děvče, a to má být po matce! Toho by si na mně nikdo nedokázal!

Teď ne, ale —

Nikdy! Chuděra jedna, omdlávala přes tu chvíli, ani jí vzkřísit nemohl! Div mně to srdce

neutrhllo, když naříkala: a já mu nesmím ani ndělat křížek na čele! To má z toho, že si vzala evandělíka! Chudák!

Inu, tak, chudák! Však ty si ho taky vezmeš! Já? evandělíka? To ne! Ani za celý svět!

Pepička se rozhorlila, ani nepovážila, kdo tu hostem.

I mlč už jednou a nerozkládej nám tu! okřikla ji matka. Všecko v ní jen hořelo, ale byli tu hosti, chtěla býti hodnou. Však až odejdou! —

Sousedi se hlasitě smáli, Toník se mračil až hrůza.

Zdrželi jsme se, abychom zase šli! navrhoval sahaje po čepici.

Juž ho to dopalovalo! Však by s ní zatočil, to by věděla! O, tohle jí vrátí, jen až —

Nic nezmeškáte, posedte! nutil Jadrný. Také ho to mrzelo, že byla holka tak prostořeká — Všecko pokazí! Myslil, že to »máma« jinak s ní projednala! — Začal rychle o hospodářství, o úrodě, jaká asi bude, a brzo se zapomnělo na předešlý hovor.

Jen Pepička nezapomněla. Jak by mohla! I kdyby dal smlouvu, rozjímalá si, — ne, ne! Jaký to život v ustavičném boji o víru vlastní i dítek, o duši vlastní i druhých! Zdaliž by je obránila? A což, kdyby dětem záhy odumřela? Co by z nich bylo? Odpadlíci! — Na vlastní matku by zapomněli, na hrob její by nepřišli, za duši její by se nepomodlili — oh! — Zachvěla se přemýšlejąc o tom. Ne, ne, ne! Zůstanu tak, děj se, co děj! Bože, pomoz mi! — — — —

Po dlouhých řečech a oklikách ozval se konečně soused Ondráček:

Tuhle Toník si nás pozval sebou, proč, to snad už víte —

No — o, — usmívala se Jadrná, totě na spěch! My na to ještě hrubě nepomyslí, holka jest mladá a — kam jdeš? — osápla se na Pepičku.

Ta, jak začal Ondráček, sebou trhla, nyní spěchala ven.

Co bych tu dělala! Podívám se na sad —

Tak jdi, však tě zavoláme, až bude potřeba —

Stydí se! smál se Klíma, to dělá každá nevěsta!

Ano, stydí! hučela matka. Věděla, proč utíká. —

Jdeme si jako tento — pro slovo, začal zas Ondráček, Toník s vámi snad již mluvil, ale aby se to skončilo jednou —

Mluvil, arcif, ale — inu, když by to muselo být, — já tuhle s tátou bych, to víte, ale holka —

Co pak holka! Mluví, protože nemá z toho rozumu! Co by se jí nelíbilo? Takový chasník —

I, Bože chraň, abych já něco proti Toníkovi, ale to víte, slyšeli jste ji, jest jako spletená —

Ba arcif že jest! stýskal Toník. Ten váš páter to všechno spůsobil! Pokud sem nepřišel, ani jí nic nenapadlo. To jest to! —

Mně se to taky zdá! kormoutila se Jadrná. Kdo pak si toho dříve všimnul! Jest člověk rád, když děti dobře odbude, a teď takové pronásledky!

Jaké pak pronásledky! To by bylo, abyste si nemohli udělati podle svého! Nechte pátera páterem, on si vaši holku nebude brát, a holce napravte hlavu! Jaké pak s ní orace?! —

Však jí neslevím, nestarejte se! Ale ono ji, myslím, nejvíc mrzí, že jako ta kopulace — víte, Toník jí dříve sliboval, že bude po naší straně —

To jest těžká věc! škrábal se Ondráček za uchem.

To nevím?! vrtěl Klíma hlavou.

Věděli oba, že Jadrným jest to všechno stejno a že si dají snadno říci. V duchu se jim směli; oni by to neudělali za nevím co. Ale když jsou Jadrných tak bláhoví a svého si neváží — tím lépe pro jejich stranu!

No, Toníku, co ty tomu říkáš?

Já, abych řekl pravdu, já na katolickou faru ani kroku neučiním! Ani kdyby mne tam desíti tahali! Buďto budou zdavky u nás, anebo —

Jadrná se lekla. To víš, Toníku, a vy, sousedi, já bych tuhle s tátou nebyla proti ničemu, ale už pro ty lidi, aby dali pokoj —

Eh, co vám po lidech!

Ondráček si spokojeně oddechl.

Jde to lépe, nežli myslil! —

Ujednali všechno, šlo to hladce. Ohlášky a svatba se vykonají po straně evandělické. Katolický farář ohlašet nebude, když Toník smlouvy nedá. Některý den tam Toník zajde se dvěma svědky, aby to slyšeli, že odepřel ohlášky. Vzpíral se sice, že tam nepůjde a nepůjde, ale nic naplat, jít tam musí; jen aby se tam nesetkal s tím kaplanem! —

Na Pepičku při tom zapomněli. —

Toník byl takto spokojen se starými, ale vzpomínaje na nevěstu přece se jaksi zarazil!

Já se Ježíše Krista Ukřižovaného nespustím! —

Ta slova u kříže nešla a nešla mu z hlavy! Uhlídáme, kdo vyhrá! — Kdyby tu aspoň byla — tak utekla jen před ním! Ale počkej, co ti tvé vzdory pomohou, ty! —

Seděl zamlklý.

Ondráčkovi to neušlo.

Co ty tu sedíš jako bez duše?

Klíma se hlasitě zasmál. — I, když mu nevěsta utekla!

Jadrnou to trhlo. Vzpomněla na ni. Hned ji zavolá!

Vyšla ven hledat Pepičku.

Mužští si zatím dobírali Toníka. Zvlášť Ondráček byl v dobré náladě, že to již odbyto. Něco také přidala kořalka nezbytná při námluvách jako slzy v očích nevěsty.

Budeš-li se takhle dívat, až přijdeme na faru, to tam s tebou ani nepůjdu, slyšíš? Až ten páter na tebe spustí —

Ten? Jen ať se zmýlí! Mám ho tak již v žaludku! To by věděl! —

Holenku, není s ním nic! Tuhle Špaček měl už ohlášky na hejtmanství zadané, když si bral z naší strany, a někde se napletl páterovi do cesty, a — pane! Vzal ho stranou a tak ho rozebral, že přišel domu a dělá z toho nic, jestli Baruška, jako nevěsta, nepřestoupí. A nedal jinak, až musela!

O, mně strachu nenaženete! Víím já, kde ho polehtati! Ani neodpoví! —

Zástěra, otec, pohlížel s pýchou na svého »statečného« syna. Pak řekl:

Umí on dobře katolíky potírat!

Takové! Ale ten? — panečku! To jest jiný! Nemám ho rád, nedá nám pokoj, ale když mluví —

A vy jste ho slyšel?

Bodejť, to není nic zvláštního! Byl pohřeb starého Jandáka, trefilo se to na neděli, šel jsem taky. Však nás tam bylo hromadu. Ale pak mne

mrzelo, že jsem šel! Zůstali všickni na kázání, bylo mne hanba odejít, řekli by, že utíkám, zůstal jsem taky. Byl bych potom odešel, ale zasedli mne jako naschvál, musel jsem zůstat až do konce.

A o čem kázal?

Já to všechno nepamatuji, ale vykládal právě o obrazech. To víte, bylo to všechno proti nám! Ani jsem očí nepozdvihl, zdálo se mně, že se po mně všickni dívají! Povídal, že to jako není modlářství, a dával příklady. Jen co jest pravda, pěkně to vyložil! Já se nic nedivím, že teď katolíci tak chodí do kostela: kdybych byl katolík, šel bych vždycky!

To se sice líbilo Jadrnému, za to však Klíma a oba Zástěrové se mračili.

Nevídáno! Náš »pán« udělá výklad kapitální! Tuhle, když vykládal, že naše víra jest ta, co za ni upálili Husa kněží římské, a pak o těch božích bojovnících, to se vám mně zrovna zdálo, jakobych měl v ruce taky takový — nevím už, jak to jmenoval — aha, palcát, — a do těch tmářů bušil!

Klíma hodně nahlas odkašlal, bál se, že řekl Toník před Jadrným trochu mnoho, ale ten, ubožák, ani netušl, že se tu hraje též o něho, a že jeho nastávající zeť dostává chuť zahrát si na pořádného husitu s palcátem v ruce! — — —

Kde pak byla zatím Pepička? —

Odešla, jak sama řekla, do sadu. Bylo sice již přítmí, ale jí nevadilo. Zašla až k poslednímu skoro stromu, bylo tam odtud viděti právě ke kostelu.

Okna kostelní zářila od věčné lampy tak mile, jakoby ten Kristus na oltáři tím mírným

světlem na ni se usmíval. Ach, ano, tam jest živý Bůh! — — —

Tak jí bylo při tom sladko v duši! . . .

Maní se ohlédla v tu stranu, kde se pyšně jako nejvyšší z andělů padlých vypínala k nebi nádherná modlitebna s temnými, vysokými okny. Zamrazilo ji: jako mrtvola — pěkně ošacená, ale — mrtvá! —

Honem popatřila nazpět ku svému kostelíčku. Byl malý, chudý, ale v něm živý Bůh! —

Vzpomněla na Bethlém ozářený v noci, Ježíška v jeslích, Marii Pannu se svatým Josefem vedle — O, Bože, šeptali rtové její, jak jest to krásné! Má církev jest pravý Bethlém, ovčinec Kristův! Jen v ní jest světlo, jen v ní můj Ježíš, jen v ní Matka Boží a svatý Josef, a ti, kdo skrze Ježíška svatí se stali! — Tam naproti není — nic! Ani Ježíš, ani Matka Boží, ani svatý Josef — nic! A k tomu bych se měla přiklonit? Tomu snad děti své vydati? — Tam vstoupit do manželství bez požehnání církve, ne před oltářem, kde živý Bůh, ne s povzdechem k Matce Boží za ochranu? Radš umřu, než bych k tomu svolila! —

Ale zase se zkormoutila!

Vzpomněla na rodiče, na to, co ji čeká, když nesvolí, a úzkost a bázeň, odolá-li tomu a dove-de-li to snést, sevřely jí duši jako do kleští.

Co na mne čeká?! — — — — —

Svěsila hlavu těžce oddychujíc. —

Pak zase jí napadlo, žeť v zahradě, a hned přišlo jí na mysl, jak její milý Ježíš v zahradě krví se potil pro úzkost duše nesmírnou a se modlil, a že taky pro její duši tak zkoušel Pán, a ona by tu duši směla a mohla zahubit? Pro

její duši tolik trpěl, a ona by se bála něco vytrpět? — — — — —

To ji vzmužilo.

Můj Ježíš ví, co mne souží, a neopustí mne!

Tak si řekla a patřila tou večerní tmou tam, kde se míhalo světlo před oltářem. Duší svou zaletěla do toho prostého chrámu, tam před oltář, a jakoby tam opravdu klečela, modlila se, zapomněla na všecko! V srdci nastal opět pokoj a mír. Byla připravena na všecko! —

Raděj umřít, nežli Ježíše ztratit!

To znělo jí duší jako válečné heslo. — —

Domů pojd'! Co tady civíš? znělo drsně od stavení.

Matka! —

Ježíši, stůj při mně! zašeptala popatříc ještě naposledy směrem ku svému kostelu.

Potom šla rychle do stavení.

Co se událo tam, to zastru pláštěm milosrdného mlčení, jen tolik napovím, že to nebylo hezké, a že Pepička stála pevně na tom, co už Toníkovi byla u kříže řekla, a že on i jeho průvodčí odešli zle pohněvání — nepořídívše.

Však já jí dám! řekla Jadrná vyprovázejíc své hosty a Toníka těšíc.

Neboj se nic, hochu, já ji naučím! A z dneška si nic nedělej! Podruhé —

Ano, podruhé! hučel Toník zapaluje si dýmku; co při tom myslil, nevím, ale veselost jeho nad vítězstvím byla ta tam.

Až podruhé — jo!

8.

U Dufečků bylo »boží dopuštění!« Vínec Dufečků zle řádil a Pasáka vyháněl z domku.

U Dufečků byl totiž hospodář tvrdý evandělík, a Pasák u něho ve světničce podruhem. Žena Vinckova byla sice katoličkou, ale co pak ta — nesměla se ozvati, sic »lítaly!« — Vincek se dověděl, že Pasák se dá k »římským«. Proto ten rámus ve stavení —

Na hodinu se mi klid! křičel zběsile Vincek —

Nemusel bych sice, ale byt už mám, čekal jsem tohle od vás, proto se mohu stěhovati hned — řekl klidně Pasák a začal skládati své věci.

Zatím, co Pasák skládal ne velký svůj majetek, chodil Vincek hřmotně po světnici; žena jeho seděla stranou plačíc.

To bude dočista opuštěná! Ke komu se uteče, až bude nejhůř? U Pasačky se vždycky aspoň trochu potěšila, když trpěla od muže pro víru, kterou opustiti nechtěla! Nyní měla býti zbavena i toho — Ale horší věci čekaly na ni!

Vincek si všimnul, že žena pláče.

Co ty tu »bučíš«? řekl zlostně měře ji očima, až ji mráz obešel. V tom mu padly do očí dva obrázky, které Pasák nechal na stěně. Byl to obrázek Srdce Pána Ježíše a Panny Marie. Patřily Vincikově ženě. Koupila si je o pouti, aby muž nevěděl a dala si je k Pasákovi, že jich doma ve světnici míti nesměla. Vincek jí už dávno obrázky se stěny sházel a rozbil a dal si místo nich Husa s kalichem. Nyní došlo i na tyto dva.

Co ty »modly« tam? rozkřikl se Vincek ukazuje na pozůstalé dva obrázky.

Dolů s tím! poroučel Pasákovi.

Nejsou moje — podřekl se Pasák.

Vinckova žena sepjala ruce ulekaná. Vincek to spozoroval a hned věděl, co a jak. Hnal se po obrazích —

Počkej, křikl, já ti dám »modly«! —

Ale žena ho předběhla. Ruce vztažené proti Vinckovi stanula před obrázky.

Zab mne, chceš-li, ale obrazů se nedotkneš! řekla odhodlaně. Ani nevěděla, kde se v ní vzala ta odvaha.

Vincek se zarazil. Že se žena ozve, toho se nenadál!

Myslíš, že mi je zase rozbiješ? Nejsem už tak hloupá, abych k tomu svolila! Ani se jich netkneš! Půl chalupy jest mé; a tam nemáš co rozbíjet, pamatuj si! Tys si dal na svou půlku Husa, já ná svou zas tyhle! A jdi si po svém, ať nezavolám právo!

Vincek vyvalil oči úžasem.

Opravdu, ženě patřilo půl chalupy, a tak i půl světnice! —

Napřažená ruka Vinckovi klesla.

Jen to zkus! Zeptala jsem se pana notára —

Vincek už slova neřekl, otočil se a ten tam.

Já ti dám notára, počkej! křičel už pod okny.

Zamířil k »židovně«, aby svou porážku — zapil! — — —

Pán Bůh vás tu potěš! loučil se Pasák, budete mít těžké chvíle!

Ženské loučice se plakaly.

Večer toho byla plná hospoda —

Pasák na novém bytě u Kubíkův urovnal své krámy a vešel do hospodářovy světnice.

Kubík se usmíval.

Vítám tě u nás, a zdraví pobyli! Ale musíme dnes na chvílku do »staré«, něco tam zas uslyšíme! —

Ani se mně tuze nechce —

Snad bys se jich nebál? Jen pojď, bude to stát za to! Vondra tam jistě bude!

Šli tedy k Chmelařom do staré hospody.

Tam už seděl Vondra a hned jim dělal místo vedle sebe.

Už jsem čekal jako na trní, povídal, nejvíc na tebe, Kubíčku — doložil šeptem.

Co pak bylo? tázal se po tichu Kubík —

Eh, to víš, »ryli« do mne skrze naše obrazy, šeptal Vondra Kubíkovi, já jim tak neodolám jako ty —

Co vy dva tam šuškáte? vytrhl je Gregor, evandělík.

I nic, usmál se Kubík, Vondra se jen ptal, vím-li, co se stalo na Smetánce u Barvířů —

Na Smetánce? Co pak?

To už jest dávno, ani by se vám to nelíbilo třeba — prohodil Kubík

Jen to povězte!

Ať si to nechá, křikl Roušar, evandělík —

Povídej! vybízeli druzí.

Povím vám to, dnes se nám to sem právě hodí! —

Zas nás budete »píchat« — namítal opět Roušar.

Co bych píchal? Povím jen, co se stalo! Tamhle na Smetance u Barvířův zůstával katolík, Plechanců Kašpar, mnoho let. Když naši dali kříže do škol, musel se milý Plechanec vystěhovat, že byl katolík. Však víte, co to bylo tenkrát za pozdvižení! Plechanec se tedy stěhoval, ale míval ve své světničce na stěně obrázek Panny Marie. Jak odešel, stará Barvířka vzala kladívko a ke stěně, kde visel obrázek, a celou omítku na tom místě otloukla a oškrabala a znova omítlala a obílila,

aby ani stopy neostalo na helvetské stěně, že tam kdysi visel katolický obrázek. —

Nepovídal jsem, že zas něco řekne proti nám? Ten ani jinak nedovede! hněval se Roušar.

Dufečků Vincek by to taky dovedl! prohodil Vondra.

Dobře udělal! hájil ho Gregor, já bych to taky netrpěl na stěně!

Bodejť bys byl lepší, než byli vaši otcové! Ti uměli pěkné kousky vyvádět u nás, když měli na chvíli v Čechách na vrchu! Vypůjčuji si od našeho panáčka noviny, a tuhle jsem tam četl pěknou věc. *) Vrchnost v Mašfově, Marie ze Schenků, rodem Lobkovicová, přišla r. 1585. do katolického kostela ve Velké Vsi s veselým průvodem a oblekši se v komži a štolu šla k oltáři a tu z gradualu zpívala: »he, he, he!« — Poté se dala s dcerou protestanta mašfovského kolem oltáře do tance a zpívala při tom: »čum, čum, čum prle čum!« Pak se rouhala slovy ohavnými před oltářem a obrazům nadávala model. — Před tím málo let na panství planickém a zelenohorském vykonány skrze Ondřeje ze Šternberka v několika kostelích také kousky kazisvětského rouhání! Oltáře pobourány, sochy rozbiteny a pokáceny, kříže sráženy a to všecko sveženo do pivováru na vaření piva! A když se osmělil jeden katolický soused proti tomu mluvit, řekl mu ten pán: »mluvíš jako osel a rozumíš jako vůl!« — Pane, to byly krásné časy, když měli vaši u nás na vrchu!

*) Dr. Zikmund Winter: O životě církevním v Čechách v XV. a XVI. stol.

Aspoň vyklídili ten »římský Babylon« s jeho »modlami!«

A kde bylo co krásného rozbili!

Israelitům už nařídil Hospodin káceti modly!

Naposledy jste také vy »národ vyvolený?«

— řekl Vondra —

A proti pohanskému Římu a modloslužebníkům jeho vyslaný! doložil Kubík. Ano, ano, tak to bude! My jsme u vás modláři, že máme obraz Kristův nebo Matky Kristovy, to zapovídá váš Hospodin, proto dolů s nimi, a na místo obrazu Kristova vy nám zase dáte obraz vašeho Kalvína! Na místo obrazu Matky Boží pověsí se obraz Martina Lutra! Na místo apoštolů dá se třeba Hus anebo Žižka! Sláva! Tak to už Hospodin váš nezapovídá! —

Ale slyšíte, řekl zas Vondra, to mi jest divná věc! Má-li katolík obraz, jest zle, jest modlář, má-li evandělík obraz, to už jest v pořádku! Tomu nerozumím!

Vaše obrazy zapovídá Písmo!

A vaše dovoluje? Já myslím, když podle vás písmo zapovídá obrazy, že všechny obrazy zapovídá, a tak vy jednáte proti písmu, že také máte obrazy!

To jest něco jiného: obraz u nás a obraz u vás, rozumíš? Vás vede církev s papežem skrze obrazy k modlářství —

Mýlíš se, Roušare, nás církev naše skrze obrazy, chceš-li, vyučuje —

My máme Písmo, a to nás vyučuje —

Nás taky, Roušare, o tom nepochybuj, ale obraz taky učí a někdy víc nežli Písmo —

Kdybys nemluvil! Biblí vám vzali, obrazy vám dali!

To jsou staré hloupé lži, jenže je pořád opakujete, aby byly nové! Já dostal nedávno od našeho panáčka Biblí a tuhle Vondra taky a mimo nás dva ještě osm jiných! A dostali jsme je, pane, zadarmo! To váš »pán« by se tolik neuhodil přes kapsu, vid'?

Náš nemůže dávat jako váš!

Když mu sami musíte dávat, že? Ale toho nechme, povídám, že církev naše učí nás též pomocí obrazů —

Toho my nepotřebujeme!

Možná! Starou Lukšovou znáš? Jak pak bys neznal, vždyť jest z vaší strany, no, víš-li pak, proč nechodí už dlouho do »sboru?«

Kdo by se staral o bábu!

A já to vím! Sama to povídala! Jsem hluchá, co bych tam dělala? Kázat neslyším a zpívat taky ne, jsem raději doma!

A co s tím tady?

Jen počkej! Starou Buršku taky znáš? Vidíš, ona číst neumí a k tomu ještě neslyší, a jdi se na ni podívat do našeho kostela! Pak zviš, k čemu jsou naše obrazy!

To bych nevěděl!

Ty ovšem, za to ví dobře Burška! Sedne ti, brachu, do svého koutku v kostele a dívá se po stěnách —

Haha! A to jest bohoslužba?

Směješ se a nevíš čemu, leda že soudíš podle sebe! U vás by, arcit, viděla chudák málo, že máte stěny holy, a není oč zavadit okem, leda o nějaký starý věnec od pohřbu, ale my máme na stěně křížovou cestu a na ní umučení Páně! A milá Burška si prohlíží obraz za obrazem a rozjímá umučení Páně tak dobře, jakoby četla

v písmě anebo poslouchala kázání! Vidiš, k tomu jsou u nás obrazy! —

To jest skutečná pravda, řekl Vondra, pěkný obraz zrovna mluví k srdci, lépe někdy než kniha. A potom, pro nás sprosté lidi není nad obraz! Než já si to v knížkách seslabikuji a sestavím dohromady! A na obraze to mám najednou před očima, bez dlouhého hledání a čtení! Aspoň já, když přijdu do kostela a rozhlédnu se po oltářích a po stěnách, to zrovna okřeji, jest mi tak nějak volno u srdce a veseleji, že zapomenu hned na to trápení a plahočení světem, ani mi to někdy nedá čísti v knížkách!

A já, řekl Suchý, taky »světák«, když se vám lidičky, podívám na tu sochu Panny Marie a vidím ten krásný obličej a oči, tak se mně zdá, že se ve mně něco pohne, a hned si vzpomenu, jaký jsem hříšník proti Ní, a že řekla té dívce: pokání! Opravdu, kdybych měl něco na svědomí, ani bych se Jí nemohl podívat do očí! —

A já taky! hlásil se Kubík. Jak se na Ni podívám, hned mi napadne, že bych se měl zpovídati! Náš kněz to umí dobře podat a otřese člověkem, ale ta Panna Maria to umí ještě lépe, jakoby hlasitě mluvila: lidé, bez pokání nemůžete do nebe! —

No, no! posmíval se Roušar, toť jste všickni svatí! —

Ovšem nerozuměl jim, nepoznával, že ctí v Panně Marii veliké »útočiště hříšníků!«

Ba nejsme svatí! odbyl ho Kubík. Právě ty obrazy naše mluví nám do duše, že jsme jen nehodni hříšníci a že se musíme polepšiti, chceme-li přijíti tam, kde jsou ti naši svatí, co vidíme na obrazích! — A tak vidiš, že my nemáme obrazů

nadarmo, a že naše církev svatá jest dobrá a moudrá učitelka: učí nás i obrazy!

A vede vás k modlářství!

Ty už jinak nedáš! usmál se útrpně Kubík, ale já ti na to odpovím tolik: ne k modlářství vede nás církev obrazy, ale skrze obrazy vede — k Bohu!

O tom bych tuze pochyboval!

Neposmívej se nadarmo! Balka znáš, vid'! Před 5ti roky byl ještě evandělík, víš, co to bylo za hluk na vaší straně, že přešel k nám —

Nevidáno! Taková pleva!

To váš »pán« taky povídal a přece ho tolik »sectil« s kazatelny, že bylo hanba poslouchati! Víš ty, proč se stal katolíkem? Poslechni! Žena měla doma na stěně obrázek svatého Josefa, jak drží na jedné ruce Ježíška, a ve druhé lilium. Také se mu ten obrázek nelíbil, když ještě byl evandělíkem, ale žena, katolička, si ho nedala vzíti. A co se nestalo? Balek byl velký písmák, četl, nač přišel. Jednou mu padla do rukou knížka, kde se dočetl, že svatý Josef byl proto pěstounem Pána Ježíše a Panny Marie ženichem, že byl čistý panic. Čte to a povídá si: to by mohlo být pravda! Pán Ježíš se měl naroditi z čisté Panny, jest nejsvětější, nejčistší — lečjakému člověku by je oba Pán Bůh nesvěřil! — Potom se podívá na obraz na stěně a povídá: vida, na tom obraze to taky jest! Katolíci mají to, čemu věří, i na obrazech! To se mi líbí! — Ujalo se to v něm, pídil se po pravdě, až se stal katolíkem! Sám to říká, že ho Bůh skrze ten obraz k Sobě přivedl! Vidíš, i skrze obrazy Pán Bůh k Sobě přivádí!

To jest k smíchu! Nám stačí písmo!

Ale kdo neumí číst? Co jest takovému platno celé písmo?

Má kázání, ať poslouchá!

Hluchá Lukšová taky? Už jsi zapomněl? Ostatně, víš, o tom vašem kázání mnoho nepovídej!

A proč? Nám se aspoň káže podle Písma!

Třeba o papežácích, ne? Prosím tě, neubližuj svatému Písmu! To by ta svatá kniha někdy musela býti plna rouhání a nadávek naší církvi — A potom, prosím tě, pořád se tím vaším písmem neoháněj —

U nás pravé Písmo, u nás pravá církev! řekl schlubně Roušar. U nás platí jen Písmo!

Nechlub se tolik, Roušare, musel bych ti něco říci —

Co bys mohl ty — proti Písmu? Jen pověz!

Dobře! Chci jen říci, že vy evandělíci pořád se chlubíte s Písmem —

Toť naše první ozdoba! —

Počkej! s Písmem se stále honosíte, na Písmu svou víru stavíte, a nevíš ani, jak o té svaté knize psali z vaší strany!

Ty toho víš?! posmíval se Roušar.

Sám ze sebe toho nemám, ale vím přece tolik z knih, že na příklad Lutr*) nazývá knihu Jobovu knihou bájek; knihu Kazatel jmenuje »bez bot a ostruh«, »jen na holi jezdící«, psaní sv. Pavla k židům viní z bludů, všem ostatním psáním téhož Apoštola odporujících, a o zjevení sv. Jana dí, že

*) Opp. Jenen. Tom. I. 431. Tischreden u. Vorreden zuden Bibelausgaben. Augsburg 1523. Nürnberg 1830.

v něm ani apoštolský, ani prorocký, ani Boží duch nemůže nalezen býti; psaní sv. Jakuba Lutr zcela zavrhuje. A teď ti, Roušare, ještě něco přečtu! Vyndal knížku, z níž čítal jindy, a četl:

Všeobecná knihovna nejnovějšího písemnictví německého nazývá starý zákon bajkou a mámením, divy, které konal Kristus, připisuje náboženskému podvodu, a činy svatého Pavla i spisy, rabínským chytrostem!*)

Jiný mezi protestanty pověstný spisovatel veřejně vyhlašuje, že proroci Starého Zákona byli mamiči a kejklířové, ano dokládá, že ti, kteří na proroctví nového zákona ještě něco drží, jsou pošetilci a střestěnci: všechna proroctví o Messiáši že nemají za nic býti považována, a prorokové že mají slouti schytralými podvodníky! Tak mluví, brachu, protestantský kazatel! **) — Jiný protestantský spisovatel nazývá Biblií svatou, zvláště Nového Zákona, překážkou vzdělanosti ducha, věci pro náš věk se nehodící a docela nepotřebnou, a odvolává se na svědectví velikých protestantských bohoslovců!*** — Podle superintendeta Claudia ****) vše, co se praví o osobě Kristově, o jehoездеjším životě, a co On sám o sobě jakožto o Synu Božím, o království Božím, o osudech svého učení a církvi vypravuje, žádné do sebe nemá pravdivosti. A tuhle slyš, jak jeden protestantský bohoslovec naříká:*****) »V ohledu

*) Die allgemeine Bibliothek der neuesten deutschen Literatur 1. B. 1787.

**) Ausführliche Erklärung der sämtlichen Messianischen Weissagungen-Altenburgund Erfurt 1801.

***) S. Aphorismen am Grabe der Theologie 1802.

****) Claudius Uransichten des Christenthums 1808

*****) Anonymus in der Schrift über Gränzlinien der Aufklärung S. 31.

náboženství a království Božího již úplného babylonského zmatku jsme se dočkali. Sami učitelové náboženství v opovrženost jej vydávají!« A tu zas jiný nařiká: *) „Bibli a příběhy biblické brzo tak a brzo jinak se točiti musí. Brzo dovolují si mnozí něco k nim přibásniti, a brzo něco jim ujmouti, aby žádoucí výklad z nich mohl vykroucen býti!« — A opět jiný: **) „Vší silou se na tom pracuje, aby písmo svaté pozbylo hodnověrnosti!« „U nás protestantů, stýská jiný, ***) hlasitě duch protikřesťanství se ožívá. Písmo, jež základem víry naší býti má, jak vykládáno bývá, o tom ani nic říci nechci!«

Claudius, superintendent v Hildesheimu, ve ve spisu svém r. 1808 vydaném, mluví takto o Kristu; ****) „Ježíš chtěje nové náboženství založiti, musel se vydávati za Messiáše, jenž tehdá byl očekáván, musel mluvit o náboženství svém jako o království Božím, a musel si přivlastniti vlastnosti Messiášovy. Za něco jiného nežli za vyslance Božího nikdy se Ježíš nevydával a nikdy nežádal božskou čest!« Jistý Mauvillon z Brunšviku na otázku svého přítele, právníka z Knoblauchu: co soudí o zázracích v evandéliích a zvláště o zázraku nasycení 5000 mužů na poušti, odpověděl: „Chlapové takové divy vypravující, jsou lháři, a tomu věřiti co se praví o jejich poctivosti, jen vítr lapati slove!« Pověstný nevěrec Rousseau (čti Rusó) ve spisu

*) Hess, Geschichte und Schriften der Apostel Jesu 37, 1809. 1812.

**) Kleuker Neue Prüfung der Beweisgründe. 2. Th. S. 216.

***) Johann Müller 1809 an einen Freund.

****) Claudius, Uransichten des Christenthums 1808.

svém *Lettres de la Montagne* píše! »Protestantské kněžstvo neví ani, co chce, ani, co mluví. — Tázeme-li se ho, je-li Kristus pravý Bůh, neodvažuje se odpovědět. — Tázeme-li se, jakých tajemství přijímají za pravá, nepokusí se dáti odpovědi. — I nevímť ani, co věří, ani co nevěří; ano nevíme ani, čemu se zdají věřit!« V jiném francouzském spisu psáno jest do slova toto: *) »My kalvínové nynějšího času daleko vzdáleni jsme od cesty, kterou nám proklestili předkové naši na počátku 16ho století. Lutr a Kalvín nalézají mezi námi jen některých učedníků. Naše nyní natisíc rozličných sborů rozdělená církev víc ani k poznání není. Naše děti jsou protivníci naši. Quakerové, Puritáni, Anabaptisté, Arminianové, Gomaristové, Unitové, Rationistové, Suprabapsatové atd. slovem množství z nás povstalých sekt takový zmatek mezi námi způsobily, že celé to množství zbavené vrchní hlavy i nás bez vrchní hlavy nechává. Nevíme ani, k jaké sektě náležíme, pod jakým praporem kráčíme. Dnes jsme Dnistové, zítra křesťané, brzo k náboženství zjevenému se přiznáváme!« — Ano Tremblej, vysoce učený protestant, praví že (protestanté) od víry a učení, jehož se všickni křesťané od časů apoštolských drželi, se uchýlili a vzdálili, a že Mohamedán, který přijímá divy Krista Pána, blíže křesťanství stojí, nežli nové učení protestantů.

*) *Memoire der Calvinisten in Frankreich vom Jahre 1775.*

Ale slyšme dále! Superintendent Seyfarth dí:
*) »Že Otec, Syn a Duch svatý jedné božské podstaty jsou, tomu ať věří obřezaný žid!« —
Ve veřejném spisu, který nazývá církev protestantská »hodnověrným vykladatelem«,**) stojí psáno, že »písmo Boží nemluví srozumitelně o tom, že by Kristus byl nás lidi smířil s Bohem, a že by nám byl svou smrtí záslužně do byl odpuštění pokut za hříchy, a že rozum takového učení o smírné smrti Kristově nemůže připustiti!«

O hříchu prvotním píše pověstný protestantský bohoslovec:**) »Bibli nezná hříchu dědičného, ani hříchem Adamovým zkažené přirozenosti lidské. — Jest svrchovaný čas, abychom již vymazali z kněh a zavrhlí učení, jež tak bezdůvodné a škodlivé jest, a které se tak dlouho zachovalo k hanbě pokolení lidského!« Jiný v protestantské církvi velmi vážený bohoslovec, Plank, učí, a) že křest a večeře Páně nenáleží k podstatným věcem — — a jinde dí: »již přišel ten čas, kde se mysliti počíná na úplné zrušení večeře, jakožto neužitečného obřadu«. —

Superintendent Claudius b) popírá všechny zázraky Kristovy, tudíž i ten největší Jeho div,

*) Kritik über das Werk des Superintendenten Seyfarths zu Lübenwerde 1810.

**) Jenaische allgemeine Literatur-Zeitung 18. 12. 1810.

**) Camabichs Kritik alter und neuen Lehren der christlichen Lehre.

a) Plank über die Trennung und Wiedervereinigung S. 10—13.

b) Claudius: Uransichten des Christenthums 1808.

z mrtvých vstání, a jistí, že Apoštol Pavel své židovské náboženství držel za náboženství Božské a že věřil v těla z mrtvých vzkříšení vedená židovskými názory.“ —

Kdyby se v jedno shrnulo všechno to, co učení spisovatelé a bohoslovci, tedy duchovní, a mezi nimi i superintendenti, představení těch církví, napsali o svatém Písmu, nejsvětější Trojici, o smírné smrti Kristově, o hříchu prvotním, o křtu svatém i o těla z mrtvých vzkříšení: ukázalo by se zřejmě, že v církvi protestantské, která se vychloubá pravým evandéliem, Biblií svatou starého i nového zákona ve skutečnosti za málo se považuje, aspoň ne za bezpečné pravidlo víry a života, že jako nepravé, bludné a lživé zavrhuje se učení o Nejsvětější Trojici, o božství Kristovu, o hříchu dědičném, o dostiučení Kristově, že zázraky a proroctví proroků, zázraky a proroctví Krista Pána a Jeho Apoštolů žádné víry nedocházejí u lidí té církve, nýbrž se přičítají brzo přirozeným příčinám, brzo pošetilým domněnkám, mámením a podvodům, ano že i z mrtvých vstání Kristovo, bez něhož, jak dí sv. Pavel, marná jest víra naše, se zavrhuje a připisuje se pošetilým smýšlenkám, a vesměs všechno, co podstatou jest křesťanství se zavrhuje a na místě toho všeho se užívá rozum lidský za vrchního soudce, před jehož soudem nic jiného nemá platiti, jen to, co obmezený tento soudce (rozum) za dobré uznává, schvaluje a potvrzuje. — Co pak ještě zbylo takové církvi, jejíž duchovní představení takto píší, co pak jí zbylo ještě z pravého křesťanství? Co zbylo z pravého křesťanství těm, kdož dávají přednost pohanství před křesťan-

stvím? Nejmenovaný protestantský duchovní píše: a) Pozrušení pohanství nemohlo nic nešťastnějšího býti zavedeno nad křesťanství. Křesťanství bylo zavedeno, poněvadž původcové křesťanství byli tací mužové, kteří ani pohanství neznali, ani sami nevěděli, co by na místo pohanství zavést měli. Něco nového však přece chtěli zavést, poněvadž se dověděli, že pohanství zahynulo«. A dále praví: b) jest otázka, zda-liž by nebylo prospěšno, kdyby (pohanské) náboženství Řeků a Římanů bylo opět zavedeno?»

Kterak tedy údové té církve mohou jistiti, že u nich právě Evandélium a pravá Církev se nachází? —

Dočetl jsem! řekl na konec Kubík knížku schovávaje. Jen ještě k tomu, co jsem četl, přidávám Lutrovo vlastní přiznání: c) »Nemohu sám věřiti tomu, čemu učím!« — »Doufám, že jsem začal (reformaci) ve jménu Páně, ale nejsem tak opovážlivým, abych sám jistil, že tomu jest opravdu tak!« — Ale, že jsem jednou začal, musím to zastávat jako věc pravou!« —

Muž, který reformaci začal, přiznává se otevřeně, že tomu nevěří sám! —

Kdo má chuť svěřiti svou nesmrtelnou a jedinou duši učení reformovanému, kterému nevěří sám reformátor, ať si tak činí, ale ať se pořád nad církev svatou nevynáší, že jen on má

a) Abhandlung eines Ungenannten: über das Christentum des Paulus in Seulers Magazin Th. 1., Art. 1.

b) Art. 33. tamtéž.

c) Luter: 13. Kap. u. Jen. 15, 13. Dto. 1., 364.

pravé evandélium! Já zas bych nešel za učení, které jest každou chvíli jiné: dnes Kalvínovo, nebo Lutrovo, zítra Husovo, pozítří českobratrské! Já se přidržím svatého Pavla a s ním radostně volám: »vím, komu jsem uvěřil, a jist jsem!«

Ano, »mne svatým Duchem řízená nemýlná učí církev má!«

Tak, Roušare, chceš-li, přemýšlej o tom, komu svěruješ duši! Máš-li dvě, můžeš jednu ztratit, zbude ti ještě jedna; máš-li však jenom jednu, a to máš, pak ti řeknu jen tolik: »jestliže tu jednu ztratíš, vše ztraceno máš!« —

S Pánem Bohem!

9.

Bylo to pozdvižení ve Světově a celém okolí! Dopoledne na svátek svatých apoštolů Petra a Pavla skládal Pasák před službami Božími slavně vyznání víry. Po čem toužil, toho se mu dostalo! — Přivinul se, aby zachránil duši, k církvi, která nemá za základ slabý, třebaš zpyšnělý, rozum lidský, nýbrž k církvi, která od Ježíše Krista na skále Petrově založena jest, aby přetrvala nezměnná proměnlivé časy a měnivý a neustálený rozum lidský, jenž stále nové a nové věci vyhledává, mění a zavrhuje dnes to, co včera ještě s plnou jistotou zastával! —

To byla jedna událost. Za ní následovala druhá, větší!

Starý kříž nad výmolem v polích byl s neděle na pondělí vyvrácen a na kusy rozbit!

Bylo zřejmo, že ten, kdo to spáchal, byl asi mnoho, mnoho rozezlen — podle spoust, které natropil!

Tolik let stál tu ten svatý kříž! Tolik lidí obojího vyznání spěchávalo okolo něho tu na pole, tam z pole, tolik divokých větrů přeletělo neurvale přes něj, tolik sněhu naválo závějí nad ním i kolem daleko, ale nikdo, ani lidé, ani živlové rozkácení neublížili mu, v úctě svaté vyhnuli se mu! Až nyní!

Která ruka byla dost smělá, aby sáhla na znamení Syna člověka a potupila je? Které srdce bylo tak surové, že mstu svou přeneslo sem na to znamení smíru a odpuštění? — — — — —

Katolíci s pláčem sbírali rozbité kusy ze starého kříže líbajíce je.

Rozhořčení bylo veliké.

Ano, ale kdo to udělal? —

Vyšetřovalo se, hádalo se sem tam, kdož by se opovážil koho vinit ze skutku tolik ohavného? —

Konec konců byl, že se nevypátralo nic.

U Jadrných také o tom zvěděli, ač tam bylo nyní tuze divné živobyті.

Pepička zbledla, když to zaslechla.

To byl on! řekla si v duši.

Ubohá, zas o jednu trampotu více!

Bůh ho netrestej, jistě nevěděl, co činí! Tak vzdychala modlíc se za toho, který srazil kříž dřevěný, ale jí připravil kříž nesnesitelný!

O, co zkusila nyní!

Šťastný sirotek, jemuž umřela matka. Spěchá na její hrob, objímá jej v pláči, modlí se denně, denně vzpomíná: jak pak maminka? Ó, kdyby tu byla, ta by takhle a takhle! Ale Pepička byla na tom hůře: měla matku a neměla! Nemluvila k ní, nestrpěla ji kolem sebe, nevyhověla jí v ničem! Kdo ví, co jest to býti s matkou zatvrzelou

a zkoušeti tvrdost její zlosti, ten pochopí, co bylo snéstí Pepičce!

Ale snášela všecko ku podivu, vždyť to trpěla pro Boha, pro svatou víru, pro vlastní duši a — jako pokutu za hřích! —

10.

Uplynula dlouhá dvě léta.

V Boru jsou žně v plném proudu. Lidé se na poli jen hemží.

V zadu za Zdražilovým statkem dlouhý lán, bělá se z daleka uzralým žitem.

Zítřka s Pánem Bohem začneme! řekl hospodář.

Vyšel si v neděli po požehnání přehlédnout úrody.

Chvála Bohu, dobře to stojí! Jen čas aby dal Bůh! —

Hospodář jest posud svobodný, ač mu třicítka brzo zaklepe na záda.

Proč se neoženil, těžko říci mně, když toho nevypátraly ani kmotry klepny!

Pohněval si téměř všechny maminky ve vsi a okolí, rozhořčil mladý ženský svět: měl statek pěkný, nezadlužený, a nežení se! Stará matka se mu něco namluvila! Vyslechl ji, usmál se a — šel do polí! —

Hochu, hochu! pořád to tak nepůjde! Mně se už stýská, jsme tu tak sami —

Mně se s vámi, maminko, nestýská —

Těšilo ji to, ale svou vedla předce.

Dlouho-li tu ještě budu, stýskávala, když ji něco zbolelo, jsem nad hrobem, co počneš sám?

Nu, však se již ožením, abyste měla pokoj! sliboval.

Oženíš, ale kdy? Něvěsta za tebou nepřijde až sem!

Maminko, přijde, uvidíte, že přijde! Pán Bůh mně ji pošle, jen sečkejte!

Čekali tedy, až Pán Bůh pošle.

A poslal!

Přišla sama.

Ne jako nevěsta, ani to nikomu z nich ne-
napadlo.

Sloužila ve statku již na druhý rok. Byla mladičká, hezká, ale smutná.

To již muselo býti něco zvláštního, aby se zasmála!

Byla pracovitá, tichá, pokorná. Nikdy neodmluvila, nikdy nestýskala, klepů nepřenášela. O hospodě hrubě nevěděla. Za to v kostele neschá-
zela nikdy. Na ruce měla vždy růženec.

To bylo něco nového v Boru!

Děvčata se z počátku divila, chasníci vtípkovali, ale později tomu zvykli; líbilo se jim ta tichá »růžencová,« jak jí přezdělili.

Ale nadcházeli jí nadarmo!

Podivná, podivná holka! říkala stará hospodyně Zdražilová, podivná, ale hodná!

Nevyrovná se jí široko daleko žádná! —

Hospodář se tomu jen usmíval. I jemu se líbila pro svou tichost, pracovitost a zbožnost.

Krom jejího jména nevěděl o ní ničeho, jen že byla »z hor« —

Přišla, prosila, přijali ji, že potřebovali služku.

Čím byla dřív, o to se nestarali.

Byla to Pepička. —

Co zažila doma, naznačil jsem z části, těžko o tom vyprávěti. Ale nepovolila!

Stala se matkou roztomilého chlapečka.

Otec i matka činili zle.

Co sami velkou měrou zavinili, to odnesla dcera.

Dříve, než měla rozum, ji na polo zaprodali, schůzkám nebránili, a nyní byli oni hodni, ona nehodná!

Že svých povinností jako rodiče neplnili, z toho si svědomí nedělali. Co je hnětlo, nebyl hřích, nýbrž hanba.

Aby zakryli hanbu, nerozpakovali se obětovati i víru i duši své jediné dcery!

Jest to, Bohužel, smutná obžaloba mnohých rodičů na osadách smíšených! Hřích dítěte, na kterém na mnoze sami hodný mívají podíl, chtí potom napravit — hříchem! Jen vzítí do rukou jednu neblahou knihu na farách katolických v osadách smíšených, knihu změn náboženských! Tam se lze dočísti, že to, co tuto píš, děje se napořád! Tam nalezněš: odpadla k helvetství — proč? »Deflorata« — po česku: »už to muselo býti!« —

Aby svých dětí střežili před ztrátou svaté čistoty, té první opory víry, před známostmi předčasnými s nekatolíky a s nekatoličkami, to katolickým rodičům ani nenapadá!

A potom, když jest zle?

Honem kopulace, ať to stojí i víru i duši i věčnost! — — — — —

Nešťastné děti, jimž dání rodičové takoví! Těm a takovým volám do duše a svědomí: Strážcové nedbalí, kteří vidouce nevidíte a slyšíce ne slyšíte!

Vidíte hřích, víte o něm, ve vašem domě

se páše, a vy to trpíte, proto že se chcete zbavit honem, co nejdříve, dítete z domu! Ať třeba proti Bohu, proti Církvi, jen když jest vdáno, jen když jest zaopatřeno — na čas! A věčnost? —

Slyšíte slova svého kněze, napomíná vás, napomíná mládež, neděli jak neděli téměř ukazuje na záhubu, která hrozí duším, ne cizím, ale duším vašich dítek, které pošly z krve vaší, a vy neslyšíte, protože vás přehluší svůdný hlas toho odvěkého protestanta prvního, který proti Bohu samému protestoval, toho, který prvním rodičům už zákon Boží přestoupit pomáhal řka lživě: nevěřte! — I vám říká se podobně: nevěřte tomu, co se vám káže, hle, takové místo, takový člověk, takové peníze, takový přínos, takové zaopatření!

Ó, rodiče, ó, rodiče na osadách smíšených!
Kam jste dali svědomí?!
Kam se poděla bázeň Boží ze srdcí vašich?!
Naprav vás Bůh, budoucí soudce rodičů! —

Než, vraťme se k Pepičce.
Na štěstí Bůh Pepičce ulevil: dítko zemřelo.
Byla volna, mohla odejít z domu, kde posud tolik vytrpěla.
Odejít, ale kam?
Mezi dobré lidi.
A našla je!
Sloužila.
Byla v Boru u Zdražilů na druhý rok. —
Jak už jsem napsal, měli tam žně.
Vázalo se, vozilo, skládalo.
Všude živo, všude veselo!
Čas byl překrásný.

Vezli již poslední vůz, ale nemohli podjeti u stodoly; mnoho naložili. Kde kdo se sběhl, aby pomáhal tlačiti. I stará hospodyně přiběhla chopíc se v zadu kola. Koně vzali, trhli, náhle couvli — a za vozem někdo vykřikl.

Stará hospodyně přišla pod kolo! Neštěstí! Byla bez sebe. Vzkřísili ji, odnesli, uložili. Leknutí mne porazilo! sípěla, dusíc v sobě bolesti. To všechno přejde! těšila hospodáře, jenž stál nad ní zamlklý.

Ale nepřešlo to!

Ležela, pokašlávala, povstala na čas, ale kašel jí neopustil.

Ulehla, aby nevstala.

Pepička jí věrně sloužila dnem i nocí.

Kdy mohla, odskočila, aby obsloužila »panímámu.«

Dosloužila ji k smrti!

II.

Na statku Zdražilově bylo nyní smutno.

Nikdy toho necítili tolik, jako večer, když přišli z práce.

Hospodář byl zamlklejší než jindy.

Štěstí, že bylo plné ruce práce!

Pepičce přibýlo nyní starostí o dům, sotva v neděli odskočila do Božího kostela.

Čas ubíhal ve stálé práci, ani se nenadáli, byl tu podzim, přišla zima.

Hospodáři nastalo trápení.

Každá matka, která měla dceru, chtěla její živou mocí oženiti. Až ho to již hněvalo!

Než, jaká pomoc? Nahlížel sám, že mu nastává učiniti nějaký krok. —

Vánoce se blížily, minul i štědrý večer, nastal Hod Boží.

Mladý Zdražil, Pavel, byl čím dále, tím mrzutější. Zdálo se, že ho něco souží! —

Bylo před novým rokem. Chasa se kamsi rozběhla, Pepička poklízela po hospodářství. S večerem přišla do světnice, kde Pavel sám přecházel, jakoby nemohl obstáti na místě.

Pepička rozžehla světlo chystajíc večeri chasa

Pavel stále přecházel po světnici zamýšlen patrně mu leželo něco na srdci, čeho se chtěl zbaviti. Najednou se zastavil, jakoby se byl na něčem rozhodl.

Pepičko, pojď sem!

Když přišla, řekl ještě dost pevným hlasem

Poslechni, mám něco na mysli — — al pak, jakoby uťal! Za chvíli začal znova, ale hlas se mu trásl:

Nový rok máme na krku, a tys tu již pln dvě léta! Jsi hodná, pracovitá, nábožná, matc jsi věrně jako vlastní dcera dosloužila, ale — o nového roku u nás — — u mne — sloužiti ne budeš!

Šlo mu to tuze těžko, než to vyslovit, nyr si oddechl —

Uhohý Pavel! Měl Pepičku rád a nevěděl jak jí to říci, aby jí nepohněval!

A Pepička?

Jako když ji omráčí!

Tak tu byla spokojena, šťastna, a nyní! M hledatinový domov, nový útulek! Jak tu byla šťastna

Div jí nevyhrkly slzy! Ale přemohla se tolik že řekla:

Dáváte mně, hospodáři, výpověď, ale proč? Či jsem se něčím provinila? Nebo —

Pavel prudce zavrtěl hlavou.

Nic, nic! Ale — a tu se začervenál — chci se oženiti! —

Stálo ho to práce, nežli to vyslovil! —

Ve světnici bylo ticho jako ve hrobě, jen hodiny vážně hovořily: tak! tak! jakoby stvrzovaly slova hospodářova.

Pepička trochu zbledla, podívala se zmateně na hospodáře, ale ten byl pomaten víc, nežli ona!

Sklopila smutně oči chtějíc jíti po své práci —

Počkej! zachytil ji hospodář, ještě něco chci říci a nevím, jak bych to pověděl! Ano, počkej — ukáži ti svou nevěstu, co řekneš!

Pepička oči majíc upřeny na podlahu, neodvážila se pohlédnouti vzhůru.

Pavel se otočil, sáhl po zdi a podáváje Pepičce něco jako cbrázek pobízel ji: no, podívej se přece!

Dívá se a vykřikne! Jak by ne! Držela v ruce — zrcadlo, a v něm viděla samu sebe! —

Div je nepustila z rukou, tak se jí třásly! Ale nepustila. Pavel je vzal, pověsil zase na stěnu a ujav zmatenou Pepičku za ruce vroucně k ní promluvil, že se chvěla jako list.

Dávno jsem tě, Pepičko, měl rád, dávno jsem myslil na to, co jsem ti řekl dnes! Ty jediná ze všech jsi zasloužila, abys tady po mé dobré matce hospodařila! Pepičko, chceš tu zůstat, ne jako služka, ale jako má žena? Odpověz mně!

Ale Pepička odvrátila svou tvář, vytrhla ruce z jeho rukou a zakrývajíc si oči usedavě plakala. Pak zvolna odcházela.

Hospodář stál jako přimrazen. Toho se nenadál! Má snad jiného, milého? Tcť nemožno, aspoň tady ne!

Kdež mohl věděti dobrý Pavel, co pohnulo Pepičkou!

Přišlo to na ní tak náhle, ani ve snu si na něco podobného nevzpomněla! Zařekla se již ten-

krát, když pochovávala své dítko, že se nikdy nevdá. A dnes? Ne, ne! Jakby mohla! Ona, chudá, zneuctěná, padlá — —

Byla již vzlykajíc u dveří, když ji Pavel zastavil, za ruku chopil a vrátil do světnice.

Pepičko, proč pláčeš, proč utíkáš? Co jsem ti udělal? Či nemůžeš? Ach! ty máš jistě někoho jiného, máš —

Nemám! odvětila pláčem se zajíkajíc. Nemám, hospodáři, nikoho, ale — — —

Pepička věrně vypověděla všecko udivenému Pavlovi.

Vidíte sám, že nemohu! skončila utírajíc si zaslzenou tvář —

Pavel přeměřil zamračeně několikráte světnici, co zatím Pepička jako hříšnice odsouzená s hlavou sklopenou stála opodál.

To trvalo chvíli.

Pavel konečně stanul usmívaje se před Pepičkou.

A kdybych přece chtěl, abys byla mou ženou? tázal se laskavě. Neboj se, žes' mne odvrátila tím, cos mi vypravovala, o ne, ještě více si tě vážím pro tvou poctivost! Slyšíš, Pepičko? Poctivou ženu hledám, chceš-li jí býti, podej mi ruku —

Ještě uslzená podala Pepička Pavlovi ruku k novému, lepšímu životu. — — —

To bylo hluku po Boru!

To si dal! Kam dal oči ten člověk! Co pak s ní ale dostane! Žebrota jedna, jak se uchytila! Potom věř nábožným, ale kde! —

Ale řeč se mluví, voda teče. Za týden bylo po řečích, a kde kdo Pepičce přál, že jest toho opravdu hodna, aby se stala selkou v Boru — Však to dovedla lépe než jiná, která se v tom koši zrodila!

12.

Pepička se tedy stala selkou!

Stala, ale nezapomněla na svou rodnou obec.

První, kdo se k ní nyní blížil, byli rodiče.

Ó nyní nebylo nad jejich Pepinu! —

Odpustila jim vědouc, že činili to, co uměli, k jinému nebyvše nikdy nábožensky vedeni.

Ale jiná věc ji ještě zaměstnávala!

Nad výmolem rozbitý kříž — k vůli ní!

Ona musí napravit, co pro ni stalo se tenkrát! Pavel k tomu s radostí svolil: co chtěla Pepička, ještě nevyslovila, a učinil, vždyť ji měl tolik rád ten dobrý Pavel, tolik rád! — — —

Bude se ve Světově stavěti nový svatý kříž!
Tři neděle po sv. Janu Křtileli bude posvěcen.

To bylo radostí po Světově!

A musí se to oslaviti! —

Však oslavilo!

Takové procesí se nesešlo, co hory horama stojí, jako tenkrát, když nad výmolem světili nový kříž!

Tři kněži přišli, bylo kázání, a po něm — to se ještě na našich borách nestalo, co se tuto stalo!

Pan farář posvětil svatý kříž a děkuje té, která ho obnovila, vyzval ji sám, aby, co k tomu dnu přísluší, něco promluvila.

Pepička vystoupila až ke svatému kříži. Trochu zbledla vidouc všecky oči na sebe upřeny, ale vzpamatovala se a řekla:

Vyprosila jsem si abych, na pokání za svůj hřích, mohla tu říci několik slov! — Mnozí z vás vědí, že jsem za svobodna byla spletena s nekatolíkem, a že šlo o mou čest, o mou víru, o mou duši — — — — —

Musela přestat, že vpomínka na ony doby příliš ji dojala. V zástupu ozvalo se štkání mezi ženskými — — —

Ale, pokračovala, Bůh mne neopustil! Ten starý svatý kříž, než byl vyvrácen rukou zločinou, byl toho svědkem, když jsem slíbila, že se Ježíše Krista Ukřižovaného nespustím! — — —

Po malé chvíli mluvila dále:

Byla jsem připravena o čest, abych přišla též o svatou víru, ale já jsem nepodlehla Bůh mně nedal zahynouti! —

Proto jsem chtěla obnoviti tento svatý kříž, aby vás všechny napomínal, abyste si ze mne svedené vzali příklad, obzvláště vy, svobodné!

Pro Ježíše Krista, nemějte takových známostí, jako já jsem měla! —

Pro Ježíše Krista, neberte si nekatolíků, jako já to učinit měla! --

Sem přijďte, tady klekněte a řekněte: já se Ježíše Krista Ukřižovaného nespustím, jako já to tenkrát řekla, a bude dobře! — Ten starý svatý kříž byl zneuctěn a rozbit — k vůli mně! Víím to, nikoho neviním, ale stalo se již, a já jsem neměla pokoje, pokud jsem neodčinila, co jsem zavinila. Pán Bůh odpusť tomu, kdo se mu rouhal tenkrát! Ale také Pán Bůh dej, aby v celém Světově nebyla už nikdy žádná podobná mně, aby k vůli ní, že zapomněla na duši a svatou víru, byl tento svatý kříž zbořen a vyvrácen! Amen.

Slavnost se krásně skončila, dlouho se o ní mluvilo, a, což nejhlavnější, každou neděli Světovská děvčata chodila večer ku svatému kříži, ověncily jej, pomodlily se a zazpívaly a potom společně obnovovaly na hlas předsevzetí, že si žádná pro nic na světě nevezme nekatolíka! —

A posud toho neučinila žádná, že jedna hlídala druhou a pamatovala — — —

13.

Tak to šlo až do zimy neděli jak neděli.

Přišla zima tenkrát nad obyčej krutá a hrozná. Jsou ty naše hory také strašny, když dopustí Bůh!

A byly!

Sněhu napadlo, že nikdo nepamatuje!

Svatý kříž zůstal v zimě opuštěn, až jednou přece dostal návštěvu!

Byla tenkrát hrozná »šuteřice« před svatými třemi králi — Boží dopuštění!

Kdo nemusel ven, nevyšel.

Prášilo se a metlo, že nebylo na krok vidět, vítr zrovna zuřil jak skučel, až to kosti projímalo!

V tom nečase tíhl již s večerem od neda-
lékého okresního městečka zasněžený chodec. Bo-
joval s povětrím, potácel se v závějích, šel nevěda
kudy, až se dostal na blízko svatého kříže nad
výmolem.

Stál sotva na nohách, ale tu jakoby obživil!

Proklaté dřevo! Já ho porazil a ono vyhrálo!
křičel větru tváří v tvář pocestný.

A tohle, — to jest na mou potupu! Počkej!

Vyškrábal se až k samému kříži — — —

Měsíc na okamžik prorazil zachmuřená ob-
laka, aby se podíval, kdo že se to znova odva-
žuje potupit znamení Syna člověka — —

Odvážlivec ozářen svitem měsíce vykřikl,
ztratil rovnováhu a řítil se do zavátého výmolu —

Nad ním burácel vítr, sníh kladl vrstvu po
vrstvě, ani památky nebylo po tom, kdo se tu

chtěl znova rouhati svatému kříži — — — —

Ráno bylo všude závějí, že nebylo možno
na týden ze stavení — — — — —

U Zástěrů sháněli Toníka.

Šel pro šití a domů nepřišel!

Hledali, ale nenašli.

Nikde ani stopy!

Kam se jen poděl? —

Až na jaře roztály sněhy, v měsíci máji vytál
i výmol, tu teprve ve výmolu pod obnoveným
křížem našli mrtvolu Zástěrova Toníka — tam,
kde kdysi byly pohozeny rozbité trosky starého
svatého kříže! — — — — —

Pán Bůh mu odpusť! Tedy on to byl? Vida!
Pán Bůh peče oplatky! řekli rozvážnější lidé ka-
tolíci i nekatolíci, a od té doby těšil se obnovený
svatý kříž obzvláštní pozorností.

A že ho dala Pepička znova postaviti, ří-
kali mu všechny: »Pepiččin kříž.« —

Proto jsem též já pojmenoval tak tuto po-
vídku a ji zvláště katolickým pannám na osadách
smíšených napsal, aby si pamatovaly, že

»Marná jest láska a pomíjející jest
krása: žena, která se bojí Boha, tať
chválena bude!«

A aby si pamatovaly, že dobře dí ženich
panen, Kristus:

»Co platno získat celý svět, ale na
duši své škodu trpět? Nebo jakou dá
člověk výměnu za duši svou?« — —

Ano, panno, panno katolická! jakou dáš
výměnu za duši svou? Proto: chraň duši,
máš jen jednu, a vzpomeneš v pokušení
na: »Pepiččin kříž!«